

JAARVERSLAG 2025

Voor 'Wetenschap
en Samenleving'.
Sinds 1752.

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

DOELSTELLING

De wetenschap bevorderen en een brug slaan tussen wetenschap en samenleving. Hiermee houdt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen zich al sinds 1752 bezig, in iedere periode op een eigentijdse manier. Prijzen vormen van oudsher de core business van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Maatschappij levert onafhankelijke juryleden voor de beoordeling van wetenschappelijke en in enkele gevallen ook maatschappelijke prestaties. Prijzen en stipendia worden toegekend in allerlei vakgebieden en op vele niveaus, van profiel-werkstukprijzen, via scriptieprijsen en proefschrift-prijzen, tot oeuvreprijsen. De prijzen en stipendia worden financieel mogelijk gemaakt door donaties van bedrijven, stichtingen, fondsen, genootschappen en particulieren. Binnen de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen vindt tevens uitwisseling van gedachten plaats door lezingen, seminars en informele onderlinge contacten. Lezingen worden gehouden door haar wetenschappelijke en maatschappelijke leden en door externe sprekers. Naast structurele, jaarlijks terugkerende bijeenkomsten worden incidentele lezingen en debatten georganiseerd, veelal in samenwerking met bevriende organisaties.

STRUCTUUR

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen kent vanouds een tweeledige structuur: enerzijds vertegenwoordigers van de samenleving die in de wetenschap geïnteresseerd zijn (maatschappelijke leden, voorheen directeuren genaamd, primo januari 2026: 407) en anderzijds wetenschappers (wetenschappelijke leden genaamd, primo januari 2026: 591, en 39 buitenlandse leden), die verantwoordelijk zijn voor de wetenschappelijke activiteiten van de Maatschappij. Deze structuur is tot op de huidige dag gehandhaafd. Door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen worden acht Fondsen op Naam beheerd: het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds, het Ingrid Hoffmann Brouwer Fonds, het Treub Fonds, het Dr. W.J.E. Voet Fonds, —>

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2025

—> het Van der Knaap Fonds, het Mr. J.C. Baak Fonds, het Wim Drees Fonds en het Schouhamer Immink Fonds. Daarnaast beheert de KHMW drie zelfstandige stichtingen: de Stichting Jan Brouwer Fonds, de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds. Deze stichtingen worden bestuurd door het bestuur van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De fondsen en stichtingen hebben specifieke doelstellingen die in alle gevallen verenigbaar en in lijn zijn met de doelstellingen van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

GESCHIEDENIS

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, het oudste geleerde genootschap in Nederland, werd als Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op initiatief van een zevental vooraanstaande burgers van Haarlem opgericht in 1752. Aanvankelijk was de belangrijkste activiteit het uitschrijven en honoreren van prijsvragen inzake actuele maatschappelijke vraagstukken. De Maatschappij is sinds 1841 gevestigd in het monumentale Hodshonhuis, Spaarne 17 te Haarlem, tegenover haar goede buur Teylers Museum. Het predicaat ‘Koninklijk’ werd verleend ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan in 2002.

HET HODSHONHUIS

Het Hodshonhuis aan het Spaarne is een prachtig monument. De stijlkamers van dit gebouw zijn juweeltjes van laatchttiende-eeuwse interieur-architectuur. Zij vertegenwoordigen alle belangrijke Europese interieurstijlen uit die tijd. De kamers zijn grotendeels schitterend gerestaureerd. Ze zijn beperkt te huur voor activiteiten, via Hendrick de Keyser Monumenten te Amsterdam.

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2025

INHOUD

VOORWOORD

Linda Hovius 5

ESSAY

Vertrouwen onder druk? Wetenschap in een veranderend medialandschap *Rens Vliegenthart* 6

ARTIKELEN

De nieuwe klassieke penning van de Hollandsche Maatschappij *Willem B. Drees en Lei Lennaerts* 10

Barlaeus en zijn Mercator Sapiens

Jan Willem Gunning 54

Het Lorentzfonds *Wim van Saarloos* 82

BIJEENKOMSTEN

Jan Brouwer Conferentie *Geert ten Dam* 20

Wim Drees Seminars *Didier Maclaine Pont* 22

Transition Talks 28

Het einde van de Pax Americana 32

Algemene Vergadering 36

– Nieuwe leden stellen zich voor 37

– Haarlemse Voordracht *Guido Imbens* 40

– Wat data wél en níet zeggen *Maarten Pieter Schinkel* 41

Museumbezoek Naturalis *Ad IJzerman* 42

KHMW op reis: Parijs *Rutger Schimmelpenninck* 44

Walking Dinner 121

PRIJZEN EN STIPENDIA

Mercator Sapiens Stimulus 50

KHMW Brouwer Vertrouwensprijzen 56

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek 58

Irispenning 59

KHMW Langerhuizen Oeuvreprijs 62

KHMW Langerhuizen Bate 63

KHMW Martinus van Marum Proefschriftprijs 64

KHMW Van der Aa Oeuvreprijs 65

KHMW Keetje Hodshon Proefschriftprijs 66

KHMW Proefschriftprijs voor de

Maatschappijwetenschappen 67

KHMW Proefschriftprijs Interdisciplinariteit 68

KHMW Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs 69

KHMW Dr. Saal van Zwanenberg

Onderzoeksprijzen 70

KHMW Jan Brouwer Scriptieprijs 76

KHMW J.C. Baak Prijs 79

KHMW Scriptieprijs Responsible Internet 81

KHMW Jong Talent Prijs 86

KHMW Hogeschool Inholland Prijs *Paul Nielen* 98

KHMW Profielwerkstukprijzen 100

KHMW Eizenga Beurzen 102

Voet Stipendia 108

INTERVIEWS

Dubbelinterview: Veranderingen in wetenschapscommunicatie *Géke Roelink en Margriet van der Heijden* 14

Transitiedebatten 2025: De initiatiefnemers blikken terug 26

Stimulus Mensen Organisatie— *Albert Verdam* 48

De prijswinnaar— *Meta Roestenberg* 52

De prijswinnaars— *Diederik Jekel en Anna Gimbrère* 62

Het jurylid— *Jan van Leeuwen* 92

TWEE GENERATIES

Sprekers *José van Dijk en Elmar Hellendoorn* 34

Juryvoorzitters *Mieke Zaanen en Ferdinand Grapperhaus* 74

Sponsors *Herbert Prins en Maaïke Groot* 84

Juryleden *Hans Boutellier en Deborah Cheng* 96

Archiefcommissie *Arend Soeteman*

en *Arine van der Lely-van der Steur* 122

PARTNERS

TEDxHaarlem *Eveline Crone* 111

De Nationale Denktank 112

FINANCIËEL OVERZICHT

Balans 114

Rekening van baten en lasten 115

Toelichting op de jaarcijfers

Didier Maclaine Pont 116

Overzicht toegekende prijzen 117

PERSONALIA

Nieuwe leden 118

In Memoriam 124

Commissies 128

Bestuur en secretariaat 130

Colofon 132

PRIJZEN

KHMW Brouwer Vertrouwensprijzen Prijzen voor hét maatschappelijke initiatief dat het onderling vertrouwen in de Nederlandse samenleving versterkt

KHMW Van der Aa Oeuvreprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de geestes- en maatschappijwetenschappen

KHMW Langerhuizen Oeuvreprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de natuurwetenschappen

KHMW Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de farmacotherapie

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek Aanmoedigingsprijs voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT

Irispenning Prijs voor excellente wetenschapscommunicatie

Boerhaave Biografie Prijs Prijs voor de auteur van een biografie over een wetenschapper of van de uitgave van de wetenschappelijke correspondentie van een wetenschapper

KHMW Dirk Jacob Veegens Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de economische, politieke en sociale geschiedenis van Nederland

KHMW Van der Knaap Proefschriftprijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de sociale geografie en regionale economie

KHMW Proefschriftprijs voor de Maatschappijwetenschappen Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de maatschappijwetenschappen

KHMW Keetje Hodshon Proefschriftprijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de geesteswetenschappen

KHMW Martinus van Marum Proefschriftprijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de natuurwetenschappen en techniek

KHMW Kees Schouhamer Immink Proefschriftprijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de technische computerkunde en telecommunicatie in brede zin

KHMW Proefschriftprijs Interdisciplinariteit Aanmoedigingsprijs voor onderzoek met een bijzonder interdisciplinair karakter dat de grenzen tussen de klassieke alfa/bèta/gamma-wetenschapsgebieden overbrugt

KHMW Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen Prijzen voor masterscripties of onderzoeksverslagen in de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat

KHMW Jan Brouwer Scriptieprijs Prijzen voor masterscripties in de geestes- en maatschappijwetenschappen

KHMW J.C. Baak Prijs Prijzen voor masterscripties over onderzoek dat met name relevant is voor het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volkeren

KHMW Scriptieprijs Responsible Internet Prijzen voor masterscripties over onderzoek naar 'responsible internet'

KHMW Jong Talent Prijs Prijzen voor eerstejaarsstudenten en prijzen voor masterscripties in technische en exacte vakken

KHMW Hogeschool Inholland Prijs Prijzen voor afstudeerscripties en studentondernemersplannen

KHMW Profielwerkstukprijzen Prijzen voor vwo- en havo-leerlingen uit de regio Kennemerland

STIPENDIA

Mercator Sapiens Stimulus Bijdrage voor fundamenteel onderzoek voor een talentvolle mid-career wetenschapper die innovatief en grensverleggend onderzoek doet

Stimulus Mens en Organisatie Bijdrage voor onderzoek naar het functioneren van mensen in het bedrijfsleven en/of in publieke organisaties

KHMW Eizenga Beurzen Beurzen voor een MBA of een studie economie op graduate niveau (zowel master- als PhD-studies) in de Verenigde Staten

KHMW Langerhuizen Bate Onderzoeksbate te besteden ter bevordering van onderzoek in de natuurwetenschappen

KHMW Treub Bate Onderzoeksbate te besteden ter bevordering van onderzoek in de Nederlandse Cariben, Suriname en Indonesië

W.J.E. Voet Stipendia Beurzen voor masterstudenten ter financiering van een buitenlandse studie of stage

VOORWOORD

LINDA HOVIUS

Voor u ligt het KHMW-jaarverslag 2025: het eerste volle kalenderjaar waaraan we met het in 2024 deels vernieuwde bestuur vorm en inhoud hebben mogen geven. Ik ben ontzettend dankbaar voor de betrokkenheid en inspiratie van mijn medebestuurleden en ons geweldige secretariaat. Ik geloof in de kracht van teams, en met dit bestuur en secretariaat hebben we een fantastisch team dat de KHMW en haar missie een groot en warm hart toedraagt en zich daar vol voor inzet.

Dat vertaalt zich in een groeiend aantal activiteiten, vaak geïnitieerd en vormgegeven door onze leden zelf. Zo ontstond het uiterst actuele Pax Americana-debat tijdens het Walking Dinner voor nieuwe leden, worden de transitiedebatten onder leiding van een maatschappelijk lid georganiseerd en weten we met de door onze Wetenschappelijke Raad vormgegeven Dreesseminars in Den Haag vele jonge ambtenaren te bereiken. Met deze en soortgelijke initiatieven dragen onze leden actief bij aan de missie van de KHMW om een brug te slaan tussen wetenschap en samenleving, een rol die in deze disruptieve tijden alleen maar belangrijker wordt.

Daarnaast blijven wij, zoals vanouds, de wetenschap erkennen en waarderen via ons uitgebreide prijzenprogramma. In 2025 hebben we 136 prijzen uitgereikt. Onze leden die de jury's bemensen verzetten hiervoor veel en belangrijk werk; wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk. Grote dank gaat ook uit naar de sponsors en gulle gevers die deze prijzen mogelijk blijven maken. We merken dat we steeds vaker worden benaderd door stichtingen en fondsen om hun doelstellingen op het snijvlak van wetenschap en maatschappij te realiseren, en daar staan we zeer voor open. In 2026 zullen daarom via de KHMW opnieuw enkele nieuwe prijzen en stimuli worden geïntroduceerd.

Ten slotte zijn we in 2025 op reis geweest naar Parijs, waar we als KHMW zijn ontvangen op plekken waar de deuren meestal gesloten blijven, een bijzondere en verbindende ervaring voor de leden en partners die voor deze reis waren ingeloot.

Ik wens u veel plezier en inspiratie bij het lezen van dit jaarverslag en hoop u in groten getale te mogen begroeten bij de start van ons lustrumjaar op 30 mei 2026 en bij alle overige activiteiten die wij in het kader van ons 275-jarig bestaan organiseren.

We zijn het oudste geleerde genootschap van Nederland, met een rijke historie, een onverminderd relevante positie in het heden, èn een urgentie om bij te dragen aan een leefbare en welvarende toekomst. Zoals al werd geschreven in de *Verhandelingen* van de Maatschappij in 1754: 't Is overbekend, van welken invloed op de algemene welvaart van een Land of Volk de bloei der wetenschappen zy...'

Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius, MBA
voorzitter van de Koninklijke Hollandse
Maatschappij der Wetenschappen

ESSAY

Vertrouwen onder druk? Wetenschap in een veranderend medialandschap

RENS Vliegenthart

Het publieke vertrouwen in wetenschap lijkt in Nederland onverminderd hoog en is volgens een recente studie van het Rathenau Instituut¹ zelfs licht gestegen, maar er bestaan ondanks deze bemoedigende observaties ook zorgen, vooral rondom thema's als onafhankelijk onderzoek, politiek gekleurde wetenschappelijke bevindingen en des-informatie. Deze schijnbare tegenstrijdigheid vraagt om een genuanceerd begrip van wat vertrouwen in wetenschap betekent, en wat dit impliceert voor de rol van de wetenschapscommunicator.

Vertrouwen in wetenschap in Nederland: een algemeen positief beeld

Volgens de meest recente meting door het Rathenau Instituut geeft de gemiddelde Nederlander het vertrouwen in de wetenschap een 7,5 op een schaal van 1 tot 10, hoger dan bij vergelijkbare instituties zoals rechtspraak, media en politiek. Dit cijfer is licht gestegen ten opzichte van eerdere metingen (7,4 in 2021) en laat zien dat wetenschap in brede kring nog steeds als een betrouwbare bron van kennis wordt gezien. Meer dan 70 procent van de respondenten heeft vertrouwen in de wetenschappelijke methode, in wetenschappers zelf en in de conclusies die wetenschappelijk onderbouwd zijn.

Toch is er een duidelijke toename van *spreiding* in meningen: zowel het aandeel mensen met heel veel vertrouwen (9 of 10) als het aandeel met weinig vertrouwen (5 of lager) is toegenomen. Waar vroeger de meeste mensen 'gemiddeld' vertrouwen gaven, verschuift een deel van de bevolking naar uitersten. Bovendien laat het Nederlandse onderzoek zien dat groepsverschillen bestaan: hogeropgeleiden, progressieve kiezers en mensen die vaker in contact komen met wetenschap hebben doorgaans meer vertrouwen; lageropgeleiden, oudere groepen en sommige kiezersgroepen (bijvoorbeeld van (rechts-)populistische partijen) scoren vaak lager op vertrouwen in wetenschap.

Globale context: vertrouwen, betrokkenheid en ideologische verschillen

Ook op internationaal niveau blijft het beeld relatief positief: een recente studie in *Nature Human Behaviour*² waarin 68 landen werden vergeleken toont aan dat de meerderheid van mensen wereldwijd vertrouwen heeft in wetenschappers en vindt dat wetenschappers zich meer moeten engageren in maatschappelijke en beleidsdiscussies. Toch variëren dit vertrouwen en de normen rond wetenschappelijke betrokkenheid tussen landen én binnen landen. Politieke oriëntatie

blijkt een belangrijke factor: mensen met een conservatievere of rechtse inslag zien een beperktere rol voor wetenschappers weggelegd in beleidsvorming en hebben vaak lager vertrouwen in de wetenschap als instituut.

Oorzaken van zorgen ondanks relatief hoog vertrouwen

Hoe komt het dat er aan de éne kant een gemiddeld hoog vertrouwen in wetenschap is en aan de andere kant duidelijke zorgen? Drie belangrijke thema's spelen hierbij een rol:

1. Onafhankelijkheid en ruimte voor fundamenteel onderzoek:

Er leven zorgen dat wetenschap steeds meer binnen beleidskaders en doelstellingen wordt geplaatst, waarbij fundamenteel onderzoek – dat geen directe maatschappelijke opbrengst hoeft te hebben – minder ruimte zou krijgen. Kritiek richt zich op de mate waarin onderzoek gefinancierd en gestuurd wordt door politieke prioriteiten in plaats van wetenschappelijke nieuwsgierigheid. Ook de groeiende rol van private financiers en publiek-private partnerschappen wekt twijfels over daadwerkelijke onafhankelijkheid van sommige onderzoeksprogramma's.

2. Politieke kleuring en populistische verdachtmakingen:

In verschillende (rechts-)populistische discourses wordt wetenschap verdacht gemaakt als onderdeel van een kenniselite. Hierbij worden wetenschappelijke uitkomsten vaak gepresenteerd als onderdeel van een politiek project of belangenstrijd, en niet als neutrale waarheid. Dergelijke narratieven kunnen het vertrouwen onder bepaalde groepen ondermijnen, zelfs als de meerderheid van de bevolking in wetenschap blijft geloven.

3. Rol van desinformatie en een veranderd medialandschap:

De opkomst van sociale media heeft de manier veranderd waarop informatie circuleert, met name rond controversiële wetenschapsthema's zoals vaccinatie, klimaatverandering en genetische modificatie.³ Desinformatie verspreidt zich soms sneller dan corrigerende wetenschappelijke feiten, wat leidt tot verwarring en angst bij specifieke segmenten van de bevolking. Hoewel empirisch bewijs voor een direct causaal verband tussen misinformatie en dalend vertrouwen in wetenschap niet eenvoudig is, is het publiek debat hierover wel prominent aanwezig.⁴

Implicaties voor de wetenschapscommunicator

Voor diegenen die zich bezighouden met communicatie over wetenschap – of dat nu journalisten, beleidsadviseurs, communicatiemedewerkers van universiteiten of wetenschappers zelf zijn – vloeit uit deze dynamiek een aantal belangrijke lessen voort.

1. Blijf dicht bij het onderzoek.

Wetenschapscommunicatie is het meest geloofwaardig wanneer zij rechtstreeks verbonden is met de feitelijke onderzoekspraktijk en -methoden. Transparantie over onzekerheden, gegevens en methodologische beperkingen versterkt legitimiteit en voorkomt dat publiek vertrouwen gebaseerd wordt op simplistische of geperfectioneerde beelden van wetenschap.

2. Groei durven maken met kritiek.

Kritiek is onvermijdelijk in een open samenleving. Wetenschapscommunicatoren hoeven niet elke vorm van kritiek te zien als een bedreiging; dialoog – ook met sceptische of

kritische groepen – kan leiden tot beter begrip van de rol en betekenis van wetenschap in de samenleving. Het erkennen van validiteit in sommige zorgen, zonder fundamentele wetenschappelijke principes op te geven, kan het vertrouwen juist verstevigen.

3. Maak de kritiek niet te groot.

In het huidige medialandschap, en met name op sociale media, zal er vrijwel altijd felle kritiek op wetenschap aanwezig zijn. Digitale platforms versterken uitgesproken stemmen en belonen scherpe, polariserende uitingen, waardoor kritiek zichtbaarder en soms heviger lijkt dan zij in de bredere samenleving daadwerkelijk is. Dat betekent niet automatisch dat het maatschappelijk vertrouwen instort, maar wel dat wetenschapscommunicatoren moeten leren omgaan met een permanent kritisch online klimaat. De uitdaging ligt daarom niet in het uitbannen van kritiek, maar in het onderscheiden van incidentele digitale verontwaardiging en dieper geworteld wantrouwen. Consistente, transparante en rustige communicatie, juist ook buiten de piekmomenten van controverse, blijft essentieel om vertrouwen duurzaam te verankeren.

Conclusie

Hoewel het gemiddelde vertrouwen in wetenschap in Nederland en internationaal hoog is en recentelijk zelfs licht gestegen, zijn er duidelijke tekenen van meer gelaagdheid, polarisatie en onzekerheid binnen dit vertrouwen. Dit verdiepte inzicht biedt geen reden voor pessimisme, maar voor een actieve, transparante en empathische benadering van wetenschapscommunicatie. Door de dialoog aan te gaan, ruimte te houden voor kritiek en kernwaarden van onderzoek te bewaken, kunnen wetenschappers bijdragen aan een robuust maatschappelijk vertrouwen in wetenschap – niet als statisch gegeven, maar als dynamisch proces.

1. <https://www.rathenau.nl/nl/wetenschap-cijfers/impact/vertrouwen-de-wetenschap/vertrouwen-de-wetenschap>

2. Cologna, V., Mede, N. G., ... & Metag, J. (2025). Trust in scientists and their role in society across 68 countries. *Nature Human Behaviour*, 9(4), 713-730.

3. Strömbäck, J., Boomgaarden, H., Broda, E., Damstra, A., Lindgren, E., Tsifti, Y., & Vliegenthart, R. (2022). From low-choice to high-choice media environments: Implications for knowledge resistance. In Strömbäck, J., Wikforss, Å., Glüer, K., Lindholm, T., & Oscarsson (Eds.) *Knowledge resistance in high-choice information environments* (pp. 49-68). Routledge.

4. <https://www.rathenau.nl/nl/digitalisering/verband-misinformatie-en-vertrouwen-wetenschap-complexer-dan-vaak-voorgesteld>

Prof. dr. Rens Vliegenthart is hoogleraar strategische communicatie aan Wageningen University & Research en wetenschappelijk lid van de KHMW.

De nieuwe klassieke penning van de Hollandsche Maatschappij

Op 20 januari 2025 ontvingen Louise Gunning (voorzitter tot mei 2024) en Rutger Schimmelpenninck (penningmeester tot mei 2024) uit handen van Linda Hovius de eerste exemplaren van de met nieuwe stempels geslagen massief zilveren penning van de KHMW. De prijspenning volgt het ontwerp van J.G. Holtzhey uit 1752.

WILLEM B. DREES EN LEI LENNAERTS

Op de voorzijde van de penning zien wij de Godsdienst, met een arm op de Bijbel. Met haar geopende hand wijst zij de beschouwer op een open veld om er de gedachten over te laten gaan. Naast haar de Vrijheid met helm, speer met vrijheidshoed, en schild waarop het wapen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. 'DEO ET PATRIAE', voor God en Vaderland, duidt aan het oorspronkelijke doel van de Maatschappij: het dienen van de eer van God en de welvaart van Nederland.

Op het wapenschild staat de Generaliteitsleeuw. De zeven pijlen in zijn klauw staan voor de zeven provinciën. In de oorspronkelijke versie, uit 1752, verdween de hand met de pijlen achter de linkerknie van de Vrijheid. Dit heeft de stempelsnijder J.G. Holtzhey in een tweede set stempels, uit 1806 of 1807, opgelost door de leeuw om te draaien, en het dier over zijn schouder achterom te laten kijken. Dat is ook in de derde set zo gebleven. In 2025 is de leeuw correct afgebeeld én zijn de pijlen zichtbaar.

Op de keerzijde van de penning is de Waarheid verbeeld. Op haar hoofd de zon, die het licht geeft waardoor dingen ontdekt kunnen worden. In de ene hand heeft zij een palmtak, in de andere een olijfkrans. Het opschrift 'OPTIME MERITIS', voor wie deze het best verdienen, duidt aan dat de Maatschappij beoogt onpartijdig te oordelen waarbij aan de Waarheid de uitspraak gelaten wordt.

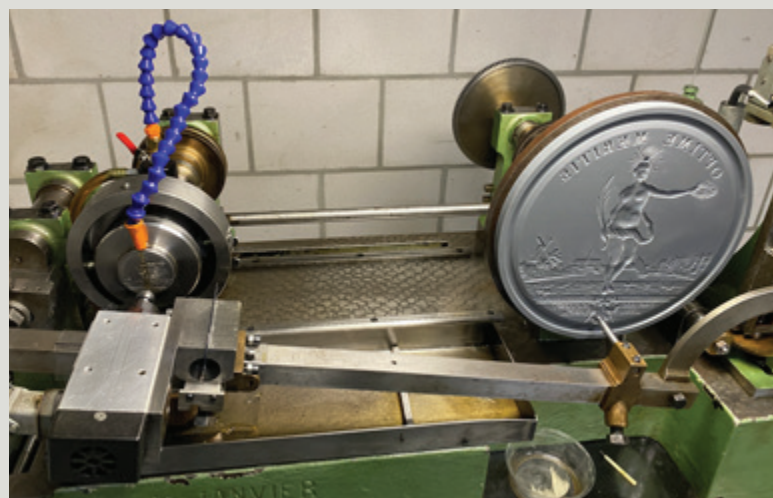
Op de achtergrond Haarlem, gezien vanaf het Zuider Buiten Spaarne. Rechts staat de in 1776 afgebrande molen Spaer en Wind. Hetzelfde beeld treffen we op een prent uit het Noord-Hollands Archief (1100 – beeldcollectie van de gemeente Haarlem, #16356).

Op de penning uit 2025 staat naast het wapen van Haarlem 'SOCietatis REGiae SCIENTiarum HOLLandicae PRAEMium', *Prijs van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen*. De HMW is sinds 2002 Koninklijk; in 1752 stond er 'SOCIET. SCIENT. HOLL. PRAEM'. Tijdens de regeerperiode van Lodewijk Napoleon, 1806-1810, was de naam echter *Koninklijke* Maatschappij der Wetenschappen. Daarom is in het onderschrift van de tweede versie 'REG' in spiegelbeeld te zien op een werkstempel uit die jaren.

De nieuwe stempels zijn door Lei Lennaerts van Venrooy Goud- en Zilverindustrie gemaakt. Daarbij is gebruik gemaakt van een reduceerbank, waarbij een groter ontwerp in een verhouding van 5:1 in de stempels wordt gesneden. Lei Lennaerts heeft ons gipsen afgietsels van het ontwerp op het grotere formaat geschonken. Deze zijn te zien in de bibliotheek in het Hodshonhuis.

Meer informatie: Lei Lennaerts, Willem B. Drees, 'J.G. Holtzhey en de prijspenning van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, klassiek én nieuw', *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 112 (2025), 99-145 (online vrij toegankelijk).

Prof. dr. Willem B. Drees is emeritus-hoogleraar filosofie van de humanities aan Tilburg University, emeritus-hoogleraar godsdienstfilosofie en ethiek aan de Universiteit Leiden, en wetenschappelijk secretaris voor de geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW; Lei Lennaerts is meestergraveur, en stempelsnijder bij Venrooy Goud- en Zilverindustrie b.v. in 's-Hertogenbosch.

DUBBELINTERVIEW

Veranderingen in wetenschapscommunicatie

Géke Roelink

Margriet van der Heijden

Wetenschapscommunicatie is allang geen eenrichtingsverkeer meer. Hoe ga je als wetenschapper het gesprek aan met een samenleving die soms kritisch of wantrouwend is? Een gesprek met Géke Roelink, algemeen directeur van NEMO Science Museum en maatschappelijk lid van de KHMW, en Margriet van der Heijden, hoogleraar wetenschapscommunicatie aan de Technische Universiteit Eindhoven, NRC-columnist en wetenschappelijk lid van de KHMW.

VAN ZENDEN NAAR DIALOOG

Margriet, welke verandering zie je in de wetenschapscommunicatie?

MvdH: Een paar decennia geleden was het idee dat experts via wetenschapscommunicatie een kennistekort bij het publiek moesten aanvullen, zoals via lezingen of met ‘pratende hoofden’ op televisie. De communicatie was eenzijdig. Tegenwoordig ligt de nadruk op wederzijdse kennisuitwisseling tussen experts en niet-experts, die samen nadenken over wat kennis kan betekenen voor de samenleving en voor het leven van mensen. Er blijft een asymmetrie in kennis, maar het idee is dat je via dialoog op meerdere niveaus tot een breed maatschappelijk gesprek kunt komen over wetenschap en samenleving.

Hoe verklaar je die verschuiving?

MvdH: Uit een aantal ontwikkelingen. De maatschappelijke verhoudingen zijn veranderd; hiërarchie is minder vanzelfsprekend en mensen zijn niet zomaar meer bereid om met ontzag te luisteren naar een lange monoloog van een autoriteit. Daarnaast zijn er veel meer communicatiemiddelen dan twintig of dertig jaar geleden – denk aan sociale media en de mobiele telefoon – die nieuwe manieren van interactie mogelijk maken. Bovendien raken wetenschap, technologie en samenleving alsmaar nauwer vervlochten: slapen, werken, sporten, zorgen, eten – overal in het dagelijks leven vinden we technologie. Juist daarom is het in een democratische samenleving essentieel om samen het gesprek te voeren over de manier waarop we wetenschap en technologie inzetten. Daarbij hoort óók dat je erkent wat wetenschap niet kan, en welke negatieve effecten innovaties kunnen hebben. Het idee dat wetenschap vanzelf tot vooruitgang leidt, is passé: er moet telkens opnieuw worden afgewogen wat we onder ‘beter’ verstaan en welke prijs we daarvoor betalen.

GR: Dat zie je ook terug in wat vaak ‘wicked problems’ worden genoemd: complexe, verweven vraagstukken zoals de klimaat- of stikstofcrisis, die niet vanuit één discipline te benaderen zijn. Soms wordt NEMO daarbij een vehikel in maatschappelijke discussies. Zo leidde deelname van een technisch bedrijf in energie en chemie aan het Weekend van de Wetenschap tot kritiek van Scientist Rebellion, die dit als greenwashing bestempelde. Zulke spanningen laten zien dat maatschappelijke vraagstukken en belangen onvermijdelijk onderdeel zijn geworden van wetenschapscommunicatie.

Margriet, in je inaugurele rede uit 2023 noem je verschillende rollen van wetenschapscommunicatie.

MvdH: Wetenschapscommunicatie dient natuurlijk meerdere doelen. Een daarvan is verantwoording afleggen: wetenschap wordt grotendeels met publiek geld gefinancierd, en dat vraagt om uitleg over wat daarmee is gedaan. Ten tweede wil je burgers zó informeren dat zij onderbouwde keuzes kunnen maken in hun eigen leven en bij verkiezingen. Ten derde heeft wetenschap een culturele betekenis: de inzichten helpen om onszelf en de wereld te begrijpen. Ten vierde stuwt innovatie de economie, en daar wil je een afgewogen gesprek over voeren.

Bij al deze doelen is het duiden van wetenschappelijke inzichten en de onzekerheden die daarbij horen, een van de kernopgaven van wetenschapscommunicatie. Maar het gaat ook om contextualiseren: het verbinden van verschillende inzichten met elkaar en laten zien hoe domeinen samenhangen. Tot slot speelt

wetenschapscommunicatie zo ook een grote rol bij het gezamenlijk verkennen van gedeelde toekomstbeelden of ‘imaginaries’: beelden van een wereld waarin we zouden willen leven. Wetenschappelijke inzichten kunnen hierbij, met al hun onzekerheden, richtinggevend zijn.

Lukt het om die rollen te verwezenlijken?

MvdH: Nederland doet het goed met science centers, wetenschapsjournalistiek, citizen science-projecten en groeiende aandacht voor wetenschapscommunicatie binnen de universiteiten. Het Nationaal Expertisecentrum Wetenschap en Samenleving is een aanwinst. Tegelijkertijd zijn er grote uitdagingen: een groeiende groep mensen heeft weinig vertrouwen in wetenschap en er zijn actieve pogingen om wetenschap te ondermijnen of weg te zetten als ‘woke’.

DIALOOG EN VERANDERING

Wanneer is er sprake van een echte dialoog tussen wetenschap en publiek?

MvdH: Zowel bij de ouderwetse manier van kennisoverdracht als bij vormen van dialoog spelen de drie hoofdelementen uit de klassieke retorica mee: ‘logos’, ‘pathos’ en ‘ethos’. Wat wil je zeggen, en kloppen je feiten en redeneringen – logos? Is er verbinding met je gesprekspartner – pathos? En presenteert je jezelf als iemand die betrouwbaar, open en transparant is en als een expert die integer werkt – ethos? Bij een dialoog is het daarnaast essentieel dat mensen naar elkaar luisteren. Dat betekent ook dat je bereid bent je eigen aannames ter discussie te stellen en je kwetsbaar op te stellen. Dit vergt wederzijds vertrouwen, en het werken daaraan. Dialoog is een gezamenlijk proces.

Kun je voorbeelden geven waarin dialoog daadwerkelijk tot verandering leidt?

MvdH: In mijn eigen vroegere vakgebied, de deeltjesfysica, leidt dialoog met het publiek niet snel tot aanpassing van een experiment. Maar in de medische wetenschap zie je dat patiën-

tenverenigingen goede input geven voor behandelrichtlijnen. Bij technologische innovatie kan vroegtijdige samenwerking met maatschappelijke partijen richting geven aan ontwerp en toepassing. Ook citizen-science-projecten laten zien hoe kennis uit de samenleving onderzoek kan voeden of bijsturen.

WETENSCHAPSCOMMUNICATIE IN DE PRAKTIJK

De dialoog tussen wetenschap en samenleving krijgt niet alleen vorm aan universiteiten, maar ook in een science museum als NEMO. Géke, wat zijn de kerndoelen van NEMO?

GR: Ons belangrijkste doel is nieuwsgierigheid wekken en mensen een positieve ervaring met wetenschap en technologie meegeven. Niet alleen ‘zenden’, maar spelenderwijs en interactief laten ontdekken. Omdat wetenschap en technologie overal aanwezig zijn, willen we dat mensen ervaren dat wetenschap en technologie overal om ons heen zijn en dat ze voelen dat ze daar ook invloed op kunnen hebben, dat ze niet machteloos zijn. En uiteindelijk willen we mensen inspireren om, al dan niet met wetenschap en technologie, bij te dragen aan een betere wereld, met een optimale balans tussen mens, natuur en planeet.

Hoe vertaalt zich dat in de praktijk?

GR: Er is natuurlijk het museum zelf met een uitgebreid educatief programma, maar ook het journalistieke platform *Kennislink*, het Weekend van de Wetenschap en bijvoorbeeld onze NEMO Science-tour die door het land reist. Wat al onze activiteiten verbindt, is dat een optimale bezoekerservaring centraal staat. Samen met NEMO-hoogleraar Maartje Raijmakers hebben we een model ontwikkeld dat

helpt om die bezoekerservaring systematisch te doordenken. We willen niet alleen dat bezoekers concrete wetenschappelijke kennis opdoen, maar ook kennismaken met het wetenschappelijke proces en ervaren hoe onderzoek tot stand komt, bijvoorbeeld door zelf proefjes te doen.

Vervolgens bieden we ruimte voor reflectie: wat betekent wetenschap eigenlijk, en welke impact heeft zij op de samenleving en op het dagelijks leven?

Daarnaast speelt het oproepen van verwondering een grote rol. We willen dat bezoekers een ‘vonkje’ voelen: inspiratie, nieuwsgierigheid, spanning. Tegelijkertijd proberen we identificatie mogelijk te maken, zodat wetenschap niet iets abstracts blijft, maar iets waar je je persoonlijk toe kunt verhouden. Een volgende stap is dat bezoekers daadwerkelijk deel kunnen uitmaken van de wetenschappelijke praktijk. Dat gebeurt bijvoorbeeld via *Science Live*, waarin bezoekers meedoen aan lopend onderzoek.

In een later stadium hebben we nog een extra laag aan onze werkwijze toegevoegd die door alles heen loopt, namelijk ontmoeting en dialoog. Juist in een sterk gedigitaliseerde samenleving is een fysieke plek waar mensen met elkaar in gesprek kunnen gaan van grote waarde. In de daadwerkelijke ontmoeting begint het begrip voor elkaar, cruciaal voor harmonie in de samenleving. Wetenschapscommunicatie is voor ons dus niet alleen een interactie tussen instelling en publiek, maar ook iets wat zich afspeelt tussen bezoekers onderling.

VERTROUWEN, WEERSTAND EN TOEKOMST

Wat kan wetenschapscommunicatie betekenen voor vertrouwen in wetenschap?

MvdH: Vertrouwen varieert per vakgebied. In de medische wetenschap zijn resultaten vaak tastbaar en meetbaar, en iedereen krijgt er vroeg of laat mee te maken. De afstand tot dit vakgebied is dus relatief klein. Dat is in het algemeen goed voor vertrouwen. Klimaatonderzoek, daarentegen, is voor de meeste mensen veel abstracter. De veranderingen spelen zich af op lange tijdschalen. Dan moet je wetenschappers dus maar vertrouwen als ze zeggen dat die veranderingen goed te meten zijn én negatief zullen uitpakken. Daar komt bij dat maatregelen om klimaat-schade te beperken vaak ook een beperkend effect hebben op iemands levensstijl: minder vliegen, minder vlees, enzovoort. In andere debatten, zoals rond gender of dekolonisatie, lopen wetenschappers dan weer ver vooruit op grote, meer conventionele delen van de samenleving. Ook dat stelt hoge eisen aan hoe wetenschap zich in het publieke domein manifesteert.

GR: Het vertrouwen kan ook zo makkelijk geschaad worden als

wetenschappers, met hun status, in talkshows uitspraken doen over vakgebieden en onderwerpen waarop ze geen expert zijn. Het is toch iets anders wanneer een Bekende Nederlander iets roept dan wanneer een wetenschapper dat doet.

Welke strategieën zijn effectief bij wantrouwen en polarisatie?

MvdH: Strooi niet alleen met feiten. Daarmee overtuig je mensen zelden, het gaat ook om frames en overtuigingen. Als feiten niet passen bij iemands overtuiging, zijn mensen geneigd ze naast zich neer te leggen. Ga dus liever het gesprek aan door te luisteren en te bevragen. Draag het 'keurmerk' van wetenschap uit: leg de methode uit, leer mensen hoe ze het kaf van het koren kunnen scheiden. En let scherp op taalgebruik en retoriek. Taal doet ertoe. Ga niet mee in denigrerende termen of frames, en laat je niet betrekken in een debat waarin de gesprekspartners niet vatbaar zijn voor feiten en argumenten en ongefundeerd iets roepen onder het mom van 'vrijheid van meningsuiting'.

GR: Wat Margriet zegt is cruciaal. Welke woorden gebruik je? Alles wat wij bij NEMO communiceren, wordt langs een meetlat gelegd. Zo kijken we bij een expositie heel scherp of woorden niet al op voorhand groepen afschrikken of voor bepaalde mensen negatieve connotaties hebben.

Als we een tentoonstelling voorbereiden, doorgronden we eerst de essentie van wat we willen vertellen. Dan maken we daar een verhaal van. Uiteraard toetsen we dat verhaal bij wetenschappers en experts. Als iets moeilijk te visualiseren is, gebruiken we beelden en metaforen om het begrijpelijk en toegankelijk te maken voor verschillende groepen. Vervolgens proberen we het persoonlijk en dichtbij te maken. We hebben bijvoorbeeld een expositie over techniek en technologie in en om het huis, metaforisch vormgegeven als een straat met herkenbare plekken. Creativiteit is daarbij essentieel.

Mijden jullie onderwerpen soms omdat ze gevoelig zijn?

GR: Nee, zeker niet. Je wil het alleen zó brengen dat mensen niet meteen afhaken. Uit recent onderzoek blijkt dat we allerlei verschillende mensen mogen verwelkomen, ook mensen die minder interesse en vertrouwen in de wetenschap hebben. Dat is belangrijk, want je wilt zoveel mogelijk mensen spelenderwijs in aanraking laten komen met wetenschap en technologie. NEMO wil mensen niet overtuigen, maar ze wel vragen stellen die ze tot nadenken stemmen of maken dat ze zelf op onderzoek uitgaan. Daar trainen we publieksbegeleiders ook op.

Welke ontwikkelingen in wetenschapscommunicatie stemmen hoopvol?

MvdH: Het groeiende ecosysteem waarin universiteiten, science centers, bibliotheken en maatschappelijke instellingen aan dat gesprek tussen samenleving en wetenschap werken. En de houding van jonge onderzoekers, die het belang van dat gesprek onderkennen.

Welke rol kan de KHMW daarin spelen?

GR: Instellingen die ontmoetingen faciliteren worden alleen maar belangrijker in onze samenleving. Door wetenschap en samenleving samen te brengen, vervul je een cruciale rol.

MvdH: Ja, en dat is eens te meer zo in tijden van grote maatschappelijke en geopolitieke vragen. De KHMW kan daarin een betekenisvolle rol spelen door ruimte te bieden voor ontmoeting en debat.

Dit interview werd afgenomen door prof. dr. Geert ten Dam, bestuurslid KHMW, en drs. Ingrid Glorie, communicatiemedewerker KHMW.

BIJEENKOMSTEN

JAN BROUWER CONFERENTIE

Samen uit de armoede

GEERT TEN DAM

Een van de vaste hoogtepunten in het jaarprogramma van de KHMW is de Jan Brouwer Conferentie. Met een drukbezochte bijeenkomst in het Hodshonhuis vond deze in 2025 plaats op 20 januari. Het thema was ‘Samen uit armoede’, dé missie van Spaarkracht (voorheen Cash2Grow), de winnaar van de Brouwer Vertrouwensprijs 2024.

Armoede grijpt diep in het leven van mensen in en heeft verstrekkende gevolgen op allerlei levensterreinen. Zo hangen armoede en gezondheid nauw samen: geen geld voor gezond eten, geen positie om een goed geïsoleerde woning te verwerven en te weinig mentale ruimte om bijvoorbeeld aan opvoeding, werk en opleiding te kunnen besteden. Wat dat laatste betreft: opgroeien in armoede heeft een negatieve

Links: Julie-Marthe Lehmann van Stichting Spaarkracht (winnaar 2024) en Tine De Moor van CollectieveKracht (winnaar 2025).
Rechts: Rutger Groot Wassink.

invloed op de ontwikkeling van kinderen en scheelt letterlijk IQ-punten. En ook is armoede een van de belangrijkste oorzaken van stress. Als wethouder Sociale Zaken, Diversiteit en Democratisering van de gemeente Amsterdam is Rutger Groot Wassink vrijwel dagelijks bezig met het aanpakken van armoede. Niet of nauwelijks kunnen rondkomen is niet alleen desastreus voor mensen zelf, maar tast ook het sociaal cement in een gemeente aan. Er zijn allerlei regelingen die zouden moeten helpen, maar mensen zien vaak door de bomen het bos niet meer. Wie eenmaal schulden heeft, komt daar vaak niet meer uit. Effectieve schuldhulpverlening is van belang om schulden klein te houden en zo snel mogelijk op te lossen. De participatiewet is nodeloos ingewikkeld en voldoet niet. Juist als het om de wet- en regelgeving gaat, schiet de overheid tekort.

De voordracht van Julie-Marthe Lehmann van Spaarkracht, de winnaar van vorig jaar, sloot naadloos aan bij het betoog van Groot Wassink. De kracht van spaarkringen is het samen uit de armoede komen. Ook zij benadrukte het belang van onderlinge verbinding en vertrouwen. Samen met gelijkgestemden sparen voor een eigen gesteld doel bevordert niet alleen de financiële veerkracht van mensen maar ook hun zelfvertrouwen en het vertrouwen in anderen. Met behulp van de Brouwer Vertrouwensprijs kon het aantal spaarkringen in Nederland fors worden uitgebreid. In januari 2025 telde de stichting spaarkringen in veertien gemeenten en voor verschillende doelgroepen. Ook voor jongeren.

Traditiegetrouw werd de Jan Brouwer Conferentie afgesloten met de winnaars van dit jaar. Voor het eerst werden er maar liefst twee Brouwer Vertrouwensprijzen uitgereikt: een eerste en een tweede prijs. De tweede prijs was voor Join Us, een project dat eenzame jongeren kracht wil geven door hen met elkaar in contact te brengen, online en offline. Dit helpt hen om weer activiteiten te ontplooiën en zo hun steentje bij te dragen aan het sociale weefsel van onze samenleving. Betrokkenheid en maatschappelijk vertrouwen voeden elkaar wederzijds. De nieuwe generatie is onze toekomst en hun welzijn raakt ons allemaal, aldus de jury. De eerste prijs ging naar het Kennisplatform

CollectieveKracht, rond professor Tine De Moor van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Dit kennisplatform ondersteunt burgercollectieven op basis van gemeenschappelijke behoeften. Inmiddels zijn er ongeveer 200 bij aangesloten, op terreinen als zorg, energie, mobiliteit, voeding en wonen. De jury van de Brouwer Vertrouwensprijzen gaf aan onder de indruk te zijn van de vele activiteiten van het platform, de professionaliteit van de organisatie en de wetenschappelijke inbedding van het werk. Vertrouwen moet verankerd zijn in de collectieve kracht van een samenleving. Dat is wat het kennisplatform bevordert. CollectieveKracht verbindt en helpt burgercollectieven om zich veerkrachtig te ontwikkelen en obstakels samen te overwinnen. En ze doet dat onafhankelijk, ze doet dat gratis en ze doet dat toegankelijk. Hiermee hebben we meteen het thema van de Jan Brouwer Conferentie 2026 te pakken. Hoe kunnen burgerinitiatieven het maatschappelijk vertrouwen bevorderen en wat is daarvoor nodig?

Jan Brouwer Conferentie op 20 januari 2025

SPREKERS Dr. Julie-Marthe Lehmann, medeoprichter Stichting Spaarkracht - winnaar van de Vertrouwensprijs 2024, **drs. Rutger Groot Wassink**, wethouder Sociale Zaken, Diversiteit en Democratisering gemeente Amsterdam
MODERATOR Prof. dr. Geert ten Dam, bestuurslid KHMW en lid van de jury voor de Vertrouwensprijs

Ir. L.E.J. Brouwer (1910-1983), voormalig president-directeur van de Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij, kwam uit een familie van wetenschappers. Zijn vader was geoloog met internationale bekendheid, zijn oom, naar wie hij is vernoemd, een wereldberoemde wiskundige. Zelf studeerde hij op 21-jarige leeftijd in Delft af als mijnbouwkundig ingenieur. In het begin van de jaren tachtig heeft Jan Brouwer een deel van zijn vermogen bestemd voor een fonds ten behoeve van interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek in Nederland. Het Jan Brouwer Fonds is begin 2003 aan de zorg van de KHMW toevertrouwd, met als doelstelling het stimuleren van multidisciplinair, maatschappij-georiënteerd onderzoek dat inzicht geeft in concrete maatschappelijke problemen en in potentie moet bijdragen aan de oplossing ervan.

WIM DREES SEMINARS

DIDIER MACLAINE PONT

Begrotingsbeleid kabinet-Schoof

Op 21 januari 2025 organiseerde de KHMW een extra Wim Drees Seminar naar aanleiding van het boek *Dansen op een smal akkoord* van Jan Donders en Flip de Kam over het begrotingsbeleid van het kabinet-Schoof. KHMW-penningmeester Didier Maclaine Pont opende de middag met een reflectie op financiële rust. Moderator Esther van Rijswijk leidde het vervolg van de bijeenkomst.

Flip de Kam gaf een scherpe analyse op het regeerakkoord. Zijn kernobservatie: het beleid is sterk op de korte termijn gericht. Lastenverlichting zit voorin de kabinetsperiode, terwijl forse bezuinigingen – ongeveer twaalf miljard – naar achteren zijn geschoven. Daarbij merkte hij op dat het begrotingstekort vaak overschat is, terwijl bezuinigingen op onderwijs en innovatie op lange termijn schade kunnen veroorzaken.

Roel Beetsma plaatste het geheel in Europees perspectief. Het tekort schuurt tegen de 3-procentnorm. Dat laat weinig ruimte voor stabilisa-

tie bij tegenwind. De schuld blijft ruim onder 60 procent en lijkt daarmee op korte termijn geen groot probleem. Wimar Bolhuis verscherpte het laatste punt van De Kam door te wijzen op dalende investeringen in onderzoek en ontwikkeling en het risico dat Nederland structureel achteropraakt.

In het panel benadrukte econoom Jan Donders dat trendmatig begrotingsbeleid in de praktijk vaak procyclisch uitpakt door politieke prikkels. De bijdragen maakten duidelijk hoe kwetsbaar trendmatig begrotingsbeleid wordt wanneer politieke prikkels de korte termijn laten prevaleren boven langetermijninvesteringen.

Wim Drees Seminar op 21 januari 2025 op de Universiteit Leiden, locatie Wijnhaven, Den Haag

SPREKERS Prof. mr. Flip de Kam, emeritus-hoogleraar economie van de publieke sector Rijksuniversiteit Groningen, prof. dr. Roel Beetsma, hoogleraar macro-economie en decaan Faculteit Economie en Bedrijfskunde Universiteit van Amsterdam, dr. Wimar Bolhuis, directeur TNO Vector en ook verbonden aan de Universiteit Leiden. M.m.v. dr. Jan Donders, econoom, oud-directeur Economentraining BOFEB en auteur
MODERATOR Drs. Esther van Rijswijk, econoom en filosoof

Seminar terugkijken

Wie helpt mij aan een huis: overheid of markt?

Het voorjaarsseminar draaide om de vraag ‘Wie helpt mij aan een huis: overheid of markt?’. Voorzitter Linda Hovius opende de middag met een reflectie op de maatschappelijke rol van de KHMW en het belang van een scherp debat over de woningmarkt, waarna Marike Stellinga de rol van moderator op zich nam.

Matthijs Korevaar trapte af met een historische en economische analyse van betaalbaarheid. Zijn kernboodschap: betaalbaarheid is een normatief begrip. Hogere woonquotes zijn deels problematisch, maar ook het gevolg van betere woningen, meer zelfstandigheid en veranderde leefpatronen.

Oud-topambtenaar Erik Jan van Kempen schetste vervolgens twintig jaar woningbouwbeleid onder vijf ministers, waarin de pendel heen en weer zwaaide tussen marktwerking en overheidsregie. Van Kempen concludeerde dat ruimtelijke ordening en grondbeleid om sterke publieke regie vragen.

Met een persoonlijk verhaal liet Abel d'Ailly zien hoe informatie-asymmetrie woningzoekers parten speelt, terwijl Stefan Groot de structurele oorzaken van de woningschaarste blootlegde: traag reagerend aanbod, grondbeleid, lage bouwproductiviteit en politieke gevoeligheid. In de discussie werd duidelijk dat één *silver bullet* ontbreekt. Meer regie, transparantie en duidelijke keuzes in ruimtegebruik zijn volgens de sprekers onvermijdelijk.

Wim Drees Seminar op 8 april 2025 op de Universiteit Leiden, locatie Wijnhaven, Den Haag

SPREKERS Dr. Stefan Groot, senior-huizenmarkt-econoom RaboResearch Nederland, Economie en Duurzaamheid, drs. Erik Jan van Kempen, consultant ABDTOPConsult, dr. Matthijs Korevaar, associate professor of Finance, Erasmus School of Economics, Abel d'Ailly, MSc, economisch adviseur, directie Algemene Economische Politiek, ministerie van Economische Zaken en Klimaat
MODERATOR Drs. Marike Stellinga, redacteur NRC, journalist, columnist, podcastmaker

Seminar terugkijken

Het Wim Drees Fonds is vernoemd naar prof. dr. Wim Drees (1922-1998), die werkzaam was in de theorie en de praktijk van de openbare financiën. Het doelvermogen van de Wim Drees Stichting voor Openbare Financiën is in 2017 overgedragen aan de KHMW in de vorm van een fonds op naam. Ten laste van dit fonds organiseert de KHMW in het voor- en het najaar een Wim Drees Seminar in Den Haag, voor beleidsmakers en belangstellende burgers.

Defensie-uitgaven richting 5%: noodzaak, haalbaarheid en gevolgen

Op 7 oktober 2025 opende KHMW-voorzitter Linda Hovius het najaarsseminar met een schets van de rol van de KHMW en het belang van een goed geïnformeerd publiek debat. Moderator Barbara Baarsma introduceerde vervolgens de centrale vraag van deze bijeenkomst: waarom stuurt de NAVO aan op defensie-uitgaven van 5 procent van het bbp; en wat betekent dat in economisch en politiek opzicht? Frans Osinga plaatste de norm in geopolitiek perspectief. Europa bevindt zich volgens hem in een vooroorlogse fase, waarin afschrikking alleen geloofwaardig is met voldoende militaire capaciteit. De 3,5 procent voor defensie is daarbij geen luxe, maar een noodzakelijke inhaalslag nu Amerikaanse steun minder vanzelfsprekend is. Joost Clerx onderschreef de noodzaak op korte termijn, maar waarschuwde voor structurele verankering. Hogere defensie-uitgaven

botsen met vergrijzing, klimaatopgaven en begrotingsdiscipline. Politieke keuzes zijn hiermee onvermijdelijk. Pieter Hasekamp plaatste daar een economisch kader naast: historisch gezien is de norm uitzonderlijk hoog, met risico op verspilling en beperkte groei-effecten, maar veiligheid heeft ook een prijs die niet in bbp te vangen is.

Wim Drees Seminar op 7 oktober 2025 in Sociëteit De Witte in Den Haag

SPREKERS Prof. dr. Frans Osinga, hoogleraar War Studies Universiteit Leiden, dr. Pieter Hasekamp, directeur Centraal Planbureau, drs. Joost Clerx, directeur Begrotingszaken ministerie van Financiën en lid Wetenschappelijke Raad Wim Drees Fonds
MODERATOR Prof. dr. Barbara Baarsma, hoofddecnoom PwC Nederland, hoogleraar toegepaste economie Universiteit van Amsterdam, voorzitter Bankraad DNB, lid van de Wetenschappelijke Raad Wim Drees Fonds en wetenschappelijk lid KHMW

Seminar terugkijken

Didier Maclaine Pont, MBA is penningmeester KHMW.

INTERVIEW

Transitiedebatten 2025 De initiatiefnemers blikken terug

Tom van Aken

Jacqueline van den Ende

Maarten Bosch

In 2025 organiseerde de KHMW voor het eerst een reeks Transitiedebatten: bijeenkomsten waarin urgente maatschappelijke transities worden besproken vanuit het perspectief van wetenschap, bedrijfsleven en beleid. Initiatiefnemers waren de maatschappelijke leden Tom van Aken, Maarten Bosch en Jacqueline van den Ende. Voor het jaarverslag blikken zij terug op het eerste jaar.

De Transitiedebatten kwamen voort uit de wens om actuele en maatschappelijk beladen vraagstukken niet alleen te duiden, maar ook daadwerkelijk te bediscussiëren. De KHMW bood hiervoor een vanzelfsprekend platform, met een rijk netwerk, inhoudelijke diepgang en ruimte voor reflectie. Tegelijk was het voor de initiatiefnemers een expliciete doelstelling om de deuren verder open te zetten en, naast de vaste bezoekers van het Hodshonhuis, ook een breder, jonger en diverser publiek bij de gesprekken te betrekken.

DRIE DEBATTEN, DRIE TRANSITIES

In 2025 vonden drie Transitiedebatten plaats: over de materialent transitie (met focus op plastics), de eiwittransitie (met focus op runderen), en de energietransitie. Op de volgende bladzijden vindt u van elk debat een beknopt verslag. In alle debatten kwam er een spanningsveld naar voren tussen gevestigde partijen die pleiten voor een geleidelijke transitie en nieuwe spelers die juist versnelling nastreven. De verschillende standpunten zorgden voor een levendige discussie. Zoals Tom van Aken het verwoordt: 'De

oplossing ligt waarschijnlijk niet uitsluitend in radicale keuzes, maar juist in hybride oplossingen.' Maarten Bosch benadrukt dat systeemtransities tijd vragen, 'makkelijk twintig jaar'. De reeks liet zien dat een open gesprek, waarin uiteenlopende perspectieven naast elkaar kunnen bestaan, helpt om complexe vraagstukken beter hanteerbaar te maken en gezamenlijk te zoeken naar realistische stappen vooruit. Een aanpak die volgens Bosch ook in andere maatschappelijke discussies toepasbaar is.

OPBRENGST EN VOORUITBLIK

Volgens de initiatiefnemers schuilt de kracht van de Transitiedebatten in het samenbrengen van uiteenlopende werelden. De ontmoeting tussen ervaren wetenschappers, jonge professionals, ondernemers en beleidsmakers leidde tot open gesprekken waarin standpunten soms schuurden, maar zelden verhardden. Het was echt een 'tof forum', vindt Jacqueline van den Ende, met in het publiek naast oudere wetenschappers ook veel jongeren. 'En het engagement in de zaal was groot.' Tegelijkertijd kwam steeds nadrukkelijker de vraag op hoe deze gesprekken kunnen doorwerken buiten de muren van het Hodshonhuis. De ambitie is om het netwerk rond de Transitiedebatten actiever te benutten: niet alleen als plek voor reflectie en discussie, maar ook als voedingsbodem voor verbindingen die tot concrete actie kunnen leiden.

TRANSITION TALKS

In 2025 is de KHMW gestart met een nieuwe gespreksreeks, de Transition Talks. Tijdens deze debatten wordt er gesproken over de belangrijke maatschappelijke transitie van onze tijd.

De materialentransitie

De eerste bijeenkomst stond in het teken van de materialentransitie, met bijzondere aandacht voor plastics. Dagvoorzitter Tom van Aken schetste de urgentie: wereldwijd produceren we 450 miljoen ton plastic per jaar, oplopend naar meer dan 1 miljard ton in 2050. Hiervan wordt slechts 10 tot 15 procent gerecycled. Het merendeel wordt verbrand, gestort of belandt in het milieu.

Drie sprekers gaven hun perspectief: Sandra Onwijn vanuit de overheid, Nelleke van der Puil vanuit het bedrijfsleven en Pieter Bruijninx vanuit de wetenschap. Sandra Onwijn meldde dat de overheid streeft naar volledige circulariteit in 2050. Daartoe is het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) ontwikkeld, dat inzet op vier strategieën: grondstofgebruik verminderen, grondstoffen vervangen, levensduur van producten verlengen en hoogwaardig verwerken/recyclen. De overheid stuurt via stimulering, normen en beprijzing, en richt zich op vijf prioritaire sectoren: consumptiegoederen, kunststoffen, bouw, maakindustrie en biomassa/voedsel. Vanaf 2027 geldt een circulaire-plasticnorm: 25 tot 30 procent van de plastics moet worden vervaardigd uit circulaire polymeren. Subsidies moeten bedrijven ondersteunen. Daarnaast liggen een heffing op plastic en plannen voor duurzame grondstoffen in de chemische industrie op

tafel. Gedragsverandering van consumenten is cruciaal om de cirkel te sluiten.

Nelleke van der Puil toonde aan dat bij de productie van LEGO vervuiling vooral in het voor- en natraject plaatsvindt: bij winning en verwerking van fossiele grondstoffen, en na gebruik. Het bedrijf wil overstappen op gerecyclede en biobaseerde materialen, en meer inzetten op hergebruik.

Pieter Bruijninx pleitte voor een fundamenteel andere benadering. De circulaire economie is volgens hem een middel, geen doel. Hij bepleit een 'moleculenrevolutie': nieuwe materialen ontwerpen vanuit circulariteit en biobaseerdheid, om afhankelijkheid te vermijden en het einde van de levenscyclus centraal te stellen. Tijdens het slotdebat bleek de kwetsbare positie van recyclingbedrijven, die door lage prijzen en hoge energiekosten in zwaar weer verkeren terwijl ze na invoering van de circulaire plasticnorm in 2027 hard nodig zijn. Mogelijke oplossingen zijn marktbescherming en overbruggingskredieten.

Hoopgevende ontwikkelingen zijn onder meer succesvolle beleidsmaatregelen (verbod op gratis plastic tasjes), toegenomen aandacht bij jongeren, en innovaties in biobaseerde materialen en recyclingtechnologie. Zowel overheid, bedrijfsleven als wetenschap zien structurele verandering én maatschappelijke betrokkenheid als noodzakelijke voorwaarden om de transitie te laten slagen.

Transition Talks 1: De materialentransitie op 16 maart 2025

SPREKERS Mr. Sandra Onwijn MPA, directeur Circulaire Economie, Klimaat & Energie ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, dr. ir. Nelleke van der Puil, vicepresident Materials LEGO Group, prof. dr. Pieter Bruijninx, hoogleraar duurzame chemie en katalyse Universiteit Utrecht
MODERATOR Drs. Tom van Aken, CEO Avantium en maatschappelijk lid KHMW

De eiwittransitie

Tijdens de tweede Transition Talk stond de eiwittransitie centraal: de verschuiving van dierlijke naar plantaardige en alternatieve eiwitten. Moderator Maarten Bosch schetste opnieuw een urgente context: de veehouderij veroorzaakt ongeveer 15 procent van de wereldwijde broeikasgasuitstoot, vergt enorme hoeveelheden land, water en veevoer, en is een belangrijke bron van antibioticaresistentie. De wereldwijde vraag naar vlees stijgt, vooral door de groeiende middenklasse in Azië. De huidige voedselproductie overschrijdt de ecologische grenzen; plantaardige alternatieven zijn echter nog marginaal. Bosch pleitte voor 'minder, beter, anders': minder vlees, beter geproduceerd vlees en meer alternatieve eiwitten, ondersteund door goede voorlichting.

Jan Derck van Karnebeek (FrieslandCampina) benadrukte dat zuivel deel van de oplossing kan zijn, mits duurzaam geproduceerd. Melk heeft een hoge voedingswaarde en is belangrijk voor de voedselzekerheid wereldwijd. Nederland heeft dankzij klimaat, efficiëntie en innovatie een lage CO₂-intensiteit per liter melk. FrieslandCampina belooft duurzaamheid met financiële prikkels, wat heeft geleid tot een CO₂-reductie van ongeveer 30 procent sinds 2015. Volgens Van Karnebeek vraagt de transitie om een 'én-én-én'-aanpak: plantaardig, innovatief én duurzaam. Mark Post (Mosa Meat) stelde dat gedragsverandering alleen onvoldoende is, omdat vlees diep cultureel verankerd is en alternatieven lang niet altijd aantrekkelijk zijn. Ondanks de bekende nadelen van vleesconsumptie is de transitie laat op gang gekomen. Daarom werkt zijn bedrijf aan kweekvlees: technologisch geproduceerde dierlijke eiwitten met minder ecologische schade. Post waarschuwde wel dat het nog 10 tot 15 jaar duurt voor de tijd rijp is voor grootschalige doorbraak.

Boer Wilco Brouwer de Koning pleitte voor nuance en erkenning van wat boeren al doen. Op zijn extensieve bedrijf wordt gestuurd op graslandbeheer, bodemgezondheid, biodiversiteit en transparantie. Hij waarschuwde voor generiek beleid en vroeg om vertrouwen, maatwerk en waardering van boerenkennis. Boeren produceren volgens hem niet alleen voedsel, maar ook landschap en natuur.

Ondernemer Fabian Kemps Verhage pleitte voor korte ketens, lokale verwerking en een voedselketen met ‘draagvlak en handelingsperspectief’. Zijn ervaring met lokale haver melk laat zien dat verbinding tussen boer en consument motiveert. De transitie vergt visie, vertrouwen en perspectief.

Het debat over prijsprikkels leverde geen eenduidig antwoord op. Sprekers waren het erover eens dat beleid nodig is, maar dat heffingen alleen onvoldoende zijn. Belangrijk zijn eerlijke prijzen, compensatie van ongelijkheid, maatwerk voor bedrijven, investeringen in opschaling en langetermijnperspectief voor boeren. De zaal pleitte voor een bredere voedseltransitie, die ook gezondheid, distributie en verdeling omvat.

Het gesprek eindigde met consensus: verandering is complex en traag, maar noodzakelijk, en vraagt om samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven, wetenschap en consument.

Transition Talks 2: De eiwittransitie op 15 juni 2025

SPREKERS Jhr. mr. Jan Derck van Karnebeek, CEO FrieslandCampina en maatschappelijk lid KHMW, dr. Mark Post, hoogleraar Sustainable Industrial Tissue Engineering Universiteit Maastricht en CSO Mosa Meat, Wilco Brouwer de Koning, bestuurslid vakgroep Melkveehouderij LTO, melkveehouder en Nuffield Scholar 2025-'26, Fabian Kemps Verhage, MSc, ondernemer, boer en alumnus Nationale DenkTank
MODERATOR Ir. Maarten Bosch, CEO Mosa Meat en maatschappelijk lid KHMW

De energietransitie

Tijdens de derde Transition Talk ging het over de vraag hoe Nederland in 2050 tegelijk concurrerend én klimaatneutraal kan zijn. Moderator Jacqueline van den Ende leidde een gesprek met Michel Heijdra (EZK), Gert Jan Kramer (Universiteit Utrecht), Jan Vos (NedZero) en Ruben Dijkstra (Ørsted Benelux). Gaandeweg werd duidelijk dat de energietransitie niet meer alleen een technologisch vraagstuk is, maar een systeemtransitie waarin infrastructuur, marktontwerp, financiering en industriebeleid samen moeten komen, met Europese coördinatie als sleutel.

Michel Heijdra benadrukte dat Nederland onderdeel is van een geïntegreerde Europese markt. De energie-intensieve industrie is sterk verweven met internationale ketens; het is dus de vraag of Nederland alleen de kosten van grote infrastructuurprojecten moet dragen terwijl een groot deel van de productie wordt geëxporteerd. Volgens hem moet Nederland de basis op orde brengen (gebouwde omgeving, mobiliteit), selectief zijn in welke industrie hier toekomst heeft, en inzetten op Europese instrumenten als het Emissions Trading System en koolstofgrensheffingen. De transitie kan niet uitsluitend uit de nationale schatkist betaald worden; kosten moeten terechtkomen bij consumenten en bedrijven die profiteren van groene producten.

Gert Jan Kramer bestreed het beeld dat duurzame energie in Nederland structureel duurder is dan elders. De Noordzee biedt juist een hernieuwbare energiebron van wereldklasse, en industriële clusters vormen een concurrentievoordeel. Of we hier chemie

en staal behouden, is volgens hem een politieke keuze, niet alleen een economische.

Jan Vos pleitte ervoor de zware industrie niet op te geven, maar te moderniseren, terwijl Nederland tegelijk vol inzet op technologie: AI, datacenters, defensiegerelateerde hightech. Autonomie vraagt echter om behoud van een deel van de fysieke productie. De kunst is de juiste balans te vinden tussen de zware industrie en de snel schaalbare techsector.

Ruben Dijkstra richtte zich op de vraag wie de rekening betaalt. Met ‘demand creation’ – het verplicht stellen van (deels) groene productie in eindproducten – is het niet de overheid, en dus de belastingbetaler, die opdraait voor de kosten; deze komen voor rekening van de bedrijven en consumenten die van de eindproducten profiteren.

In het debat met de zaal kwamen kapitaalbeschikbaarheid, Europese regels, kernenergie en flexibiliteit aan bod. De sprekers waren het erover eens dat de energietransitie hogere kosten met zich meebrengt, maar noodzakelijk is om klimaatverandering te beperken en Europa toekomstig concurrentievoordeel te geven. Nederland heeft, met de Noordzee, sterke kennisinstituten en bestaande industrieel-energetische infrastructuur, een goede uitgangspositie, mits er nu duidelijke keuzes worden gemaakt.

Transition Talks 3: De energietransitie op 7 september 2025

SPREKERS Dr. Michel Heijdra, directeur-generaal Klimaat en Energie ministerie van Klimaat en Groene Groei, prof. dr. Gert Jan Kramer, hoogleraar Sustainable Energy Supply Systems Universiteit Utrecht, Jan Vos, MA, voorzitter NedZero, Ruben Dijkstra, MSc, Managing Director Ørsted Benelux
MODERATOR Jacqueline van den Ende, oprichter en CEO Carbon Equity en maatschappelijk lid KHMW

DEBATBIJEENKOMST

Het einde van de Pax Americana

Tijdens een ingelaste bijeenkomst besprak de KHMW op 11 mei 2025 het mogelijke einde van de *Pax Americana* en wat de terugkeer van president Donald Trump in het Witte Huis betekent voor de wereldorde. Het debat stond onder leiding van schrijver Joris Luyendijk.

Monika Sie Dhian Ho schetste hoe de periode van relatief welwillende hegemonie van de Verenigde Staten plaatsmaakt voor een tijd van machtspolitiek, territoriale politiek en collectieve identiteitspolitiek. Nationalisten staan tegenover globalisten; maatschappelijke én persoonlijke onzekerheid zorgen in veel westerse landen voor een ‘Weimar-moment’. Nationalistische verhalen winnen terrein, zowel inclusief (bv. ‘de hardwerkende Nederlander’) als exclusief (bv. religieus gedefinieerde identiteit). Toch ziet zij ook een verbindend

perspectief: angst voor oorlog en cyberdreiging brengt nationalisten en globalisten samen in het verlangen naar ‘een Europa dat onze manier van leven beschermt’.

Elmar Hellendoorn benadrukte hoe diep Europa militair, economisch en cultureel is ingebed in het Amerikaanse ‘empire’. Zonder de Amerikaanse nucleaire paraplu mist Europa de escalatiedominantie die nodig is om een dreiging af te wenden. En financieel en technologisch is Europa sterk afhankelijk van de VS. Tegelijk wordt economische verwevenheid steeds vaker als machtsmiddel ingezet. Volgens Hellendoorn moet Europa strategische autonomie ontwikkelen op het gebied van energie, defensie en technologie. Dat is een economische én een politieke keuze. Marietje Schaake liet zien hoe technologie tot geopolitieke macht is geworden. Amerikaanse techbedrijven bepalen in hoge mate onze digitale infrastructuur en het publieke debat, terwijl democratische controle en duidelijke regels ontbreken. Zij pleitte voor Europese technologische soevereiniteit: eigen platforms, eigen infrastructuur, en overheden die bewust Europees in plaats van Amerikaans inkopen om

veiligheid en rechtsstaat te versterken. Paul Hilbers waarschuwde voor de afbrokkeling van de op regels gebaseerde internationale financiële orde waar het Westen tachtig jaar van heeft geprofiteerd. Economische verwevenheid maakt ons kwetsbaar, maar volledige ontkoppeling is irreëel; wederzijdse afhankelijkheid (bijvoorbeeld via de financiering van de Amerikaanse staatsschuld) blijft een feit. Financiële markten fungeren daarbij als een onzichtbare, maar krachtige rem op extreem beleid.

Inge Bryan schetste de groeiende kwetsbaarheid van onze digitale infrastructuur door cyberaanvallen. Nederland verdedigt zich vooral, terwijl andere landen ook offensief opereren. Cyberveiligheid is volgens haar geen technisch thema, maar een kwestie van keuzes, verantwoordelijkheid en weerbaarheid. Dit moet in vredetijd geregeld worden, niet pas tijdens een crisis.

In de slotronde ging het over nieuwe allianties (onder meer met India), de beperkte militaire slagkracht van Europa, het verdringen van klimaat op de agenda, en de noodzaak van afschrikking én digitale soevereiniteit. Sie

Dhian Ho besloot met de oproep nieuwe ‘rules of engagement’ te ontwikkelen op basis van verlicht eigenbelang. Inge Bryan sloot af met een beroep op de zaal: zo’n debat heeft alleen zin als het leidt tot actie en tot vergroting van onze eigen weerbaarheid.

Debatbijeenkomst Het einde van de Pax Americana op 11 mei 2025

SPREKERS Drs. Inge Bryan, adviseur cyber security, bestuurslid KHMW, dr. Elmar Hellendoorn, zelfstandig adviseur en senior fellow Atlantic Council, prof. dr. Paul Hilbers, oud-Executive Director International Monetary Fund, emeritus-hoogleraar Financial Sector Supervision Nyenrode Business University, oud-divisiedirecteur Toezicht Beleid en divisiedirecteur Financiële Stabiliteit DN, Marietje Schaake, MSc, fellow Cyber Policy Center en Institute for Human-Centered Artificial Intelligence Stanford University, drs. Monika Sie Dhian Ho, directeur Instituut Clingendael (allen maatschappelijk lid KHMW)

MODERATOR Drs. Joris Luyendijk, zelfstandig schrijver, maatschappelijk lid KHMW

TWEE GENERATIES SPREKERS ACTUELE DEBATTEN EN EEN BETROKKEN PUBLIEK

De debatten van de KHMW trekken stevast een breed en betrokken publiek, zo blijkt uit de ervaringen van sprekers tijdens twee recente bijeenkomsten: het debat over de geopolitieke gevolgen van Trumps tweede termijn (mei 2025) en het debat over de betekenis van AI voor kunst en cultuur (september 2024). In beide gevallen stond een actueel thema centraal dat zichtbaar leefde onder de aanwezigen.

Voor Elmar Hellendoorn, zelfstandig adviseur & Senior Fellow Atlantic Council, was de aanleiding om deel te nemen aan het Pax Americana-debat evident: 'Dit debat ging over één van de meest significante ontwikkelingen van het moment: de fundamentele veranderingen in de verhoudingen tussen Amerika en Europa.' De actualiteit bleek ook uit de belangstelling: de zaal zat vol en er was zelfs een wachtlijst. Hellendoorn keek vooral uit naar het gesprek met mede-panelleden en publiek. Het panel, onder leiding van Joris Luyendijk, bood volgens hem een goede mix van politieke, economische en veiligheidsperspectieven, aangevuld met aandacht voor cybervraagstukken.

Ook José van Dijk, universiteitshoogleraar media en digitale samenleving aan de Universiteit Utrecht, merkte dat haar debat over AI en kunst duidelijk aansloot bij vragen onder de leden. Aan de hand van voorbeelden uit het werk van fotografe Joost Bolten, die zelf aanwezig was, illustreerde ze wat tools als Midjourney in de kunstfotografie kunnen betekenen. 'Het was leuk om te laten zien hoeveel creativiteit kunstenaars kunnen

toevoegen met behulp van deze nieuwe tools', aldus Van Dijk. Tegelijkertijd maakte het gesprek duidelijk dat er nog veel vragen leven over de esthetische en ethische implicaties van AI.

De kwaliteit van de panels droeg bij aan een inhoudelijk rijk gesprek. Van Dijk wijst bijvoorbeeld op de bijdragen van Taco Dibbits, die toelichtte hoe het Rijksmuseum AI inzet bij onderzoek en aankopen, en Natali Helberger, die de juridische dimensies van auteursrecht en intellectueel eigendom helder uiteenzette.

Kenmerkend voor beide bijeenkomsten was bovendien de actieve rol van het publiek. Hellendoorn herinnert zich een 'vrij levendig debat met vragen uit allerlei verschillende perspectieven en leeftijdscategorieën', en genoot van het 'erg goed geïnformeerde publiek.' Ook Van Dijk merkte op hoe sterk de betrokkenheid was: 'De discussie met het publiek maakte duidelijk dat er nog veel vragen leven over deze nieuwe technologie.'

Na afloop werkten de gesprekken door. Voor Hellendoorn leidde een ontmoeting tijdens de borrel tot een interview in *EW* in aanloop naar de NAVO-top in Den Haag. Na het AI-debat werd vooral Joost Bolten druk bevraagd over hoe zij bepaalde tools precies toepast. Van Dijk: 'Veel mensen vonden haar fotografische werk erg mooi, en ik geloof dat zij zelfs nog een paar foto's heeft verkocht.' Daarmee kregen beide avonden een duidelijk vervolg buiten de debatzaal.

Prof. dr. José van Dijk is universiteitshoogleraar media en digitale samenleving aan de Universiteit Utrecht, lid raad van toezicht Rijksmuseum Amsterdam, oud-president KNAW en wetenschappelijk lid KHMW

Dr. Elmar Hellendoorn is zelfstandig adviseur & Senior Fellow Atlantic Council en maatschappelijk lid KHMW

ALGEMENE VERGADERING

De 273e vergadering op 17 mei 2025 gaf haar goedkeuring aan:

- Het jaarverslag en de jaarrekening 2024;
- De décharge van het bestuur/de penningmeester voor het gevoerde financiële beleid;
- De samenstelling van bestuur, financiële commissie, adviescommissies benoemingen en archiefcommissie, waarbij voor drs. Henk de Jong de tweede termijn ingaat in het bestuur, waarbij voor prof. dr. Lex Hoogduin de tweede termijn ingaat als lid van de financiële commissie, waarbij prof. dr. Marieke de

Goede en mr. Inge Brakman worden verwelkomd als nieuwe leden van de adviescommissies benoemingen, en drs. Henk de Jong en drs. Inge Bryan als nieuwe voorzitters van respectievelijk de adviescommissies benoemingen maatschappelijke leden overheid en non-profit organisaties en maatschappelijke leden ondernemingen en vrije beroepen (*voor de samenstelling van bestuur en commissies, zie de laatste pagina's van dit jaarverslag*);

- De notulen van de ledenvergadering op 19 februari 2025.

NIEUWE LEDEN STELLEN ZICH VOOR

Een frisse blik op systeemverandering

FERDINAND GRAPPERHAUS

Mijn naam is Ferdinand Lodewijk Grapperhaus. Oorspronkelijk ben ik natuurkundige, maar inmiddels al twaalf jaar ondernemer in de energietransitie. Mijn bedrijven richten zich op stroomopwekkende ramen, coatings voor kassen en inmiddels ook software voor energie-efficiëntie.

Wat ik de KHMW zal brengen en vragen?

We leven in een tijd van toegenomen welvaart, waarbij industrialisering en automatisering het leven makkelijker maken. De uitdaging is echter dat de toename in welvaart niet ten koste mag gaan van onze maatschappij en planeet. Wij geloven dat AI veel van deze uitdagingen kan helpen oplossen, juist omdat mensen vaak gemakzuchtig zijn. Met deze millennial blik en ambitie voor systeemverandering hoop ik een fris perspectief te bieden.

In de complexe, snel veranderende wereld van nu ben ik zelf op zoek naar inspiratie om betere keuzes te maken voor mijn jonge gezin, mijn groeiende bedrijf en de gemeenschappen waarin ik mij begeef. Ik hoop bij de KHMW open te kunnen zijn over mijn zoektocht en te leren van leiders uit zowel de wetenschap en het bedrijfsleven hoe zij omgaan met deze ingewikkelde tijd.

Ir. Ferdinand Grapperhaus is CEO Next Sense Group B.V. en oprichter en bestuurder Stichting Changing the Perspective (GESTE Zomerschool).

Morele besluitvorming in de boardroom

MIJNTJE LÜCKERATH-ROVERS

Ik voel mij zeer vereerd dat ik lid mocht worden van de KHMW. De vereniging staat voor een lange traditie van wetenschappelijke excellentie en maatschappelijke betrokkenheid, en het is bijzonder om daar deel van uit te mogen maken. Ik ben econoom en psycholoog, met een bijzondere interesse in morele besluitvorming in de boardroom, een thema dat ook centraal staat in mijn meest recente boek. Mijn lidmaatschap is als 'maatschappelijk' geduid en sluit aan bij de verschillende rollen die ik vervul op het snijvlak van wetenschap, bestuur en samenleving. Ik ben onder andere kroonlid van de SER en lid van de raad van toezicht van het Erasmus MC, naast mijn werk als hoogleraar Corporate Governance aan Tilburg University. Juist die combinatie maakt dat ik mij thuis voel binnen de KHMW. Ik hoop een verbindende rol te kunnen spelen tussen maatschappelijke en wetenschappelijke leden, al denk ik dat die verbindende kracht in feite voor iedereen binnen de KHMW geldt. Ik kijk er zeer naar uit om deel te nemen aan de lezingen en de informele contacten; het aspergediner was daarvan al een veelbelovend begin.

Prof. dr. Mijntje Lückerath-Rovers is hoogleraar Corporate Governance TIAS School for Business and Society, voorzitter raad van commissarissen Pels Rijcken, kroonlid SER, lid raad van toezicht Erasmus MC en Diergaarde Blijdorp, en lid raad van commissarissen NRC Media.

Gesprek tussen wetenschap en samenleving

MARGRIET VAN DER HEIJDEN

De wetenschap bevorderen en bruggen slaan tussen wetenschap en maatschappij. In dat doel van de KHMW kan ik mij helemaal vinden. Om te beginnen die wetenschappen, oftewel de nieuwsgierigheid naar hoe mensen, de maatschappij, de wereld en de kosmos in elkaar zitten. Die nieuwsgierigheid – en dan vooral naar de meer abstracte en wiskundige principes achter de kosmos – brachten mij er ooit toe om natuurkunde te gaan studeren. En om daarna, bij CERN in Genève, vier jaar lang de quarkstructuur van kerndeeltjes onder de loep te nemen. Dan die bruggen tussen wetenschap en maatschappij. Die heb ik, na een postdocpositie, proberen te slaan als wetenschapsjournalist en non-fictieschrijver. Eerst vooral voor NRC, soms voor tijdschriften en met non-fictiekinderboeken. Daarna ook met een dubbelbiografie over Paul Ehrenfest en Tatiana Afanassjewa, waarbij die laatste als vrouwelijke wis- en natuurkundige eerder weinig aandacht had gekregen. Aandacht voor juist het aandeel van vrouwen aan de wetenschap, leidde ertoe dat ik nu de internationale werkgroep *Women in the History of Quantum Physics* voorziet, die in 2025 bij Cambridge University Press een boek heeft uitgebracht over bijdragen van vrouwen aan de quantumfysica.

Tot slot, mijn leerstoel wetenschapscommunicatie in de natuurkunde aan de TU Eindhoven, die misschien nog wel het best bij de doelen van de KHMW aansluit. Hoe voorkom je als wetenschapper dat je louter aan het zenden bent? Hoe raak je werkelijk met de samenleving in gesprek? Hoe kun je de kracht van wetenschap, en van de wetenschappelijke methode, helder maken? Wat betekent het voor de rol van wetenschapsexperts in dat gesprek dat steeds meer mensen ChatGPT en andere AI als bron én autoriteit van wetenschappelijke kennis gebruiken en zien? Ik verheug me erop van KHMW-leden de ideeën over en inzichten in dit soort vragen te horen en ik vind het een eer dat ik aan de debatten, discussies en andere activiteiten van dit genootschap mag deelnemen.

Prof. dr. Margriet van der Heijden is deeltijd hoogleraar wetenschapscommunicatie in de natuurkunde Technische Universiteit Eindhoven en wetenschapscolumnist NRC.

Taal is geen bijzaak

MARC VAN OOSTENDORP

In de jaren tachtig raakte ik als jongeling gegrepen door taal en taalwetenschap. Het was een periode waarin de taalkunde ingrijpende doorbraken beleefde, de jaren waarin het vak zich met nieuwe energie heruitvond: wiskundige modellen, nieuwe empirische methoden, en vooral een sterk geloof dat taal niet alleen een cultureel fenomeen was, maar ook een cognitief systeem dat je systematisch kon bestuderen. Ik specialiseerde mij in de computertaalkunde: de vraag hoe je computers taal kunt leren. Hoe zorg je ervoor dat een machine iets begrijpt van betekenis, structuur, context? Ik haakte, lang voor ChatGPT, af omdat ik dacht dat het nooit zou lukken. Computers waren snel, maar dom; taal was te complex, te menselijk, te weerbarstig om ooit echt te automatiseren. Ik maakte me inmiddels steeds meer zorgen over de taalvaardigheid van mensen. Internationaal steeds slechtere scores waar het ging om lezen, zwakke schrijfvaardigheid bij scholieren en studenten, het vervangen van argumentatie en redeneren door Twitter-geroep. Dat begon ik steeds meer te zien als niet alleen een probleem voor het onderwijs, maar voor de samenleving als geheel.

Want taal is geen bijzaak. Taal is een fundament van onze samenleving: van onderwijs en wetenschap tot werk, rechtspraak en democratie. Wie niet goed kan lezen, schrijven en argumenteren, raakt op achterstand – niet alleen individueel, maar collectief.

Daarbij zitten we gevangen in een vicieuze cirkel. Minder goede leraren zorgt ervoor dat minder scholieren het vak kiezen, wat weer leidt tot nog minder leraren. Het vak verschaalt, de instroom daalt, en het probleem versterkt zichzelf. In dat licht besloot ik een bewuste stap te zetten: weg uit de ivoren toren van het Meertens Instituut, waar ik lang als onderzoeker heb gewerkt, en naar de universiteit, om onderwijs en onderzoek weer expliciet met elkaar te verbinden.

En nu lijkt de cirkel rond. Computers zijn beter in taal dan ik ooit voor mogelijk had gehouden. Wat decennialang onmogelijk leek, is plotseling alledaags geworden. Juist daarom mogen wij het zelf niet opgeven. Als machines taal leren gebruiken, dan is dat geen reden om menselijke taalvaardigheid te laten versloffen – integendeel. Het is een aansporing om taal opnieuw serieus te nemen, als kernvaardigheid en als fundament van onze samenleving.

Prof. dr. Marc van Oostendorp is hoogleraar Nederlands en academische communicatie Radboud Universiteit.

HAARLEMSE VOORDRACHT

Causality from Tinbergen to Now: Choice versus Chance

GUIDO IMBENS

In this lecture, Guido Imbens explored the history of statistical and econometric methods for estimating causal effects. He started by discussing the tradition of randomized experiments in statistics. With key early contributions by Fisher and Neyman in the 1920s, statisticians have often focused on randomized experiments as the pre-eminent method for establishing causal effects. This tradition has been very successful. In the United States the FDA (Food and Drug Administration) requires randomized experiments as part of the approval process for new drugs. This was in response to earlier failures in preventing dangerous drugs from coming on the market. Imbens then turned to efforts by statisticians to go beyond randomized experiments, and in particular the work by Donald Rubin, to study cases where assignment to treatment was random conditional on pretreatment variables. Imbens then changed focus and showed that

econometricians, at the same time as Fisher and Neyman were analyzing randomized experiments, also thought about causality, but in non-experimental settings. Tinbergen, in particular, was interested in analyzing outcomes in market settings, and developed methods for identifying the effect of prices on demand and supply with a short, but still relevant study of the demand for potato flour in 1929. Imbens discussed how the econometrics tradition starting with Tinbergen and the statistics tradition from Fisher, Neyman and Rubin came together as a result of the concerns with the lack of credibility of some empirical work in econometrics, eloquently summarized in Leamer's paper 'Let's take the con out of econometrics'. This in turn led to what Joshua Angrist called the 'credibility revolution'. The work by Angrist, David Card, and Imbens that was part of this research agenda was what won them the 2021 Sveriges Riskbank Prize in Economic Sciences, colloquially referred to as the Nobel prize in economics.

Haarlemse Voordracht op 17 mei 2025

SPREKER Prof. dr. Guido Imbens, hoogleraar economie Stanford University en buitenlands lid van de KHMW

De lezing van prof. Imbens wordt medio 2026 uitgegeven als deel LXXXIV in de reeks Haarlemse Voordrachten en toegestuurd aan alle leden van de KHMW.

Wat data wél en niet zeggen

MAARTEN PIETER SCHINKEL

Op zondag 18 mei, de ochtend na zijn Haarlemse Voordracht, had een gemêleerd gezelschap van jonge ondernemers, ambtenaren en academici – hoofdzakelijk economen met een praktische insteek – een informele ontmoeting met Guido Imbens. De derde Nederlandse Nobelprijswinnaar Economie beantwoordde, in spijkerbroek en op gympen, vragen over de relevantie van zijn wetenschappelijke werk voor de beleidspraktijk. Daarvoor was gelegenheid tussen een geconcentreerde versie van zijn Voordracht, waarin professor Imbens benadrukte hoe hij met geluk, volgens hem zelfs meer dan wijsheid, op Harvard bij de absolute wereldtop in de econometrie terecht was gekomen, en zijn taxi naar Schiphol. Durf om fundamentele kritiek te uiten op de toenmalige regressieanalyse zette de jonge Imbens op het pad naar causale inferenties, zorgvuldig en uitsluitend gericht op lokale effecten, op basis van beschikbare data uit natuurlijke experimenten. Voor veel praktijkvragen van beleidsmakers is die mate

van precisie niet altijd haalbaar: er moet immers maar net een relevant natuurlijk experiment voor handen zijn bij een zich aandienend probleem. Tegelijk is het zeer waardevol dat zo'n eminent geleerde de claims over grote verbanden relateert die vaak worden gebaseerd op globale data-analyses waarmee beleidsmakers noodgedwongen moeten werken. Professor Imbens' belangrijkste les is dan ook om daarmee zeer voorzichtig om te gaan. Voor de praktijk kan beleid uit het verleden wél een bron zijn van potentieel waardevolle natuurlijke experimenten, waaruit de effecten van bepaalde interventies goed te leren zijn, ook met het oog op de toekomst. Door beleidsinterventies daarop te ontwerpen en ze systematisch te registreren en te analyseren, kunnen beleidsmakers beleid zelflerend maken. Academici kunnen daarbij 'impact' hebben door de beste methoden en analysetechnieken aan te reiken. De KHMW bracht in deze leerzame ontmoeting een diverse groep jonge professionals samen die werd uitgedaagd zorgvuldig te kijken naar wat data wél en niet kunnen zeggen.

Prof. dr. Maarten Pieter Schinkel is hoogleraar mededingingseconomie en regulering Universiteit van Amsterdam.

MUSEUMBEZOEK

Naturalis

AD IJZERMAN

Ooit waren er particuliere *Wunderkammer*, de houten naturaliënkabinetten en gepolitoerde vitrines, vaak gevuld met objecten uit verre landen. Ter verwondering en voor ‘showing off’ al die wonderen der natuur die een sluier oplichtten van wat God met de schepping voor ogen had. In de Verlichting begon dat beeld te kantelen. De KHMW bouwde zijn eigen collectie op, het allereerste museum in Nederland. Stadhouders Willem V had een uitgebreide verzameling die hij in 1820 liet onderbrengen bij die van Coenraad Jacob Temminck, de eerste directeur van het prille Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, het huidige Naturalis. Daar waren we op 7 december 2025 te gast om te horen over dat verleden en de beoogde toekomst. Met eigen ogen zagen we ook sommige van de eigentijdse *Wunderkammer*, waarbij de bestuurders van het museum ons als heuse *tour guides* vergezelden. Inmiddels hebben zo’n 42 miljoen objecten een plek gevonden, niet in het museum zelf, maar in de grijze, 62 meter hoge toren daarachter. Daar liggen de duizenden huisjes van de doodgewone tuinslak (zie foto 1), die in de jaren zestig werden verzameld door een Groningse bioloog. Niet als

een postzegelverzameling met eindeloos ‘dubbele’ exemplaren, maar als een bron van gegevens: Groningse slakkenhuisjes nu zijn lichter van kleur, een aanpassing die voorkomt dat de slak die erin leeft, oververhit raakt in het nu warmere klimaat. Dat wijst naar de toekomst van Naturalis: natuurlijk, het is een fantastisch museum (dat net die dag zijn 500.000ste bezoeker ontving), maar bovenal een onderzoeksinstituut met bijbehorende infrastructuur. Naturalis staat in de top vijf van natuurwetenschappelijke collecties in de wereld, maar samen omvatten deze nog geen 15 procent van alle *species* op aarde. Er moet dus een radicale versnelling plaatsvinden, willen

we binnen afzienbare tijd – een tot twee decennia – een completer beeld hebben van al het leven op aarde. Bovendien leven al die ‘objecten’ in samenhang, in netwerken – die interacties zijn nog nauwelijks in kaart gebracht. Daarvoor moeten we weer de natuur in, ook in Nederland, om te leren hoe een ecosysteem zich ontwikkelt in de tijd. Sensoren gaan data verzamelen (zie foto 2), eindeloos veel data, die met behulp van *machine learning* geïnterpreteerd kunnen worden. Er komt een *Distributed System of Scientific Collections* van bijna alle Europese instituten op dit gebied, dat moet leiden tot een gigantische database die kennis inbrengt in de debatten over geo- en biodiversiteit. Overigens, de band tussen KHMW en Naturalis gaat ver terug. Anna Weber-van Bosse, die deelnam aan de Siboga-expeditie in ‘de Oost’ (1899–1900) en veel heeft bijgedragen aan de collectievorming van Naturalis, was in 1887 voor haar onderzoek naar algen in de vacht van een luiaard de enige vrouwelijke winnaar ooit van een gouden KHMW-medaille. Dat leidde ook tot warme wederzijdse gevoelens op die dag in december.

Bezoek aan Naturalis op 7 december 2025

SPREKERS Marcel Beukeboom, MSc, directeur Naturalis (en in 2026 benoemd als maatschappelijk lid KHMW), **prof. dr. Menno Schilthuizen**, hoogleraar kenmerkevolutie en biodiversiteit Universiteit Leiden, onderzoeker Naturalis Biodiversity Center, directeur Taxon Foundation en Studio Schilthuizen en wetenschappelijk lid KHMW, **prof. dr. Koos Biesmeijer**, hoogleraar natuurlijk kapitaal Universiteit Leiden, wetenschappelijk directeur Naturalis Biodiversity Center en wetenschappelijk lid KHMW, **dr. Dimitris Koureas**, MBA, Managing Director for Digital Strategy en Chief Information Officer Naturalis, en **dr. Astrid Souren**, afdelingshoofd Onderzoeksinfrastructuurprogramma's Naturalis

KHMW OP REIS

Parijs

RUTGER SCHIMMELPENNING

‘Allez plus vite!’ zei mijn leraar Frans op school wanneer ik de rijtjes te langzaam opdreunde. Tijdens de reis in 2025 met vijftig KHMW-leden naar Parijs was er geen gehaast. We reden woensdag 21 mei comfortabel *en groupe* met de trein naar het Gare du Nord en bezochten direct na aankomst het Musée des Arts et Métiers, het Teylers van Parijs. Daarna ging het via ons Hotel Trianon Rive Gauche naar een prachtige borrel en diner in de Cercle de l'Union Interalliée, met uitzicht op de tuin en de lawntennisbaan van de Engelse ambassadeur. Op donderdag bezochten we het Collège de France met een rondleiding en een speciaal voor ons ingerichte tentoonstelling, gevolgd door een lunch in een art nouveau-omgeving in Bouillon Racine. Hoogtepunt van de reis was de ontvangst door ambassadeur Jan Versteeg, lid van de KHMW, in de Nederlandse residentie, gevolgd door inleidingen van Bas Heijne over zijn boek *Een hogere liefde* en Simon Kuper over *Parijs nu, een wereldstad in verandering*, gevolgd door een boeiende discussie waaraan de ambassadeur participeerde. 's Avonds nog een pianorecital in het Théâtre des Champs-Élysées. Het Institut du Monde Arabe viel vrijdag wat tegen omdat de opstelling lang niet is vernieuwd en discussie over grote spanningen werd

vermeden. De wandeling langs de Seine vanaf de Notre-Dame, die een aantal onzer met de ochtendmis hadden bezocht (geen boeking nodig), naar Fondation Custodia in Hotel Turgot, vlak bij de Senaat, was prachtig. We werden hartelijk ontvangen door Stijn Alsteens, directeur van deze Fondation en kregen rondleidingen in dit door wijlen Frits Lugt, ook KHMW-directeur, opgerichte instituut met een prachtige collectie tekeningen en schilderijen. Een mooie borrel volgde in de tuin achter Hotel Turgot.

Op zaterdagochtend bezochten we de Cité Internationale Universitaire de Paris, die honderd jaar geleden is opgericht om studenten uit het buitenland te huisvesten. In een ruim aangelegd park hebben veel landen een eigen paviljoen, ook het Collège Néerlandais van architect Dudok, dat doet denken aan het door hem ontworpen gemeentehuis van Hilversum. Daar kregen we presentaties van drie studenten architectuur. Daarna werd de terugreis aangevuld. We kunnen terugkijken op een paar interessante maar ook ontspannen dagen in het vrolijke en drukke Parijs.

Mr. Rutger Schimmelpenninck is oud-penningmeester en erelid KHMW.

Linda Hovius, voorzitter KHMW, met Jan Versteeg, ambassadeur van Nederland in Frankrijk

SPONSORS VAN DE
UITGEREIKTE PRIJZEN
2025

STICHTING HARTWIG FOUNDATION	LORENTZFONDS
INGRID HOFFMANN BROUWER FONDS	ASML
STICHTING EIZENGA- VAN OOSTEN FONDS	AVANTIUM
ICT-ONDERZOEK PLATFORM NEDERLAND (IPN)	VADERLANDSCH FONDS
STICHTING DE AVOND VAN WETENSCHAP & MAATSCHAPPIJ	KONINKLIJKE NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ TER BEVORDERING DER PHARMACIE (KNMP)
UNIVERSITEITEN VAN NEDERLAND	ROYAL SCHIPHOL GROUP
PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS	STICHTING PHYSICA
DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING	ORTEC
DR. ELIZABETH SCHRAM- MULLEY STICHTING	SIDN FONDS
STICHTING JAN BROUWER FONDS	THE SHARING GROUP
KONINKLIJKE VAN WIJHE VERF	STICHTING DIGITALE INFRASTRUCTUUR NEDERLAND (DINL)
PBLQ	DR. W.J.E. VOET FONDS
STICHTING PHILIPS FOUNDATION	KONINKLIJKE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN (KHMW)
EAST-WEST SEED	

INTERVIEW

Stimulus Mens & Organisatie

In 2025 is het initiatief genomen tot de Stimulus ‘Mens en Organisatie in een veranderende samenleving’: een jaarlijkse bijdrage van € 400.000 voor onderzoek naar het functioneren van mensen in bedrijven en publieke organisaties. Deze nieuwe onderzoeksimpuls wordt mogelijk gemaakt door de Stichting De Quay Rutten, voorheen GITP. Voorzitter prof. mr. dr. Albert Verdam, hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam, legt uit hoe de stimulus aansluit bij de oorspronkelijke idealen van GITP.

‘De oorsprong van het Gemeenschappelijk Instituut voor Toegepaste Psychologie (GITP), en daarmee ook van onze stichting, ligt in de naoorlogse wederopbouw’, vertelt Verdam. GITP werd in 1947 opgericht door twee hoogleraren: de Nijmeegse psycholoog F.J.Th. (Theo) Rutten en de Tilburgse bedrijfseconoom en psychotechnicus J.E. (Jan) de Quay. (Mochten deze namen u bekend voorkomen: Rutten was minister van Onderwijs in het eerste kabinet-Drees, terwijl De Quay later minister-president zou worden.)

Hun doel was wetenschap en praktijk dicht bij elkaar te brengen door psychologische kennis toe te passen in organisaties. GITP begon als een adviesbureau op het gebied van arbeids- en organisatiepsychologie, dat bedrijven en instellingen ondersteunde bij personeelsvraag-

stukken, selectie en later ook recruitment en medezeggenschap. Daarbij speelde een duidelijk idealistisch motief: het ging niet in de eerste plaats om winst, maar om het verbeteren van arbeidsverhoudingen, leiderschap en organisatiepraktijken.

Het bedrijf werd ondergebracht in een stichting die de aandelen beheerde. Zo kon GITP commercieel opereren, terwijl het eigendom in een non-profitstructuur bleef. De stichting trad op als aandeelhouder; dividend werd zelden uitgekeerd en opbrengsten werden opnieuw in het bedrijf gestoken om verdere ontwikkeling mogelijk te maken. Een paar jaar geleden heeft de onderneming het stichtingsbestuur verzocht, om in verband met de continuïteit van de onderneming en de wens om een ‘buy and build’-strategie uit te rollen, de aandelen te verkopen aan een ‘family office’. Na het doorlopen van een zorgvuldig proces met alle stakeholders kwam zo uiteindelijk een aanzienlijk vermogen vrij.

‘Vervolgens moesten we bepalen hoe we het geld het beste konden inzetten,’ zegt Verdam. De statuten gaven hiertoe een duidelijke richting: naast aandeelhouderschap was het stimuleren van academisch onderzoek altijd een kernpunt geweest, met name in bedrijfspsychologie, bedrijfseconomie en sociale wetenschappen. Dat werd het uitgangspunt voor een nieuwe koers. Om het vermogen, met name het rendement daarop, voor academisch onderzoek in te zetten,

Theo Rutten

Jan de Quay

sloeg de stichting de handen ineen met de KHMW. ‘De Hollandse Maatschappij beschikt over de infrastructuur om onderzoeksvoorstellen te beoordelen en geld op een goede manier naar academisch onderzoek te laten stromen’, zegt Verdam. ‘Dat maakt de KHMW voor ons een ideale partner.’

In algemene zin is de thematiek ‘Mens en organisatie in een veranderende samenleving’. Binnen dit thema wordt elke keer een ander aspect gekozen. In overleg met de KHMW is besloten geen langlopende projecten te financieren. ‘Het idee is een soort dakpansgewijze opzet’, zegt Verdam. ‘Elk jaar start een nieuw driejarig traject, met terugkoppeling via seminars en publicaties.’ Verdam hoopt dat er projecten voorgedragen worden die theorie en praktijk combineren. ‘Dat weerspiegelt het karakter van het oorspronkelijke GITP en sluit ook goed aan bij de KHMW met haar wetenschappelijke én maatschappelijke leden.’

‘Ik denk dat het thema ‘Mens en organisatie’ altijd urgent is geweest’, zegt hij. In de jaren

veertig, toen men begon, was de aandacht ervoor nieuw. Maar die aandacht blijft nodig en moet meegaan met de tijd.’

In 2026 is de stimulus bestemd voor onderzoek dat zich richt op de impact van kunstmatige intelligentie (AI) op het werk van mensen in organisaties. ‘Daarmee zie je dat de toepassing heel actueel kan zijn. Dat is eigenlijk de invulling van het laatste deel van de titel: “in een veranderende samenleving”. Dit is zo’n verandering.’

Verdam denkt dat de oprichters van GITP tevreden zouden zijn dat de beide pijlers van de oorspronkelijke opzet, wetenschap en maatschappelijke relevantie, in de Stimulus terugkeren. De investering is wat hem betreft geslaagd als er uit het onderzoek dingen voortkomen waarvan je denkt: daar wordt echt iets mee gedaan. ‘Relevant onderzoek waar de samenleving iets aan heeft, dat is uiteindelijk waar het om gaat.’

Dit interview werd afgenomen door prof. dr. Wim B. Drees, wetenschappelijk secretaris KHMW, en drs. Ingrid Glorie, communicatiemedewerker KHMW.

PRIJZEN

MERCATOR SAPIENS STIMULUS

Meta Roestenberg — nieuw vaccin tegen malaria

Op 12 februari 2025 werd de tweede KHMW Mercator Sapiens Stimulus uitgereikt aan Meta Roestenberg, hoogleraar vaccinologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum.

Meta Roestenberg wil de stimulus besteden aan het ontwikkelen van een nieuw vaccin tegen malaria, een ziekte waar jaarlijks wereldwijd nog steeds meer dan een half miljoen mensen aan overlijden.

Een bijzonder aspect van haar onderzoek is dat ze gebruik maakt van levende malariaparasieten. Door het selectief verwijderen van genetisch materiaal zijn er verzwakte parasieten ontwikkeld die veilig aan mensen toegediend kunnen worden

en als vaccin kunnen dienen. De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat deze vorm van immunisatie een bijna volledige bescherming biedt.

De jury looft Roestenberg vanwege haar uitzonderlijk innovatieve en veelbelovende bijdrage aan de bestrijding van malaria. Haar onderzoeksprogramma heeft, volgens de jury, de contouren zichtbaar gemaakt van een 'tot nu toe ongekend effectief malariavaccin'.

De jury beschouwt Roestenberg als een zeldzaam complete wetenschapper, die het hele traject van fundamenteel onderzoek tot klinische toepassing beheerst, en die met vasthoudendheid, visie en internationale samenwerking werkt aan een doorbraak die miljoenen mensen kan beschermen.

De stimulus is vernoemd naar de inaugurele rede *Mercator Sapiens* die Casparus Barlaeus in 1632 uitsprak bij de opening van het Athenaeum Illustre in Amsterdam (zie ook

bijdrage Jan Willem Gunning op blz. 56-57). De uitreiking vindt jaarlijks plaats op 12 februari, de geboortedag van Barlaeus (1584-1648). In 2025 werd aan de prijsuitreiking meegewerkt door prof. dr. Marcel Levi, voorzitter raad van bestuur NWO, Reineke Timmermans, MA, strategisch beleidsadviseur VNO-NCW, en prof. dr. Jan Willem Gunning, emeritus-hoogleraar ontwikkelingseconomie Vrije Universiteit Amsterdam. Tot besluit hield Meta Roestenberg een presentatie over haar onderzoek.

LAUREAAT Prof. dr. Meta Roestenberg, hoogleraar vaccinologie LUMC
PRIJS € 1.000.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Ineke Sluiter, prof. dr. Stan Gielen en prof. dr. André Knottnerus
JURY VOORZITTER Prof. dr. Louise Gunning-Schepers en prof. dr. Alexander Rinnooy Kan

Prijsuitreiking op 12 februari 2025 in het Hodshonhuis door Linda Hovius, voorzitter KHMW en Alexander Rinnooy Kan, juryvoorzitter.

De Mercator Sapiens Stimulus, een jaarlijkse bijdrage voor wetenschappelijk onderzoek van 1 miljoen euro, wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Hartwig Foundation en is bedoeld voor een onderzoeker om een intrigerende en belangrijke wetenschappelijke vraag te onderzoeken. De Stimulus richt zich op talentvolle, mid-career, in Nederland werkzame onderzoekers, met een vaste aanstelling aan een Nederlandse universiteit of onderzoeksinstituut, die getoond hebben innovatief en grensverleggend onderzoek te doen. De prijs werd in 2024 voor het eerst uitgereikt.

INTERVIEW

De prijswinnaar — Meta Roestenberg: 'Je ziet talent letterlijk opbloeien'

Op 12 februari 2025 ontving Meta Roestenberg, hoogleraar vaccinologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum de Mercator Sapiens Stimulus voor haar onderzoek naar een nieuw krachtig vaccin tegen malaria. Hoe kijkt zij terug op het afgelopen jaar?

Hoe heb je de dag van de prijsuitreiking zelf ervaren?

'Het voelde bijna sprookjesachtig: zoveel mensen die speciaal voor jou bij elkaar komen, het prachtige Hodshonhuis, en daarna het diner in het Haarlemse stadhuis. Maar wat het vooral bijzonder maakte, was het gevoel dat je onderdeel

wordt van een stukje geschiedenis. Dat geeft zo'n dag echt extra lading.'

Je ontmoette die dag ook veel nieuwe mensen. Wat deed dat met je?

'Dat was enorm leuk, maar het stemde me ook nederig. Ik ontmoette zoveel mensen die ontzettend slim zijn en indrukwekkende dingen doen. Dan voel je je soms zelf maar een klein schakeltje. Tegelijkertijd was het heel inspirerend.'

Je nam ook mensen uit je team mee. Waarom vond je dat belangrijk?

'Omdat deze prijs echt niet alleen over mij gaat.

Wij werken dagelijks keihard in het lab en in de kliniek aan malariaonderzoek, en dan vergeet je soms dat er buiten onze bubbel mensen zijn die dat zien en waarderen. Voor mijn team was het heel motiverend om te merken: ons werk doet ertoe, we worden gezien. Dat gedeelde gevoel van waardering is ongelooflijk belangrijk.'

Wat heb je met het prijzengeld gedaan?

'Ik heb het geld ingezet voor twee postdocs uit ons team. Dat zijn jonge, zeer ambitieuze onderzoekers voor wie het niet eenvoudig is om een stabiele academische loopbaan op te bouwen. Dankzij deze prijs hebben zij nu voor een paar jaar zekerheid om aan het gefinancierde onderzoek te blijven werken.'

Dat had ook een vervolg, toch?

'Ja. Eén van hen heeft inmiddels een Vidi-beurs binnengehaald. Dat was fantastisch nieuws, voor haar carrière, maar ook voor het team. De zekerheid die de Mercator Sapiens Stimulus bood, gaf haar rust en vertrouwen om zo'n aanvraag te schrijven.'

Wat betekent die zekerheid concreet voor onderzoekers?

'Als alles afhangt van één beurs, leef je continu onder enorme druk. De wetenschap wordt daar niet beter van. Door deze prijs wist zij: wat er ook gebeurt, ik kan blijven. Dat geeft rust, en daardoor gaan mensen beter presteren. Je ziet talent letterlijk opbloeien.'

Wat betekende de Stimulus voor het onderzoek zelf?

'We hebben enorme stappen kunnen zetten. We werken aan de verdere verbetering van een veelbelovende kandidaat voor een malaria-vaccin. We zijn nog niet zover dat we kunnen publiceren, maar inhoudelijk zijn we heel hard vooruitgegaan. Dat komt doordat het team zich echt kon focussen, zonder steeds naar de korte termijn te hoeven kijken.'

Heeft de Mercator Sapiens Stimulus ook gewicht bij nieuwe subsidieaanvragen?

'De prijs is persoonlijk aan mij toegekend, dus hij helpt vooral bij vervolgaanvragen, ook internationaal, bijvoorbeeld richting grote fondsen zoals de Gates Foundation. Het laat zien dat mijn werk nationaal wordt gewaardeerd.'

Heeft de prijs ook een bredere betekenis?

'Zeker. In het huidige politieke klimaat is het niet vanzelfsprekend om onderzoek te doen naar een ziekte die niet in Nederland voorkomt. Met deze prijs geeft de KHMW een belangrijk signaal af: dit onderzoek is relevant. Niet alleen nationaal, maar wereldwijd.'

Waarom vind je dat zo essentieel?

'Omdat gezondheid geen landsgrenzen kent. Elk jaar sterven nog steeds honderdduizenden kinderen aan malaria. Dat je moet uitleggen waarom je daar iets aan wilt doen, vind ik eigenlijk onbegrijpelijk. Bovendien draagt mondiale gezondheid bij aan stabiliteit en welzijn wereldwijd; uiteindelijk profiteert iedereen daarvan.'

Tot slot: wat heeft deze prijs voor jou persoonlijk betekend?

'De prijs geeft mij zekerheid om vooruit te kijken en plannen te maken op de langere termijn, in een tijd waarin financiering voor dit type onderzoek steeds lastiger wordt. Maar misschien nog belangrijker: ik kan jonge onderzoekers kansen bieden en hen zien groeien. Dat vind ik een van de mooiste aspecten van mijn vak.'

Barlaeus en zijn Mercator Sapiens

JAN WILLEM GUNNING

Barlaeus wist wat hij deed toen hij zijn oratie de titel *Mercator Sapiens* gaf: dat zou aandacht trekken en vast goed vallen bij de vele kooplieden in zijn gehoor.

Over wat Barlaeus bedoelde met die wijze koopman, wordt heel verschillend gedacht. Voor sommigen is het de succesvolle zakenman met veel belangstelling voor cultuur, die goede doelen steunt, een mecenas voor kunst en wetenschap, een filantroop. Die sympathieke figuur wordt inderdaad genoemd door Barlaeus, maar slechts heel kort, bijna terloops.

Geert Mak hield in 2004 een lezing over de *mercator sapiens*. Volgens hem betekende wijs koopmanschap voor Barlaeus dat wat profijtelijk is, niet oneerlijk mag zijn. Mak benadrukte het belang van vertrouwen. Alleen als zakendoen eerlijk verloopt, kan er vertrouwen zijn en zonder vertrouwen ontspoorde een economie. Daarmee promoveerde hij een korte passage in de oratie tot de kern van de zaak.

Toen de *Mercator Sapiens* Stimulus in 2024 voor het eerst werd uitgereikt, koos Robbert Dijkgraaf in zijn toespraak een andere invalshoek:

‘Bij Barlaeus geen moeizaam schipperen tussen de Hollandse [...] koopman en de dominee, tussen handelsgeest en geweten. Maar een ontmoeting tussen handel en wetenschap die elkaar juist versterken.’

Barlaeus had gezegd dat bij die ontmoeting zelfs iets goddelijks kon ontstaan. Maar hij bedoelde zeker niet een ontmoeting van gelijken. Voor hem lag het primaat bij wat hij filosofie noemde, en wij wetenschap.

Voor elk van die visies is wel steun te vinden in de tekst. Barlaeus was een groot redenaar, maar zijn

Titelpagina van C. Barlaeus, *Oratiën en Blijde inkomst van Maria de Medicis*, 1689. Minerva, godin van de wijsheid, en Mercurius, god van de handel, houden samen met een engel het portret van Caspar Barlaeus vast.

oratie had geen heldere structuur. Je kunt je zelfs afvragen wat hij nu eigenlijk betoogde.

Hij wilde met zijn oratie allereerst *goodwill* voor het nieuwe Athenaeum kweken. Daarnaast wilde hij duidelijk maken dat zijn studenten vooral de teksten uit de klassieke oudheid zouden bestuderen. De oratie stond vol met verwijzingen naar geleerden uit die tijd. In dat opzicht was hij conservatief: hij noemde geen moderne auteurs. Barlaeus had geen hoge dunk van Amsterdam, het belang dat werd gehecht aan geld verdienen, het ontbreken van een intellectuele cultuur. Maar in de oratie liet hij daarvan niets merken en preeks hij Amsterdam uitbundig. De stad was al zo beroemd in de hele wereld, zei hij, en nu waren de regenten ook nog zo verstandig geweest om een Athenaeum te stichten.

Na zijn toehoorders te hebben geveleid, besprak hij de relatie tussen handel en wetenschap. Hij zei inderdaad dat die twee elkaar konden versterken, maar hij benadrukte maar één kant van de relatie. Hij wilde zijn toehoorders ervan overtuigen dat zij profijt zouden hebben van dat nieuwe Athenaeum. De wetenschap bracht kennis die belangrijk was voor handel en bestuur. Daarna pas kwam zijn eigenlijke boodschap: dat wijsheid en kennis belangrijker zijn dan geld. Anders gezegd: de wijze koopman streeft niet naar rijkdom.

Het was een opmerkelijk standpunt voor een geleerde die in Amsterdam woonde in een tijd dat die stad zich zó explosief ontwikkelde dat het alom verbazing wakte.

Barlaeus beriep zich voor zijn positie op de Stoïcijnen: je bent alleen rijk als je ophoudt met meer te wensen. Dat valt natuurlijk moeilijk te rijmen met ondernemerschap. Hij zei letterlijk, maar dan natuurlijk in het Latijn: ‘Zolang je geest lijdt onder geldzucht, ben je arm’. In feite maakte hij de *mercator sapiens* op die manier tot een *contradictio in terminis*, en daarmee een onmogelijkheid. Iedere koopman wil geld verdienen; de wijze koopman kan dus niet bestaan. Dat dit standpunt niet goed zou vallen bij zijn gehoor, laat zich raden. Barlaeus smeerde zijn

toehoorders daarom meteen weer wat stroop om de mond. Kooplieden met een goed karakter, ‘zoals de mensen tegen wie ik nu praat’, zei hij, weten wat goed en kwaad is. Daarmee nam hij gas terug en dat was de opmaat voor een tweede, zwakkere variant van zijn stelling. Als de koopman dan toch zakendoet, dan leert de filosofie hem om dat wijs te doen. Dat betekent: wees eerlijk (dat was wat Geert Mak uit de rede haalde), wek geen jaloezie, benadeel anderen niet en wees vrijgevig. (Daar komt de filantroop even langs.) In deze versie mag je naar rijkdom streven, mits je daarbij ethisch te werk gaat. U houdt van oprechtheid, eerlijkheid en eenvoud, zei hij tot zijn gehoor. De kooplieden hoefden dus niet eens meer wijs te worden, Barlaeus verklaarde dat ze dat al waren.

Hij was nog niet klaar. Barlaeus kwam met een derde, nog zwakkere versie: met wetenschap kun je meer winst maken. Wiskunde helpt bij navigatie, talenkennis bij diplomatie, geografie geeft nuttige informatie voor de scheepvaart. En zo eindigde hij met een heel slap aftreksel van zijn oorspronkelijke positie. De controversiële stelling dat het wijs is om geen koopman te zijn, was verwaterd tot iets wat niemand zou betwisten: namelijk dat de wetenschap de zakenman veel nuttigs te bieden heeft. Zo had de olifant een muis gebaard.

Barlaeus had de heren goed geveleid en had het Athenaeum prima op de kaart gezet, maar de kern van zijn betoog was merkwaardig en hij leek zijn eigen stelling te ondergraven. Je kunt ook milder zijn en zeggen: Barlaeus heeft de goede verstaander ongetwijfeld bereikt en hij heeft dat met zijn grote retorische gaven zo weten te doen dat hij daarbij geen aanstoot gaf. Dat was – gezien de aard van zijn boodschap – een klein wonder.

Prof. dr. Jan Willem Gunning, emeritus-hoogleraarontwikkelingseconomie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, oud- algemeen secretaris KNAW en wetenschappelijk lid KHMW.

Tine De Moor

KHMW BROUWER VERTROUWENSPRIJZEN

*Vanaf 2025
naast een eerste ook
een tweede prijs*

Op maandag 20 januari werden, tot besluit van de Jan Brouwer Conferentie, de KHMW Brouwer Vertrouwensprijs 2025 uitgereikt. Deze keer waren het er voor het eerst niet één, maar twee. De Brouwer Vertrouwensprijs zijn bestemd voor maatschappelijke initiatieven die het onderling vertrouwen in de samenleving versterken. De eerste prijs (€ 100.000) is toegekend aan kennisuitwisselingsplatform CollectieveKracht en de tweede prijs (€ 50.000) aan Stichting Join Us.

1e prijs: *CollectieveKracht*

CollectieveKracht is hét kennisplatform voor burgercollectieven, groepen burgers die samenwerken om een gemeenschappelijk doel te realiseren. CollectieveKracht wil burgercollectieven uit alle sectoren – van energie tot wonen en van zorg tot voedsel – op de kaart zetten en ondersteunen. Dat doet het platform door burgercollectieven en experts zowel online (via webinars en lezingen) als fysiek (met evenementen in het hele land) met elkaar in contact te brengen. Het stelt wetenschappelijke kennis voor burgercollectieven beschikbaar en legt maatschappelijke vragen voor aan experts die aan het platform verbonden zijn, zoals wetenschappers, beleidsmakers en financiers; hun bevindingen worden vervolgens ook weer via het platform gedeeld. Alle activiteiten van CollectieveKracht zijn onafhankelijk, gratis en toegankelijk. In januari 2025 waren er 232 burgercollectieven en 167 experts bij het platform aangesloten.

De jury van de Brouwer Vertrouwensprijs is onder de indruk van de vele activiteiten van het platform, de professionaliteit van de organisatie en de wetenschappelijke inbedding van het werk. ‘Het sleutelwoord in deze onderneming is “wederkerigheid” – een cruciaal begrip om de samenhang in de maatschappij te versterken’, aldus het juryrapport. ‘Wederkerigheid verdraagt zich slecht met wantrouwen en polarisatie. Het is een proces van geven, ontvangen, teruggeven of doorgeven.’ ‘Vertrouwen’ is bij burgercollectieven een sleutelwoord, zegt Tine De Moor, hoogleraar Social Enterprises and Institutions for Collective Action (Erasmus Universiteit Rotterdam) en initiatiefnemer CollectieveKracht. ‘Enerzijds bij het laten functioneren van het collectief, en anderzijds ook in het contact met maatschappelijke instellingen, politiek en overheid.’ De Moor ziet dat actief zijn binnen een burgercollectief kan leiden tot prosociaal gedrag: de bereidwilligheid van mensen om te investeren in de samenleving in brede zin. ‘Als mensen binnen zo’n organisatie in het kleine de democratie herontdekken, kan dat leiden tot meer vertrouwen in andere instellingen.’

Het team van Join Us

2^e prijs: *Stichting Join Us*

Join Us is een stichting die eenzaamheid bij jongeren aankaart en aanpakt. De stichting ontwikkelde een methode gebaseerd op cognitieve gedragstherapie en oplossingsgerichte therapie. Join Us biedt diverse programma’s voor jongeren van verschillende leeftijden, waarmee de stichting sinds 2018 al 76.000 jongeren heeft weten te bereiken. Ook is er de Join Us Academy, die trainingen geeft aan professionals, ouders en organisaties. De begeleiding gebeurt door jeugdprofessionals en ervaringsvrijwilligers; honderden oud-deelnemers dragen inmiddels zelf bij. Tot dusver werkte de stichting vooral samen met gemeenten en sociaalwerkorganisaties. Met het geld van de KHMW Brouwer Vertrouwensprijs wil Join Us ervoor zorgen dat eenzaamheid onder jongeren ook in het onderwijs en op de werkvloer meer aandacht krijgt.

‘Join Us geeft jongeren die eenzaam zijn kracht door hen met elkaar in contact te brengen’, stelt de jury. ‘Vanuit die kracht kunnen ze weer activiteiten ontplooiën en zo hun steentje bijdragen aan het sociale weefsel van onze samenleving. Betrokkenheid voedt maatschappelijk vertrouwen, en vice versa. Omdat de nieuwe generatie onze toekomst is en hun welzijn ons allemaal raakt, wordt de tweede Brouwer Vertrouwensprijs toegekend aan Join Us.’

**LAUREAAT 1^e prijs CollectieveKracht,
2^e prijs Stichting Join Us**
**PRIJS 1^e prijs € 100.000 en KHMW-medaille,
2^e prijs € 50.000, jaarlijks**
JURY Prof. dr. Hans Boutellier, prof. dr. Geert ten Dam, prof. dr. Marileen Dogterom, mr. Joost Farwerck en Ada van der Veer-Vergeer
JURYVOORZITTER Mr. Rutger Schimmelpenninck

Prijsuitreiking op maandag 20 januari 2025
door Linda Hovius.

De KHMW Brouwer Vertrouwensprijs zijn voor een periode van twintig jaar mogelijk gemaakt door een familieschenking aan het Jan Brouwer Fonds. Het fonds is genoemd naar ir. L.E.J. Brouwer, voormalig president-directeur van de Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij.

NEDERLANDSE PRIJS VOOR ICT-ONDERZOEK

*Hannes Mühleisen —
meer dan 10 miljoen
downloads per maand*

De Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek 2025 is toegekend aan prof. dr. Hannes Mühleisen, senior onderzoeker bij het Centrum Wiskunde & Informatica (CWI) in Amsterdam en hoogleraar Data Engineering aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Mühleisen ontvangt deze onderscheiding voor zijn belangrijkste bijdrage, het DuckDB-systeem. DuckDB is een open-source kolom-georiënteerd relationeel databasemanagementsysteem dat complexe query's uitvoert op grote databases en zich richt op online analytische verwerking. DuckDB is ontwikkeld als onderdeel van het lopende onderzoek naar database-architecturen bij het CWI, samen met voormalig student dr. Mark Raasveldt. De impact van DuckDB is indrukwekkend: het systeem is eenvoudig en heeft meer dan tien miljoen downloads per maand. Het wordt actief gebruikt in de productie door Fortune 500-bedrijven. DuckDB vormt de kern van verschillende innovatieve start-ups wereldwijd; zo heeft MotherDuck meer dan \$ 100 miljoen opgehaald om een datawarehouseproduct te ontwikkelen op basis van DuckDB. Het pro-

jectteam is vanuit het CWI uitgegroeid tot een onafhankelijk bedrijf, DuckDB Labs, dat commerciële diensten rond DuckDB aanbiedt en mede is opgericht door Mühleisen en Raasveldt. Het project wordt beheerd door de non-profitorganisatie DuckDB Foundation, waarvan de statuten waarborgen dat DuckDB open source blijft onder de MIT-licentie. De jury besloot Mühleisen tot winnaar uit te roepen omdat zijn werk belangrijk is bij het overbruggen van de kloof tussen datawetenschap en databaseontwikkeling, het nieuwe inzichten mogelijk maakt via krachtige tools voor gegevensverwerking en bovendien de manier verandert waarop gegevens worden gebruikt en geanalyseerd. Het werk van Mühleisen heeft Nederland op de wereldkaart gezet van analytics in databases.

LAUREAAT Prof. dr. Hannes Mühleisen, senior onderzoeker CWI, hoogleraar Data Engineering RU en mede-oprichter en CEO DuckDB Labs
SPONSOR IPN en COMMIT\
PRIJS € 50.000 en sculptuur, jaarlijks
JURY Prof. dr. Joost Kok, prof. dr. ir. Stefano Stramigioli en prof. dr. Remco Veltkamp
JURYVOORZITTER Mr. dr. Artie Ramsodit

Prijsuitreiking op 16 april 2025 tijdens ICT. OPEN2025 in de Jaarbeurs Utrecht door prof. dr. Ad IJzerman namens de KHMW en prof. dr. Marieke Huisman, voorzitter IPN.

Bekijk een kort filmpje waarin de laureaat zijn werk presenteert.

IRISPENNING

*Anna Gimbrère
en Diederik Jekel
weten jongeren
te winnen voor
wetenschap*

Voor het eerst sinds de prijs zeven jaar geleden werd ingesteld, kende de jury de Irispenning in 2025 niet aan één, maar aan twee winnaars toe: wetenschapsjournalisten Anna Gimbrère en Diederik Jekel. Volgens de jury staat het belang van wetenschap en wetenschapscommunicatie in het huidige maatschappelijke en politieke klimaat sterker onder druk dan ooit. Universiteiten en onderzoeksinstituten hebben te maken met bezuinigingen, stilvallende projecten en het verdwijnen van zorgvuldig opgebouwde datasets. Tegelijkertijd wordt het vertrouwen in de wetenschap uitgehold doordat feiten worden weggezet als meningen en onderzoekers geconfronteerd worden met ongefundeerde verwijten. Juist in zo'n tijd is het essentieel om zichtbaar te maken hoe wetenschap werkt en welke waarde zij voor de samenleving heeft, meent de jury. De behoefte aan geloofwaardige, enthousiasmerende bruggenbouwers tussen wetenschap en publiek is groot. De jury vond twee kandidaten die dat uitzonderlijk goed belichamen: Anna Gimbrère en Diederik Jekel, twee veertigers die na hun studie

V.l.n.r. KHMW-ondervoorzitter Henk de Jong, Diederik Jekel, demissionair minister Gouke Moes en Anna Gimbrère

natuurkunde jarenlang met onvermoeibare inzet en aanstekelijk enthousiasme wetenschappelijk onderzoek toegankelijk hebben gemaakt via podcasts, sociale media en diverse televisieprogramma's — tot *Wie is de Mol?* aan toe. Dat zij daarmee ook jongeren bereiken, sprak de jury in het bijzonder aan: 'Kinderen van juryleden kennen deze mensen!'

LAUREATEN Anna Gimbrère en Diederik Jekel
SPONSOR KHMW, Stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij, Universiteiten van Nederland

PRIJS 2 prijzen van € 10.000 en Irispenning, jaarlijks

JURY Prof. dr. Caspar van den Berg, Marc de Beyer, MA, dr. Ellen de Bruin, Géke Roelink en drs. Annelore Scholten
JURYVOORZITTER Drs. Linda Hovius, MBA

De overhandiging van de Irispenning vond plaats op 16 oktober 2025 in de Pieterskerk in Leiden, tijdens de 26e Avond van Wetenschap & Maatschappij. Nadat Henk de Jong, ondervoorzitter van de KHMW, de laudatio had uitgesproken, reikte demissionair minister Gouke Moes van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de prijs uit aan de beide laureaten.

INTERVIEW

De prijswinnaars — Wetenschap zichtbaar maken: Anna Gimbrère en Diederik Jekel over hun gedeelde drijfveer

Anna Gimbrère en Diederik Jekel worden gedreven door nieuwsgierigheid én de drang om wetenschappelijke kennis met een breed publiek te delen. Vanuit de natuurkunde vonden zij hun weg naar de televisie, waar ze uitgroeiden tot herkenbare gezichten van de wetenschapscommunicatie in Nederland. In 2025 werden ze beiden bekroond met de Irispenning.

De fascinatie voor wetenschap heeft bij beiden diepe wortels. 'Ik denk dat het deels gewoon aangeboren is: nieuwsgierig zijn, vragen stellen,' zegt Anna. Na een korte omweg via geneeskunde koos ze bewust voor de theoretische natuurkunde. 'Doordringen tot de kern van de werkelijkheid, en nadenken over vragen die eigenlijk onbereikbaar lijken, maar waar je

samen toch dichterbij kunt komen, dat vind ik magisch.' Ook bij Diederik ontstond die nieuwsgierigheid vroeg, aangewakkerd door zijn moeder die biologie docent was. 'Ik vond vooral de dingen spannend die ik me nét niet kon voorstellen.'

Anna kreeg nooit te horen dat natuurkunde niets voor meisjes zou zijn, maar merkte wel hoe competitief de omgeving kon zijn. 'Het lijkt alsof mannen graag willen laten zien hoe slim ze zijn en niet willen toegeven dat ze iets niet begrijpen. Ik ben juist iemand die snel zegt: dit snap ik nog niet.' Ook was ze geneigd zichzelf met humor en zelfspot te relativiseren, maar gaandeweg leerde ze dat dat haar verhaal soms ondermijnde. Het was Diederik die, toen ze samen in een programma zaten, tegen haar zei: 'Je weet dit toch? Vertel het gewoon!'

Dat advies bleef hangen. 'Ik heb echt moeten leren om mezelf zelfverzekerder te presenteren.' Inmiddels is ze een rolmodel geworden voor meisjes die de wetenschap in willen. 'Ik denk dat het belangrijk is dat mensen in een bepaald vakgebied iemand zien die op hen lijkt. Dat kan een enorme aanmoediging zijn.'

Al tijdens hun studie ontdekten beiden dat ze hun vak graag vertaalden naar een breder publiek. Het educatieve jeugdprogramma *Het Klokhuis* vormde voor allebei een eerste kennismaking met televisie. Diederik belandde daarna bij *De Wereld Draait Door*, waar hij als jonge promovendus uitleg gaf over de Nobelprijs. Anna liep stage bij *De Nationale Wetenschapsquiz*. Daar ontdekte ze hoezeer het medium haar lag. 'Ik mocht proeven bedenken, teksten schrijven, in de studio oefenen, meedenken over het programma. Toen wist ik dat ik hier verder mee wilde.'

Daarmee komen ze bij de kern van hun werk: wetenschapscommunicatie als vertaalslag. Die begint bij het publiek. 'Je moet je altijd afvragen: wie is je publiek en waarom zouden zij dit willen weten?' zegt Anna. 'Mensen hebben genoeg andere dingen te doen. Als je iets wilt vertellen, moet je echt tot de kern komen.'

Het medium televisie stelt hen in staat om doelgroepen te bereiken die niet vanzelf met wetenschap in aanraking komen. Diederik schuwt daarbij ook lichtere of meer entertainmentgerichte formats niet. 'Soms is het meer "kermis" met wetenschap — explosies, spektakel — en toch vind ik dat waardevol als mensen daarvoor iets meekrijgen van een wetenschappelijke manier van denken.' Ook voor Anna is er geen harde ondergrens zolang het over wetenschap gaat. 'Als er een kans is om iets uit te leggen, grijp ik die.'

Die toegankelijkheid gaat niet ten koste van hun professionaliteit. Integendeel: beiden benadrukken dat communicatie een vak is. 'Wetenschappers zijn heel nauwkeurig in hun onderzoek,' zegt Diederik, 'maar zodra het over communicatie gaat, wordt het soms ineens heel

onwetenschappelijk.' Goede communicatie vraagt om analyse, strategie en vakmanschap — net als wetenschap zelf.

Ze worden gedreven door een gedeeld besef van urgentie. Wetenschap speelt een steeds grotere rol in maatschappelijke vraagstukken, van klimaat tot kunstmatige intelligentie, maar het publieke begrip daarvan blijft achter. 'We krijgen als burgers allerlei kwesties op ons bord waar we niet om gevraagd hebben,' zegt Diederik. 'Dan is het belangrijk om wetenschap en politiek uit elkaar te trekken, zodat mensen zélf keuzes kunnen maken op basis van feiten.' Hun werk speelt zich steeds vaker af in een gepolariseerde omgeving, waarin vertrouwen in wetenschap niet vanzelfsprekend is. 'Er is een luidruchtige minderheid die anti-intellectualisme verspreidt,' zegt Diederik. Op social media gaat hij de discussie bewust aan. Niet omdat hij de illusie heeft om de tegenstander te overtuigen, maar, zoals hij zegt, 'voor de meelezers'; een onwetenschappelijk standpunt mag niet onweersproken blijven. Anna ziet het groeiende wantrouwen jegens de wetenschap met lede ogen aan. 'Ik denk dat we jongeren nog eerder moeten proberen te bereiken en beter moeten nadenken over hoe desinformatie online wordt verspreid. Platforms en algoritmen hebben daar nu enorme invloed op.'

Voor de toekomst houden beiden nadrukkelijk meerdere opties open. Anna werkt aan nieuwe programma's, een boek en een theatershow, maar droomt ook van een promotie of zelfs een eigen stichting. 'Er zijn nog ontzettend veel dingen die ik zou willen meemaken.' Diederik kijkt voorzichtig richting politiek, al heeft zijn gezin voorlopig prioriteit. Wat hen bindt, is de wens om bij te dragen, niet alleen door kennis over te dragen, maar door mensen anders te leren kijken.

KHMW LANGERHUIZEN OEUVREPRIJS

Christine Mummery — baanbrekend stamcelonderzoek

De KHMW Langerhuizen Oeuvreprijs wordt jaarlijks uitgereikt als eerbeton aan een wetenschapper die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de natuurwetenschappen. In 2025 werd de prijs toegekend aan prof. dr. Christine Mummery, hoogleraar ontwikkelingsbiologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC).

Mummery promoveerde in 1978 aan de University of London en begon haar loopbaan als postdoc bij het Hubrecht Instituut in Utrecht. In 2002 werd ze hoogleraar ontwikkelingsbiologie aan de Universiteit Utrecht. In 2008 stapte ze over naar het LUMC, waar ze hoofd van de afdeling Anatomie en Embryologie werd. Tussen 2015 en 2023 was Mummery daarnaast deeltijdhoogleraar Vascular Modelling aan de Universiteit Twente. Rond 2000 verrichtte Mummery baanbrekend onderzoek naar differentiatie van pluripotente

stamcellen, destijds nog een controversieel onderwerp. Mummery wijdde in die periode dan ook veel tijd aan maatschappelijke en juridische discussies hierover. Tegelijkertijd introduceerde zij in Nederland voor het eerst menselijke embryonale stamcellen. Mummery's wetenschappelijke interesse verschoof naar het cardiovasculaire systeem, toen zij ontdekte hoe zij hartspiercellen kon maken uit embryonale stamcellen. Dit leidde tot robuuste methoden voor het produceren van verschillende soorten samentrekkende cellen van het hart en de bloedvaten.

De jury prijst professor Mummery als een 'innovatieve en ervaren stamcelonderzoeker die het vakgebied vooruit heeft geholpen door het stellen van kwaliteitsstandaarden, het implementeren van multidisciplinaire technologieën en het delen van haar werk met collega's'.

LAUREAAT Prof. dr. Christine Mummery, LUMC
SPONSOR Pieter Langerhuizen
Lambertuszoon Fonds
PRIJS € 25.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Jeroen Geurts, prof. dr. Debbie Jaarsma en prof. dr. Harry Struijker-Boudier
JURYVOORZITTER Mr. Mieke Zaanen

KHMW LANGERHUIZEN BATE

Joost Stultiens — innovatie en ambitie

De KHMW Langerhuizen Bate 2025 is toegekend aan Joost Stultiens, promovendus aan het Maastricht UMC+. Met de prijs van € 25.000 wil hij de klinische toepassing van een kunstmatig evenwichtsorgaan dichterbij brengen. De jury was direct onder de indruk van de originaliteit, heldere vraagstelling en ambitieuze, praktische aanpak van zijn voorstel. Stultiens werkt nauw samen met Dalhousie University en Nova Scotia Health in Canada, toonaangevende centra op het gebied van binnenoorchirurgie, medische beeldvorming en AI. Via het mede

door hem opgerichte PROSPER InnovationLab bundelt Stultiens deze multidisciplinaire kennis tot innovaties met nationale en internationale impact.

Volgens de jury kan zijn onderzoek chirurgische ingrepen preciezer en veiliger maken en chirurgen beter inzicht geven in het verloop van operaties. Zij spreekt bovendien haar waardering uit voor deze ambitieuze jonge arts, die klinische praktijk verbindt met innovatieve wetenschap op het snijvlak van AI en complexe beeldvorming. De verwachting is dat we in de toekomst nog veel van hem zullen horen, als KNO-arts, wetenschapper én ondernemer.

LAUREAAT Joost Stultiens, MSc, MUMC+
SPONSOR Pieter Langerhuizen
Lambertuszoon Fonds
PRIJS € 25.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Roos Masereeuw, prof. dr. Meta Roestenberg en prof. dr. Daniela Salvatori
JURYVOORZITTER Mr. Sue Preenen

Pieter Langerhuizen Lambertuszoon (1839-1918), maatschappelijk lid van de Hollandse Maatschappij, burgemeester van Huizen en Bussum en kunstverzamelaar, stelde aan onze Maatschappij een legaat ter beschikking voor de bevordering van natuurwetenschappelijk onderzoek. Het legaat is ondergebracht in het Langerhuizen Fonds waaruit sinds 1969 jaarlijks een onderzoeksbate wordt uitgekeerd en met ingang van 2020 ook jaarlijks een oeuvreprijs, beide van € 25.000 en beide in een terugkerende cyclus van vakgebieden. In 2025 stonden de (bio) medische, veterinaire, tandheelkundige en farmaceutische wetenschappen centraal.

KHMW MARTINUS VAN MARUM PROEFSCHRIFTPRIJS

Bregje de Wildt – Zelf menselijk botweefsel kweken

De KHMW Martinus van Marum Proefschriftprijs bekroont onderzoek op het gebied van de natuurwetenschappen en techniek. In 2025 was de prijs bestemd voor onderzoek binnen Life Sciences and Technology. Gezien de hoge kwaliteit van de ingezonden proefschriften en de grote diversiteit aan onderwerpen hanteerde de jury bij haar beoordeling een aantal gemeenschappelijke criteria. De prijs werd toegekend aan dr. Bregje de Wildt, die in 2022 promoveerde aan de Technische Universiteit Eindhoven op het proefschrift *Advancing Tissue Engineering of in Vitro Human Bone Models*. In haar onderzoek richt De Wildt zich op de fundamentele uitdaging om in-vitromodellen te ontwikkelen waarmee de vorming en regeneratie van menselijk bot betrouwbaar kunnen worden geëvalueerd. Met behulp van zowel analytische als experimentele methoden onderzoekt zij de afweging tussen

eenvoud en fysiologische relevantie. Haar centrale betoog is dat juist reproduceerbare en gemakkelijk te produceren in-vitromodellen de sleutel vormen tot verdere vooruitgang in dit onderzoeksveld.

Wetenschap is voor De Wildt een proces van *trial and error*. Gelukkig gaven haar promotoren haar veel vrijheid. ‘Dat gaf ruimte voor creativiteit, en dat is essentieel. Want zonder ruimte om nieuwe dingen te proberen, komt er weinig echt vernieuwends uit. Ik heb van mijn begeleiders altijd het volle vertrouwen gekregen. Daar ben ik zeer dankbaar voor.’

LAUREAAT Dr. Bregje de Wildt, TUE
SPONSOR KHMW
PRIJS € 10.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Carlijn Bouten, prof. dr. ir. Stan Brouns en prof. dr. Andrew Webb
JURYVOORZITTER Dave Ensberg-Kleijkers, MSc

Prijsuitreiking van de KHMW Langerhuizen Oeuvreprijs, de KHMW Langerhuizen Bate en de KHMW Martinus van Marum Proefschriftprijs op vond plaats op 9 juli 2025 ('s ochtends). Volg de link voor een videoregistratie en foto's van de bijeenkomst, alle juryrapporten en interviews met de winnaars.

KHMW VANDER AA OEUVREPRIJS

Wouter Hanegraaff – Op de bres voor verworpen kennis

De KHMW Van der Aa Oeuvreprijs 2025 is toegekend aan prof. dr. Wouter Hanegraaff, hoogleraar geschiedenis van de hermetische filosofie en verwante stromingen aan de Universiteit van Amsterdam. ‘Gedurende de voorbije drie decennia heeft prof. Hanegraaff zich met toewijding en visie ingezet voor de studie van de westerse esoterie – een onderzoeksgebied dat lange tijd werd

weggeschreven als marginaal of irrelevant, maar dankzij zijn eruditie, intellectuele integriteit en diplomatieke gaven is uitgegroeid tot een volwaardige en internationaal erkende tak van de geesteswetenschappen’, aldus het juryrapport. ‘Als hoogleraar geschiedenis van de hermetische filosofie en verwante stromingen aan de Universiteit van Amsterdam heeft hij niet alleen een nieuw academisch veld helpen vestigen, maar ook generaties studenten gevormd in cultuurhistorische kennis en methodologische zelfreflectie.’

De jury noemt drie redenen om de Van der Aa Oeuvreprijs aan Hanegraaff toe te kennen. Ten eerste onderscheidt zijn oeuvre zich volgens de jury door uitzonderlijke intellectuele reikwijdte en finzinnige interpretatie. Ten tweede heeft hij als medeoprichter en voormalig president van de European Society for the Study of Western Esotericism een blijvende institutionele impact. Ten derde roemt de jury zijn intellectuele houding: open, antidogmatisch, kritisch maar nooit cynisch – een echte humanist.

LAUREAAT Prof. dr. Wouter Hanegraaff, UvA
SPONSOR KHMW en Stichting Jan Brouwer Fonds
PRIJS € 25.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Herman Beck, prof. dr. Martin van Hees, prof. dr. James McAllister en prof. dr. Heleen Murre-van den Berg
JURYVOORZITTER Drs. Marijke Pubben

De KHMW Van der Aa Oeuvreprijs is vernoemd naar het eerste lid van de Maatschappij, ook van 1752 tot 1793 de eerste secretaris, Christiaan van der Aa, die een prominente rol had in de vormgeving van de Hollandsche Maatschappij. Christianus Carolus Henricus van der Aa (1718-1793) was geesteswetenschapper en Luthers predikant, en was als secretaris van de Oeconomische Tak van de Maatschappij ook actief voor de maatschappijwetenschappen. In 2025 stonden de wijsbegeerte en religiewetenschappen centraal.

**KHMW
KEETJE HODSHON
PROEFSCHRIFTPRIJS**

*Felicia Loecherbach —
Diversiteit van
nieuwsconsumptie*

De KHMW Keetje Hodshon Proefschriftprijs is een prijs voor verschillende vormen van geesteswetenschappelijk onderzoek; in 2025 stonden de taal- en communicatiewetenschappen centraal. De prijs werd toegekend aan dr. Felicia Loecherbach, die in 2023 aan de Vrije Universiteit Amsterdam promoveerde op het proefschrift *Diversity of News Consumption in a Digital Information Environment*. Voor haar proefschrift heeft Loecherbach onderzocht welke impact de veranderingen in het medialandschap hebben op de diversiteit van nieuwsconsumptie. Zij ontwikkelde hiervoor een eigen theoretisch kader. De jury prijst de originaliteit van de gebruikte methodologieën, en ook de helderheid waarmee Loecherbach haar bevindingen heeft

opgeschreven. ‘Vanuit maatschappelijk perspectief is dit proefschrift hoogst relevant: in een tijd waarin de kwaliteit van nieuws soms moeilijk te verifiëren is, en algoritmische systemen worden toegepast die nieuws filteren naar de gebruiker, is aandacht voor mediadiversiteit meer dan ooit belangrijk’, aldus het juryrapport.

LAUREAAT Dr. Felicia Loecherbach, VU
SPONSOR KHMW
PRIJS € 10.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Milene Bonte, prof. dr. Kees Hengeveld en prof. dr. Rens Vliegenthart
JURYVOORZITTER Mr. drs. Thérèse van Schie

**KHMW
PROEFSCHRIFTPRIJS
VOOR DE MAATSCHAPPIJ-
WETENSCHAPPEN**

*Rafael Escamilla
Gonzalez Aragon —
Kleine winkeltjes
met grote impact*

De KHMW Proefschriftprijs voor de Maatschappijwetenschappen is de opvolger van de J.C. Ruigrokprijs. In 2025 stonden de economische en bedrijfswetenschappen centraal. De prijs werd toegekend aan Rafael Escamilla Gonzalez Aragon (Tilburg University), voor zijn proefschrift *Managing the Nanostore Supply Chain: Base-of-the-Pyramid Retail in Emerging Markets* (2023). Het proefschrift richt zich op zogenoemde ‘nanostores’: kleine, zelfstandig gerunde winkels die vooral voorkomen in opkomende economieën, en die samen het grootste retailkanaal ter wereld vormen. Escamilla,

die afkomstig is uit Mexico, analyseert de toeleveringsketen van deze winkels in zijn geboorteland en besteedt daarbij aandacht aan verkoop- en distributiekanaal en aan financiële stromen, waaronder informele kredietsystemen.

De jury bekroonde het proefschrift in de eerste plaats omdat het uitgevoerde onderzoek voldoet aan de hoogste wetenschappelijke standaarden. Daarnaast benadrukte de jury de grote maatschappelijke relevantie van het onderzoek: het werk *doet ertoe*. Ook getuigt het proefschrift van een diepgaande kennis van en betrokkenheid bij het fenomeen nanostores. Tot slot prees de jury de kwaliteit van de presentatie: het proefschrift is helder, toegankelijk en met zichtbaar plezier geschreven.

LAUREAAT Dr. Rafael Escamilla Gonzalez Aragon, TU
SPONSOR KHMW
PRIJS € 10.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. Sjoerd Beugelsdijk, prof. dr. Beatrice van der Heijden, prof. dr. Kees Koedijk en prof. dr. Janka Stoker
JURYVOORZITTER Drs. Cateautje Hijmans van den Bergh, MBA

KHMW PROFSCHRIFTPRIJS INTERDISCIPLINARITEIT

Francien Bossema — Wiskundige in de museumwereld

De Dr. Elizabeth Schram-Mulley (ESM) Stichting stelt sinds 2023 jaarlijks een proefschriftprijs van € 10.000 beschikbaar voor onderzoek met een uitgesproken interdisciplinair karakter, dat de grenzen tussen de klassieke alfa-, bèta- en gammawetenschappen overstijgt. In 2025 werd deze prijs toegekend aan dr. Francien Bossema, die in 2024 aan de Universiteit Leiden promoveerde op een dissertatie getiteld *Tailoring X-ray Tomography Techniques for Cultural Heritage Research*. Tijdens haar promotietraject was Bossema formeel verbonden aan het Centrum Wiskunde & Informatica (CWI) in Amsterdam. In de praktijk speelde haar onderzoek zich echter ook af in het Rijksmuseum in Amsterdam, het British Museum in Londen en het J. Paul Getty Museum in Los Angeles. Vanuit haar achtergrond als wiskundige ontwikkelde Bossema samen met nationale en internationale museumcollega's een techniek om CT-scans te maken van kunstobjecten. CT-scans zijn vooral bekend uit de medische wereld. Maar het scannen van kunstobjecten stelt heel

andere eisen. In haar proefschrift reikt Bossema oplossingen aan voor de vraagstukken die zo ontstaan. Samen met een team van deskundigen uit verschillende disciplines, ontwikkelde ze algoritmen en software die het mogelijk maken om ook kunstobjecten uit museumcollecties met CT-scans te onderzoeken.

De jury roemt Bossema's werk omdat het laat zien hoe interdisciplinaire samenwerking leidt tot vernieuwende technieken, die object-experts in musea helpen bepalen of en hoe kunstwerken verantwoord gerestaureerd kunnen worden. Ook weet Bossema de uitkomsten van haar onderzoek op een aansprekende manier aan een breed publiek te presenteren.

LAUREAAT Dr. Francien Bossema, LEI
SPONSOR Dr. Elizabeth Schram-Mulley Stichting
PRIJS € 10.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. Sander Bais, prof. dr. Douwe Breimer, prof. dr. Aafke Komter en prof. dr. ir. Ruth Mugge
JURYVOORZITTER Drs. Garance Reus-Deelder

Prijsuitreiking van de KHMW Van der Aa Oeuvreprijs, de KHMW Keetje Hodshon Proefschriftprijs, de KHMW Proefschriftprijs voor de Maatschappijwetenschappen en de KHMW Proefschriftprijs Interdisciplinariteit vond plaats op 9 juli 2025 ('s middags). Volg de link voor een videoregistratie en foto's van de bijeenkomst, alle juryrapporten en interviews met de winnaars.

KHMW DR. SAAL VAN ZWANENBERG EREPRIJS

Carla Hollak — Wetenschap als wapen

De KHMW Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs wordt tweejaarlijks toegekend aan een wetenschapper die zich verdienstelijk heeft gemaakt met onderzoek dat direct of indirect heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen, of aan de processen daaromheen. De prijs wordt afwisselend uitgereikt aan een onderzoeker en een clinicus; in 2025 was de prijs bestemd voor een clinicus. Over de winnaar hoefde de jury dit keer niet lang te beraadslagen. Unaniem koos zij voor prof. dr. Carla Hollak, internist en hoogleraar Medicines and Society aan de Universiteit van Amsterdam. In haar zag de jury de zeldzame combinatie van een 'excellente wetenschapper' en een 'volstrekt rationele activist, die woorden bovendien in daden omzet'. Hollak promoveerde op een proefschrift over de zeldzame ziekte van Gaucher. Zo werd haar belangstelling gewekt voor de ethische en maatschappelijke vraagstukken

rond zogenoemde 'weesgeneesmiddelen'. De prijzen van weesgeneesmiddelen worden door de farmaceutische industrie niet zelden kunstmatig hoog gehouden. 'Achter deze wezen schuilt een solide verdienmodel dat de toegang tot dergelijke middelen sterk beperkt heeft', aldus de jury.

Voor één specifiek weesgeneesmiddel wist Hollak de industrie buiten spel te zetten door samen met een collega een goedkoper alternatief te ontwikkelen. Daarnaast werkt zij aan strategieën voor patiëntgerichte dosering, waardoor minder medicatie nodig is. Ook is Hollak oprichter van Stichting Medicijn voor de Maatschappij. 'Haar werk leidt ertoe dat geneesmiddelen beschikbaar blijven voor toekomstige generaties, en dat is in de huidige verstoorde markt allerm minst vanzelfsprekend', aldus het juryrapport. Het maakt Hollak volgens de jury 'een wereldwijd voorbeeld, een echte trailblazer'.

LAUREAAT Prof. dr. Carla Hollak, UvA
SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting
PRIJS € 25.000 en KHMW-medaille, 2-jaarlijks
JURY Prof. dr. Bas Bloem, prof. dr. Adam Cohen en prof. dr. Clara van Karnebeek
JURYVOORZITTER Mr. Sue Preenen

KHMW DR. SAAL VAN ZWANENBERG ONDERZOEKSPRIJZEN

Vanuit de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting worden door de KHMW jaarlijks ook drie onderzoeksprijzen beschikbaar gesteld op het terrein van de farmaceutische en/of medische wetenschappen. De prijzen zijn bestemd voor studenten die in de masterfase een onderzoeksverslag hebben geschreven waarin het geneesmiddel centraal staat.

In 2025 kende de jury de **eerste prijs** toe aan **Ema Albrechtová** (Universiteit Leiden). De jury was diep onder de indruk van de originaliteit en experimentele kracht van haar onderzoek naar nieuwe therapieën tegen glioblastoom. Het grote voordeel van Albrechtová's aanpak is dat meerdere factoren snel en parallel getest kunnen worden.

De **tweede prijs** ging naar **Katie Lynch** (Universiteit Leiden). In haar onderzoek werkte zij aan een geavanceerd farmacokinetisch model dat beschrijft hoe het tuberculosemedicijn moxifloxacin zich door het lichaam verspreidt en de hersenen bereikt. De jury waardeert vooral de zorgvuldige vertaalslag van dierexperimentele gegevens naar de menselijke situatie en de directe klinische relevantie van het werk, dat belangrijke aanknopingspunten biedt voor toekomstig onderzoek naar geneesmiddelen die werkzaam zijn in het centrale zenuwstelsel.

De **derde prijs** werd toegekend aan **Nina Dael** (Rijksuniversiteit Groningen). De jury prijst de hoge wetenschappelijke kwaliteit, de zelfstandige en kritische onderzoeks aanpak en de heldere verslaglegging. Dael combineerde een systematische review en meta-analyse met een grootschalige populatiestudie op basis van Nederlandse gegevens. Daarmee bracht zij niet alleen bestaande kennis bijeen, maar leverde zij ook nieuwe inzichten op in de effectiviteit van vaccinaties in de praktijk.

1^e prijs – Ema Albrechtová (Biology LEI): *ABCA1 and ABCG1 Targeting in Tumor-Associated Macrophages Reduces Glioblastoma Progression in Zebrafish*

2^e prijs – Katie Lynch (Bio-Pharmaceutical Sciences LEI): *Translational Semi-Physiologically Based Pharmacokinetic Modelling of Moxifloxacin for Optimizing Treatment of Tuberculous Meningitis*

3^e prijs – Nina Dael (Farmacie RUG): *Effectiveness of COVID-19 vaccines*

SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting

PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000,

3^e prijs € 1.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. Miranda van Eck, prof. dr. Erik

Frijlink en prof. dr. Harry Struijker-Boudier

JURYVOORZITTER Mr. Mieke Zaanen

Ema Albrechtová — ‘Als wetenschapper leer je elke dag iets nieuws’

Haar studie bracht Ema Albrechtová vanuit haar geboorteland Tsjechië via Noorwegen en Zweden naar Nederland. Ze doet onderzoek naar glioblastoom, een uiterst agressieve hersentumor. ‘Samenwerking is de enige manier om vooruitgang te boeken’, zegt ze. Tijdens haar opleiding merkte ze hoe verschillend onderzoeksculturen kunnen zijn. ‘Mijn bachelor in Tsjechië was sterk theoretisch. Later bleek juist die basis me enorm te helpen bij het praktische werk in het buitenland.’ Het Erasmus+-programma stelde haar in staat om zoveel te reizen. ‘Mijn eerste uitwisseling in Zweden heeft mijn leven veranderd. Het maakte me echt een Europeaan.’

In haar onderzoek richtte Albrechtová zich niet alleen op tumorcellen zelf, maar vooral op immuuncellen in de tumoromgeving. Bij glioblastoom kunnen die cellen door de tumor

worden ‘misleid’ en daardoor de tumorgroei juist bevorderen. Begrijpen hoe dat proces werkt, kan aanknopingspunten bieden voor nieuwe therapieën.

Voor haar experimenten werkte zij met speciaal gekweekte zebravissen met een doorzichtige huid, waardoor tumorontwikkeling in real time kan worden gevolgd. Daarnaast ontwikkelde ze een screeningsmethode waarmee sneller kan worden onderzocht welke genen een rol spelen bij ziekteprocessen. ‘We hebben geen behandeling ontwikkeld, maar wel genen gevonden die mogelijk relevant zijn voor toekomstige medicijnontwikkeling.’

Het onderzoek wordt inmiddels in verschillende laboratoria voortgezet. Zelf nam Albrechtová na haar afstuderen eerst de tijd om een andere passie te volgen: ze wandelde van Mexico naar Canada. Inmiddels is ze op zoek naar een promotieplaats. Voor haar staat vast dat haar toekomst in de wetenschap ligt. ‘Wetenschapper zijn betekent dat je elke dag iets nieuws leert. Er zijn maar weinig beroepen waar dat zo vanzelfsprekend is.’

De KHMW Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs werd uitgereikt op 28 november in het Hodshonhuis door drs. Linda Hovius, MBA, voorzitter KHMW, en jurylid Adam Cohen. Deze middag werden ook de Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen uitgereikt, door Linda Hovius samen met juryleden prof. dr. Miranda van Eck en prof. dr. Erik Frijlink en prof. dr. Ad IJzerman, wetenschappelijk secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

Prijsuitreiking terugkijken

TWEE GENERATIES JURYVOORZITTERS OVER DE KUNST VAN HOREN EN STUREN

Mieke Zaanen en Ferdinand Grapperhaus over perspectieven, voorzitterschap en het plezier van mini- colleges binnen de KHMW.

Onderstaande tekst is een door AI opgestelde samenvatting en vormt daarmee een primeur voor het jaarverslag van de KHMW.

Beide juryvoorzitters werd gevraagd wat leeftijd eigenlijk voor invloed heeft op het vervullen van de voorzittersrol. Die vraag bleek een uitstekende aanleiding om samen te reflecteren op wat het jurywerk binnen de KHMW zo bijzonder maakt, en vooral: zo leuk.

Binnen de KHMW vormen jury's een essentieel onderdeel van de jaarlijkse prijsuitreikingen. Voorzitters ervaren dat niet alleen als een verantwoordelijkheid, maar ook als en misschien zelfs juist als een bron van oprechte vreugde. Want wie eenmaal een juryvergadering heeft meegeemaakt, weet dat het voelt als het volgen van een mini-college terwijl je tegelijk een praktische taak hebt: een dynamisch uur waarin nieuwsgierigheid, vakkennis en scherpe argumentatie vanzelf samenkomen en vaak bijna organisch tot consensus leiden.

De diversiteit binnen deze jury's speelt daarbij een cruciale rol. Verschillende generaties, achtergronden en disciplines schuiven aan tafel. Niet om tegenover elkaar te staan, maar om vanuit verschillende blikken naar kwaliteit te kijken. Dat maakt het gesprek rijker, verrassender en eerlijker.

Voor nieuwe voorzitters, zoals Ferdinand het afgelopen jaar, kan zo'n eerste vergadering best indrukwekkend zijn: je zit tenslotte een gesprek voor met mensen die stevig geworteld zijn in de academische wereld. Mieke begrijpt dat gevoel, maar geniet er vooral van om met al die kennis aan tafel te zitten. En juist dat maakt het voorzitten zo aangenaam. Het herinnert je eraan hoe bijzonder het is om te spreken over, en vooral te luisteren naar, bijdragen van uitzonderlijk niveau. Het is precies dat wat het voorzitterschap zo plezierig maakt: telkens opnieuw geïnspireerd worden door andere experts.

Goed voorzitten draait uiteindelijk om het creëren van ruimte: iedereen laten spreken, argumenten centraal houden en het gesprek zijn natuurlijke, bijna speelse scherpte laten behouden. Elk stukje toelichting is daarbij een kleine verrijking; elke discussie een inklek in collegiale nieuwsgierigheid en gedeeld enthousiasme. Juist in tijden vol onzekerheden zijn zo'n zorgvuldig vormgegeven proces, de prijzen en de positieve aandacht iets om je aan op te trekken, voor jong én oud.

Mr. Mieke Zaanen is oud-algemeen directeur KNAW.

Ir. Ferdinand Grapperhaus is CEO Next Sense Group B.V., oprichter en bestuurder Stichting Changing the Perspective (GESTE Zomerschool). Beiden zijn maatschappelijk lid van de KHMW.

KHMW JAN BROUWER SCRIPTIEPRIJZEN

Vanuit het Jan Brouwer Fonds worden jaarlijks tien scriptieprijsen van elk € 3.000 uitgekeerd in verschillende disciplines binnen de geestes- en maatschappijwetenschappen. De laureaten 2025 zijn:

CULTUURWETENSCHAPPEN (LITERATUUR, MEDIA EN KUNST)

Pepijn de Koning (Nederlandse Literatuur en Cultuur UU): *Beperkte herinneringen, rekbare getuigenissen. De culturele herinnering aan de deportatie van het Apeldoornsche Bosch en het perspectief van de patiënten*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. José van Dijck,
prof. dr. Jan Konst, prof. dr. Ann Rigney
JURYVOORZITTER Drs. Janneke van der Wijk

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

Mark van der Meijden (Economics VU): *The Impact of Gender Differences in Wage Negotiations on the Gender Pay Gap among Expatriates in the Netherlands*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Barbara Baarsma,
prof. dr. Eric Bartelsman,
prof. dr. Arnoud Boot,
prof. dr. Sylvester Eijffinger,
prof. dr. Kees Goudswaard
JURYVOORZITTER Mr. Mieke Zaanen

Pepijn de Koning — ‘Het verhaal stond als het ware voor mijn deur’

In zijn scriptie *Beperkte herinneringen, rekbare getuigenissen* beschrijft Pepijn de Koning de deportatie van Het Apeldoornsche Bosch uit het perspectief van de patiënten die daar weggevoerd werden.

Het Apeldoornsche Bosch was een Joodse psychiatrische instelling. In de nacht van 21 op 22 januari 1943 werden bijna 1.200 patiënten en een deel van het personeel weggevoerd. Alle patiënten werden in het vernietigingskamp Auschwitz vermoord.

‘Van de patiënten zijn geen getuigenissen of bronnen bewaard gebleven’, vertelt Pepijn.

‘We zitten dus met een gat in de overlevering. Dat moet opgevuld worden om een inclusieve herinnering te krijgen waarin alle perspectieven op de deportatie gehoord worden.’

Er verbleven allerlei verschillende patiënten in Het Apeldoornsche Bosch. Ook zaten er mensen ondergedoken die dachten dat het daar veilig was.

Pepijn hoorde voor het eerst over Het Apeldoornsche Bos toen er voor het huis van zijn partner in Lochem struikelstenen gelegd werden. Op één van die struikelstenen stond de

naam van een patiënt uit Het Apeldoornsche Bosch. Zelf liep Pepijn in die tijd stage bij de Koninklijke Bibliotheek, waar hij onderzoek deed naar egodocumenten over de Tweede Wereldoorlog, met een specifieke focus op de Holocaust. ‘Dus het verhaal stond als het ware voor mijn deur. Maar toen ik erin dook, bleek dat er over deze persoon niets bekend was.’ Pepijn heeft voor zijn scriptie gebruik gemaakt van *critical fabulation*, een methode waarbij je vragen stelt over de summiere bronnen die overgeleverd zijn. ‘Zo probeer ik een meer inclusief beeld te vormen, en hopelijk met deze scriptie iets recht te zetten.’

FILOSOFIE

Minke Schurink (Philosophy, Politics and Society RU): *How the Rarity of Species Influences Our Duties. A Thesis Investigating whether We Have Special or Stronger Duties Towards Individuals of a Rare Species than Towards Individuals of a Common Species*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Valerie Frissen,
prof. dr. ir. Jeroen de Ridder,
prof. dr. Han van Ruler
JURYVOORZITTER Mr. Sue Preenen

GEDRAGSWETENSCHAPPEN (PSYCHOLOGIE EN PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN)

Pengchen Dai (Theory & History of Psychology RUG): *‘Imagination’ and ‘Ingenium’ in Huarte’s Examen de ingenios para las ciencias (1575)*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Belle Derks,
prof. dr. Andrea Evers,
prof. dr. Corine de Ruiter,
prof. dr. Patti Valkenburg
JURYVOORZITTER Drs. Bart Combee

GESCHIEDENIS

Vicente Fischer de Miranda Rodrigues (Ancient History LEI): *Living Among the Graves: The Cult of the Dead from Rome to Donatist Africa*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Josine Blok,
prof. dr. Frans Grijzenhout,
prof. dr. Inger Leemans,
prof. dr. Marlou Schrover
JURYVOORZITTER Drs. Marjan Scharloo

POLITICOLOGIE EN BESTUURSWETENSCHAPPEN

Michelle Breurman (Public Administration and Organisational Science UU): *How Far Does ‘The Long Arm’ Reach? How Community Police Officers Make Sense of and Relate to State-Sponsored Threats in Their Daily Work*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Mark Bovens,
prof. dr. Joop van Holsteyn,
prof. dr. ir. Katrien Termeer
JURYVOORZITTER Mr. Yvonne van Rooy

RECHTSWETENSCHAPPEN

Kristen Lazarus (Law and Politics of International Security VU): *The Politics of Humanitarian Aid in Sudan: The Final Nail in the Outdated International Humanitarian Coffin*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Nico van Eijk,
prof. dr. Ellen Hey,
prof. dr. Rick Lawson,
prof. dr. Ingrid Leijten
JURYVOORZITTER Drs. Garance Reus-Deelder

Annika Stalman — Meertaligheid als hersengymnastiek

Annika Stalman heeft onderzocht in hoeverre meertaligheid — of liever: ‘ervaring met het spreken van verschillende talen’ — de structuur van het semantisch geheugen kan beïnvloeden, en daardoor mogelijk een beschermend effect kan bieden tegen cognitieve achteruitgang, zoals bij de ziekte van Alzheimer. ‘Door de snel vergrijzende wereldbevolking blijft de aanwezigheid van Alzheimer toenemen, wat veel uitdagingen met zich meebrengt, niet alleen voor de gezondheidszorg, maar ook voor de maatschappij als geheel’, zegt Annika. Haar onderzoek richt zich op meertalige mensen die nog volop in het leven staan, en bij wie preventieve maatregelen nog effectief zouden kunnen zijn. Annika: ‘Je kunt Alzheimer niet vermijden, maar je kunt de symptomen wel vertragen of later ontwikkelen, bijvoorbeeld door op latere leeftijd een nieuwe taal te leren en op die manier je hersenen te blijven uitdagen.’

Toegepaste taalwetenschap valt tegenwoordig niet meer onder de traditionele letterenstudies;

het vak heeft ook raakvlakken met medische studies en sociale studies. Het is een interdisciplinaire werkwijze die Annika goed bevalt. ‘Dat vind ik juist zo leuk van dit type onderzoek’, zegt ze. ‘Dat het al die grenzen overstijgt.’

RELIGIEWETENSCHAPPEN EN THEOLOGIE

Ariella Goldberg (Theology & Religious Studies UvA): *Divine Machines: Hero of Alexandria's Religious Technology*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Kees van der Kooi,
prof. dr. Christian Lange,
prof. dr. Willemien Otten
JURYVOORZITTER Drs. Fusien Bijl de Vroe

SOCIOLOGIE EN ANTROPOLOGIE

Sanne Schoonbrood (Globalisation & Development Studies UM): *Including Nature as a Colleague: Exploring Attunement to the Nonhuman in Approaches of Environmental Personhood. Ethnographic Fieldwork in South-Limburg, the Netherlands*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Valentina Mazzucato,
prof. dr. Helga de Valk
JURYVOORZITTER Mr. Mieke Zaanen

TAAL- EN COMMUNICATIE- WETENSCHAPPEN

Annika Stalman (Applied Linguistics RUG): *A Network-Based Approach to Semantic Memory: An Exploratory Study into the Interaction Effects of Bilingual Experience and Alzheimer's Predisposition*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Petra Hendriks,
prof. dr. Susanne Janssen,
prof. dr. Henriëtte de Swart
JURYVOORZITTER Drs. Marijke Pubben

KHMW J.C. BAAK PRIJZEN

1^e prijs – Tycho Scholten (Rechtsgeleerdheid en Philosophy of Law and Governance VU): *Climate justice for Bonaire. Decolonial ecology, climate justice and human rights in Climate Case Bonaire*

2^e prijs – Marh Eghtai (Architecture, Urbanism and Building Sciences TUD): *The Impossible Revolution: Pursuing Liberation, Peace, and Spatial Equity in Syria*

PRIJS 1e prijs € 3.000, 2e prijs € 1.000, 2-jaarlijks
SPONSOR KHMW
JURY Prof. dr. Niels Blokker,
prof. dr. ir. Thea Hilhorst, prof. dr. Kutsal Yesilkagit
JURYVOORZITTER Mr. drs. Thérèse van Schie

Tycho Scholten — ‘Toen dacht ik: hier heb ik iets te pakken!’

De J.C. Baakprijzen zijn bestemd voor scripties over onderzoek dat relevant is voor het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volkeren. Tycho Scholten raakte tijdens zijn masterstudies Rechtsgeleerdheid en Philosophy of Law gefascineerd door de mensenrechtensituatie in Suriname en de Caribische delen van het Koninkrijk. Hij verdiepte zich in een rechtszaak die Greenpeace Nederland samen met acht inwoners van Bonaire heeft aangespannen tegen de Nederlandse staat. ‘In die zaak draait het erom dat Nederland niet voldoende adaptatie- en mitigatiemaatregelen zou hebben genomen om de inwoners van Bonaire te beschermen tegen de

gevolgen van klimaatverandering’, legt hij uit. ‘Je kunt dat opvatten als een schending van bepaalde mensenrechten, waaronder het recht op leven.’

In zijn scriptie legt Tycho de zaak naast het boek *Decolonial Ecology: Thinking from the Caribbean World* van de Caribische wetenschapper Malcom Ferdinand. ‘Ferdinand introduceert het idee van dekoloniale ecologie. Dat doet hij systematisch, met culturele verwijzingen en voorbeelden uit de context van de Cariben. Volgens Ferdinand moeten we de geschiedenis van moderniteit en kolonialisme en die van klimaatverandering “samen-denken”.’

Aan de hand van de concrete rechtszaak onderzoekt Tycho de rechtsfilosofische implicaties van Ferdinands theorie. Ten slotte brengt dat hem bij de vraag in hoeverre het nodig is om ook de mensenrechten te dekoloniseren. ‘Als je mensenrechten bekijkt door het filter van de dekoloniale ecologie, zie je dat de mensenrechten een Europese oorsprong hebben, en ook ingezet zijn voor meer koloniale of uitsluitende doeleinden. Door dekoloniale ecologie en de klimaatzaak op elkaar te betrekken, kon ik hier écht iets over zeggen op rechtsfilosofisch gebied.’

Prijsuitreiking van de KHMW J.C. Baakprijzen en de KHMW Jan Brouwer Scriptieprijs met dagvoorzitter Linda Hovius, voorzitter KHMW, op 7 februari 2025 in het Hodshonhuis door Wim B. Drees, wetenschappelijk secretaris voor de geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW, samen met verschillende juryleden.

Prijsuitreiking van de KHMW Jan Brouwer Scriptieprijs en de KHMW J.C. Baakprijs met dagvoorzitter Linda Hovius, voorzitter KHMW, op 7 februari 2025 in het Hodshonhuis door Wim B. Drees, wetenschappelijk secretaris voor de geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW, samen met verschillende juryleden.

Prijsuitreiking terugkijken.

KHMW SCRIPTIEPRIJZEN RESPONSIBLE INTERNET

1^e prijs – Lily Heisig (European Studies on Society, Science and Technology UM): *When the Whole Society is at Risk: Analysing the Governance Discourse of General-Purpose AI models with Systemic Risk (GPAISR)*

2e prijs – Dirk Doesburg (Computing Science RU): *Post-Quantum Cryptography for the RPKI*

PRIJS 1e prijs € 3.000, 2e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. José van Dijck, prof. dr. Michel van Eeten, prof. dr. Esther Keymolen
JURYVOORZITTER Dr. Elmar Hellendoorn

Lily Heisig – Focus op techniek verhult sociale gevolgen

Lily Heisig onderzocht in haar masterscriptie hoe de Europese Unie de risico's van kunstmatige intelligentie (AI) definieert. 'Ik wilde weten: als die Angelsaksische veiligheidsdiscussie zo dominant is, wat gebeurt er dan als die in Brussel terechtkomt?' vertelt ze.

Voor haar scriptie analyseerde ze drie opeenvolgende versies van de Europese *General-Purpose AI Code of Practice*. Terwijl ze daarmee bezig was, werden de teksten herhaaldelijk herschreven. Ze las de verschillende versies op detailniveau: welke

woorden keren terug, welke risico's verdwijnen naar de achtergrond? Zo onderzocht ze wie in het beleidsproces een stem krijgt, welke belangen meespelen en wie juist uitgesloten wordt. In de latere versies van de code, zag ze, verschoof de toon: technischer, smaller, en sterker gericht op de eigenschappen van AI-modellen zelf. 'Daardoor werd AI vooral iets voor experts. Sinds de terugkeer van Donald Trump in de Amerikaanse politiek oefenen grote techbedrijven meer druk uit op de EU om de regels "werkbaar" te houden. In dat licht is het niet vreemd dat de Europese teksten zich toespitsen op een paar duidelijk afgebakende risico's.'

'Er worden dystopische scenario's geschetst, maar de alledaagse, moeilijker zichtbare risico's verdwijnen uit beeld,' stelt Heisig. 'Denk aan discriminatie in algoritmen, ongelijke toegang tot technologie, de aanslag op het milieu, de schendingen van het kopierecht en de slechte arbeidsomstandigheden bij dataverwerking. Als je veiligheid uitsluitend technisch definieert, vallen de sociale gevolgen buiten de kaders.'

Prijsuitreiking op 25 november 2025 – tegelijk met de KHMW Jong Talent Prijzen – door Linda Hovius, voorzitter KHMW, Esther Keymolen, jurylid, Valerie Frissen en Mieke van Heesewijk (SIDN fonds), Joost van Rooij (The Sharing Group), en Marijn van Vliet (Stichting DINL).

Het Lorentz Fonds

WIM VAN SAARLOOS

In de hal op de eerste etage van het Hodshonhuis hangt de hier afgedrukte foto van een wel heel bijzondere viering op 11 december 1925. Op die dag werd het gouden jubileum – de vijftigste verjaardag – van de promotie van Hendrik Antoon Lorentz gevierd. Eerder op die dag was er een wetenschappelijk symposium in Leiden; de foto is gemaakt voorafgaand aan het diner in het Hodshonhuis die avond. Over de foto, waarop naast bestuursleden van de Hollandsche Maatschappij de *crème de la crème* van de theoretische natuurkunde staat (onder wie Albert Einstein en Marie Curie), is in 2014 bij de KHMW van de hand van Frits Berends het unieke boekje *Verhalen rond een foto* verschenen. Lorentz was al op 31-jarige leeftijd, in 1884, lid geworden van de Hollandsche Maatschappij, en had in 1920 het secretariaat van het genootschap op zich genomen. Dat het diner ter ere van hem in het Hodshonhuis werd aangeboden, was een blijk van waardering van de Maatschappij aan Lorentz. Bovendien had Lorentz, die al in 1877 op 24-jarige leeftijd tot hoogleraar theoretische natuurkunde in Leiden was benoemd, nog een band met Haarlem: sinds 1912 was hij eveneens curator van het Natuurkundig Kabinet van Teyler's Stichting. Dat het gouden jubileum zo groots en in aanwezigheid van toonaangevende collega's en Nobelprijswinnaars gevierd werd – zelf had Lorentz de Nobelprijs voor de natuurkunde in 1902 ontvangen – was niet alleen omdat Lorentz gold als één van de toonaangevende fysici van zijn tijd. De komst naar Leiden en Haarlem van zoveel collega's was ook een blijk van erkentelijkheid aan Lorentz voor het feit dat hij in die eerste decennia van de vorige

eeuw tijdens de stormachtige ontwikkeling van de natuurkunde een cruciale rol speelde bij het bijeenbrengen van fysici; hij was wat we tegenwoordig een 'verbinder' noemen. Zo was hij voorzitter van de zogenaamde Solvay-conferenties in Brussel, die enorm bijdroegen aan het debat over de ontwikkeling en interpretatie van de quantummechanica. Lorentz ging zelfs op bezoek bij de Belgische koning, om de mogelijkheid van deelname van Duitse collega's na de Eerste Wereldoorlog te bepleiten.

En dan het Lorentz Fonds. Ter gelegenheid van het jubileum werd ook een groot bedrag bijeengebracht, dat het startkapitaal van het Lorentz Fonds werd. Dit fonds heeft tot doel de beoefening van de theoretische natuurkunde in Nederland te bevorderen. Een van de activiteiten is de sponsoring van een prijs voor de beste afstudeerscriptie op het gebied van de theoretische natuurkunde, die elk jaar door de KHMW wordt uitgereikt. In 2025 waren het Lorentz Fonds en de KHMW dus honderd jaar op een bijzondere manier verbonden.

Wim van Saarloos is emeritus-hoogleraar theoretische natuurkunde aan de Universiteit Leiden, oud-president KNAW, oud-directeur transitie NWO, oud-directeur van de Stichting voor Fundamenteel Onderzoek der Materie (FOM) en wetenschappelijk lid van de KHMW.

TWEE GENERATIES SPONSORS RUIMTE VOOR TALENT

Waarom zou je een wetenschapsprijs sponsoren? KHMW-leden Maaïke Groot en Herbert Prins vertellen over de achtergronden van de KHMW Jong Talent Afstudeerprijs voor Plantenwetenschappen en de KHMW Treub Bate.

Wetenschap en bedrijfsleven gaan in Nederland al eeuwen hand in hand. Al in 1642 verscheen zo *De medicina Indorum* van Bonthius. En plantensystematiek was wellicht nooit van de grond gekomen zonder de private financiering van Linnaeus voor zijn werk in Heemstede (de *Hortus Cliffortianus* uit 1737). In 2026 is dat nog steeds actueel.

Sinds 2014 beklimt jaarlijks een nieuw talent het podium in het Hodshonhuis om de KHMW Jong Talent Afstudeerprijs voor Plantenwetenschappen te ontvangen, die mogelijk is gemaakt door East-West Seed. De winnaars zijn nieuwsgierige plantenwetenschappers die onderzoeken hoe planten werken en zich aanpassen aan hun omgeving. De missie van East-West Seed is het inkomen van kleinschalige landbouwers in tropische landen te versterken met betere zaden, maar ook met kennis en innovatie.

In 1890 richtte professor Melchior Treub, destijds directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg (nu bekend als de Kebun Raya Bogor), de Maatschappij ter Bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën op. Grote expedities werden zo mogelijk (Borneo, Siboga, Nieuw-Guinea). Meer dan een eeuw financierde dit Treub Fonds onderzoek – nu bij de KHMW voortgezet als de Treub Bate voor wetenschappers in en uit de voormalige koloniën.

East-West Seed of Treub Bate: dezelfde motivatie. Wij geloven dat particuliere fondsen en sponsors een waardevolle rol spelen in de wetenschap. Zij creëren ruimte voor talent, waar publieke middelen tekortschieten of te veel gekokerd raken door besturen en poortwachtersbureaucraten. Door betrokkenheid blijven we in gesprek met nieuwe inzichten en ontwikkelingen: nu in gelijkwaardige relatie, niet langer in koloniale context. Dat de jeugd de toekomst heeft, is een open deur; echter, wij denken dat een goedgevormde jeugd die toekomst heeft. De KHMW Jong Talent Afstudeerprijs voor Plantenwetenschappen draagt hieraan bij door onderzoek te stimuleren dat bijdraagt aan duurzame teeltsystemen en betere opbrengsten voor boeren wereldwijd. Maar niet alleen de jeugd verdient aandacht: de Treub Bate richt zich juist op voldragen wetenschappers en ondersteunt zo een bredere kring van kennisdragers. Immers, die toekomst is gebaseerd op wetenschap, en laat ons hopen: op wetenschap alleen.

East-West Seed werkt samen met kleinschalige boeren in Thailand, de Filipijnen en India voor de productie van groentezaden. In februari bracht Maaïke Groot (links) een bezoek aan Dutchanee Pengchai (rechts), een boerin uit San Sai (Chiang Mai) die al meer dan vijftien jaar samenwerkt met het bedrijf. Dutchanee produceert zaden van onder andere maïs, pompoenen, komkommers, bittergourd en kouseband. Voor haar inzet en vakmanschap werd zij benoemd tot Outstanding Farmer.

Drs. Maaïke Groot is Global Head of Communications, Public and Regulatory Affairs and Sustainability East-West Seed en maatschappelijk lid KHMW.

Onderzoek, opleiding en plezier gaan goed samen. Links promovendus Audrey Siahainenia, rechts zijn promotor Herbert Prins. Samen doen ze zuurstofmetingen in afgesloten zout water in een opgeheven atol bij Borneo, dat miljoenen jaren geleden gevormd is en ruwweg een miljoen jaar geleden boven zeeniveau is getild. Het afgesloten water is niet bereikbaar met boten; vandaar de improvisatie met autobanden.

Prof. dr. Herbert Prins is emeritus-hoogleraar Resource Ecology en projectleider Wageningen University & Research, voorzitter voormalige Treub Maatschappij en wetenschappelijk lid KHMW.

KHMW
JONG TALENT
AFSTUDEERPRIJZEN

De KHMW Jong Talent Afstudeerprijzen worden jaarlijks toegekend ter bevordering van het wetenschappelijk onderwijs in de technische en exacte vakken. In 2025 werden 19 afstudeerprijzen toegekend aan masterstudenten in de volgende disciplines:

BIOLOGIE

Jur Seuren (Biology RU): *Weathering the Storm – Integrating Insights from Science and Practice to Mitigate Wind Damage Risk in Norwegian Forest*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Anna Akhmanova,
prof. dr. Menno Schilthuis
JURYVOORZITTER Drs. Calluna Euving, MBA

CHEMIE
EN PROCESTECHNOLOGIE

Marouscha Puister (Chemistry LEI): *Anticancer Peptides in Ruthenium-based Photo-activated Therapy*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Marleen Kamperman,
prof. dr. ir. Berend Smit
JURYVOORZITTER Mr. drs. Thérèse van Schie

DATA SCIENCE

Aliza Reif (Computing Science RU): *Black-Box Universal Adversarial Attack on Automatic Speech Recognition Systems for Maritime Radio Communication Using Evolutionary Strategies*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Emile Aarts,
prof. dr. Jacqueline Meulman,
prof. dr. ir. Ton van der Steen
JURYVOORZITTER Dr. Gottfried Leibbrandt, MBA

John Collins –
Veerkracht is onmisbaar

Het was de liefde die John Collins naar Nederland bracht. Met zijn achtergrond in bedrijfskunde, biotechnologie en engineering belichaamt deze jonge Canadees het type jonge onderzoeker dat grenzen tussen disciplines moeiteloos overschrijdt. Hij wil wetenschap inzetten om grote maatschappelijke vraagstukken aan te pakken, met name de verduurzaming van de zware industrie.

Collins begon zijn loopbaan in de bedrijfskunde, maar merkte al snel dat echte impact meer vraagt dan een economische bril alleen. In Nederland vond hij wat hij zocht: een interdisciplinair masterprogramma, gevolgd aan de Vrije Universiteit en de Universiteit van Amsterdam, waarin computationeel werk en labonderzoek samenkomen.

Zijn afstudeeronderzoek richtte zich op microbiële gemeenschappen die groeien op plastics in de oceaan. Met behulp van computationele technieken liet hij zien dat microben op biologisch afbreekbare plastics relaties vormen die mogelijk bijdragen aan hun afbraak – anders dan op fossiele plastics. Over dit onderzoek wordt momenteel een wetenschappelijke publicatie voorbereid. Daarnaast liep Collins stage bij de

European Space Agency, waar hij werkte aan microben die bioplastics kunnen afbreken in de ruimte.

Collins zoekt ook buiten het lab graag zijn grenzen op. In zijn vrije tijd beklom hij de Kilimanjaro en nam hij deel aan vier marathons en een halve Ironman. Die ervaringen leerden hem door te zetten, ook wanneer het zwaar wordt, een houding die hij meeneemt in zijn wetenschappelijke werk. Veerkracht is daarbij onmisbaar, benadrukt hij, omdat publicaties een gepolijst eindresultaat tonen, terwijl er vaak jaren van mislukte experimenten aan voorafgaan. ‘De meeste initiële hypothesen blijken niet te kloppen, en dat is een belangrijke les voor jonge wetenschappers’, stelt Collins. Volgens hem zouden onderzoekers daarom opener moeten zijn over zogenoemde ‘negatieve’ resultaten, omdat juist die laten zien hoe wetenschap werkelijk tot stand komt.

HEALTH CARE INNOVATION FOR
UNDERSERVED COMMUNITIES

Pranav Prasun (Industrieel Ontwerpen TUD): *Ally SenseScape Multisensory Indoor Navigation using AI Assistant for People who are Blind or have Low Vision (PBLV)*

PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Eric Steegers,
prof. dr. Cisca Wijmenga
JURYVOORZITTER Jhr. mr. Theo Röell

PLANTENWETENSCHAPPEN

Elianca Klaasen (Environmental Biology UU): *Identifying Xanthomonas Recruitment Genes in the Soil-borne Legacy*

PRIJS € 5.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Francine Govers,
dr. ir. Bas Bouman
JURYVOORZITTER Drs. Garance Reus-Deelder

INFORMATICA EN INFORMATIEKUNDE

1^e prijs – Aleksander Buszydlik (Computer Science TUD): *Finding Recourse for Algorithmic Recourse: Actionable Recommendations in Real-World Contexts*

2^e prijs (gedeeld) – Valentijn Hol (Computer Science UT): *Explorations in Quasi-Polynomial Algorithms for Parity Games*

2^e prijs (gedeeld) – Remco Leijenaar (Artificial Intelligence RUG): *Self-Supervised 3D Representation Learning with Asymmetric Dual Self-Distillation for Point Clouds*

PRIJS 1^e prijs € 3.000, twee 2^e prijzen van elk € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Erik Postma,
prof. dr. ir. Henk Sips,
prof. dr. Rineke Verbrugge
JURYVOORZITTER Jeroen Brouwers, MSc

LIFE SCIENCES

1^e prijs – John Collins (Bioinformatics and Systems Biology UvA/VU): *The Microbial Ecology of Biodegradable Plastics in the Wadden Sea: Implications for Life in the Ocean and in Space*

2^e prijs – Connor Proudfoot (Environmental Biology UU): *Vocal complexity in a social bird of prey (Gyps rueppelli)*

3^e prijs – Mathijs van Boesschoten (Biotechnologie WUR): *Using Synthetic Promoters to Regulate a Heterologous Entner-Doudoroff Pathway in Escherichia coli to Rescue Growth*

PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000, 3^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Carl Figdor,
prof. dr. Bert Leufkens,
prof. dr. Sjaak Neefjes
JURYVOORZITTER Mr. Mieke Zaanen

NATUURKUNDE

1^e prijs – Amber Visser (Physics and Astronomy UvA): *Altermagnets and Spinless Analogues*
2^e prijs – Ruben Hendriks (Mathematics-Physics RUG): *Stochastic State Switching in Attractor Neural Networks*
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Erik Bakkers, prof. dr. Joost Frenken
JURYVOORZITTER Mr. Cilian Jansen Verplanke

STERREKUNDE

Sten Sipma (Astronomy RUG): *An Evolutionary Model for the Milky Way's Corona*
Kaya Han Taş (Astronomy & Astrophysics UvA/VU): *ExoMUSE and the Discovery of Ultra-Short Period Planet TOI-2431 b*
PRIJS 2 prijzen van elk € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Ewine van Dishoeck, prof. dr. Eline Tolstoy
JURYVOORZITTER Dr. Willem Bijleveld

THEORETISCHE NATUURKUNDE

Daria Trotsenko (Physics and Astronomy UvA): *Complete Analytic Calculation of Drell-Yan Angular Coefficients at $O(\alpha_s^2)$*
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Eric Bergshoeff, prof. dr. Kareljan Schoutens
JURYVOORZITTER Dr. ir. Marc de Jong

WERKTUIGBOUWKUNDE EN MATERIAALKUNDE

Jnandeep Talukdar (Energy and Flow UT): *Singularities with Surfactants*
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. Albert van den Berg, prof. dr. Ekkes Brück
JURYVOORZITTER Jhr. mr. Theo Röell

WISKUNDE

1^e prijs – Daniel Cortild (Applied Mathematics RUG): *New Tight Bounds for SGD without Variance Assumption: A Computer-Aided Lyapunov Analysis*
2^e prijs – Siëna van Schaick (Mathematics RU): *Finiteness of Rational Points and Higher Degree Points on Curves*
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Sjoerd Verduyn Lunel, prof. dr. ir. Kees Vuik
JURYVOORZITTER Prof. dr. Paul Hilbers

Reinout Bos –
Geen trucjes, maar echt begrip

KHMW
JONG TALENT
AANMOEDIGINGSPRIJZEN

De KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen zijn ingesteld om de belangstelling voor studies in de exacte, technische, natuur- en levenswetenschappen te bevorderen. De prijzen worden jaarlijks toegekend als erkenning en waardering voor de beste studieprestaties in het eerste studiejaar van de betreffende studierichtingen, en zijn daarmee bedoeld als stimulans voor iedereen die een universitaire studie in één van deze richtingen wil aanvangen. Alle universiteiten waar één of meer van de betreffende studies het afgelopen jaar werd aangeboden, mogen hun beste student in deze richting voordragen. In 2025 ontving de jury 69 nominaties, alle van uitstekend niveau. De jury was zeer onder de indruk van de geleverde studieprestaties. Daarnaast volgden meerdere genomineerden een extra omvangrijk programma, zoals een dubbele bachelor, een Honours Program, of al vakken uit het tweede jaar. Terwijl het aandeel vrouwelijke prijswinnaars in 2024 met 40 procent opmerkelijk hoog lag, was dat in 2025 helaas weer teruggezaakt tot onder de 25 procent.

PRIJS 68 prijzen van elk € 500
JURY Prof. dr. Tilman Hackeng, prof. dr. J. van Leeuwen

In het eerste jaar van zijn bachelor wiskunde behaalde Reinout Bos voor al zijn verplichte wiskundevakken een 10. Reinout is dan ook de terechte winnaar van een van de KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen voor Wiskunde en Technische Wiskunde. Bos schrijft zijn hoge cijfers toe aan het feit dat hij echt plezier in zijn studie heeft. ‘Ik ben gemotiveerd, steek er graag tijd in en haal er veel voldoening uit.’ Wat hem aanspreekt, is het proces van langzaam grip krijgen op iets wat in het begin nog onbegrijpelijk lijkt. ‘Het zijn allemaal puzzelstukjes. Dat moment waarop het hele plaatje klopt, daar doe ik het voor.’ Naast zijn studie werkt hij als assistent-docent aan de universiteit en geeft hij examentrainingen op vwo-niveau. ‘Ik vind het geweldig om leerlingen het gevoel te geven dat ze het wél kunnen. Veel leerlingen beginnen onzeker, maar als je het op een begrijpelijke manier uitlegt, groeit hun vertrouwen.’ Zijn kracht als docent? ‘Ik sta dicht bij hun beleavingswereld, ik weet waar de struikelpunten zitten. Ik probeer nooit trucjes aan te leren, maar echt begrip op te bouwen. Als je weet wat je doet, wordt het leuk.’ En het geheim achter al die tienens? ‘Mijn kracht is niet dat ik alles meteen kan. Ik leer veel, oefen veel, en wil echt begrijpen wat ik doe. Motivatie en doorzettingsvermogen brengen je verder dan talent alleen.’

Leo Sprincean — *‘Mijn ouders hadden niet dezelfde vrijheid’*

In zijn studentenkamer in Groningen herinnert een Moldavische vlag Leo Sprincean dagelijks aan zijn geboorteland. Leo, een van de winnaars van de KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen voor Scheikunde, groeide op in Moldavië, maar verhuisde naar Nederland toen zijn oudere broer al in Groningen studeerde. De keuze voor de Rijksuniversiteit Groningen sloot bovendien goed aan bij zijn academische wensen: ‘Ik wilde eerst iets algemeen doen en van daaruit verder bouwen’, zegt hij over de brede, fundamentele opleiding scheikunde die hij daar vond.

AANMOEDIGINGSPRIJZEN

Jaarlijkse prijzen van € 500 voor de beste studieresultaten in het eerste studiejaar aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs, in 2025 68 prijzen in de volgende studierichtingen: Artificial Intelligence (8 prijzen), Biologie (7 prijzen), Biomedische technologie (3 prijzen), Chemische technologie (3 prijzen), Civiele en maritieme techniek (3 prijzen), Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen (4 prijzen), Informatica en technische informatica (10 prijzen), Lucht- en ruimtevaarttechniek (2 prijzen), Natuurkunde en technische natuurkunde (8 prijzen), Scheikunde (6 prijzen), Sterrenkunde (2 prijzen), Werktuigbouwkunde en materiaalkunde (3 prijzen), Wiskunde en technische wiskunde (9 prijzen).

Al vóór zijn komst naar Nederland had Sprincean zich internationaal onderscheiden. Hij vertegenwoordigde Moldavië op meerdere internationale wetenschapsolympiades. Zijn prestaties leverden hem de nodige medailles op, en zelfs twee keer een onderscheiding van de Moldavische president. ‘In Oost-Europa worden olympiades gezien als een grote prestatie,’ vertelt hij. ‘De opleidingen daar zijn sterk theoretisch, terwijl in Nederland meer nadruk ligt op praktische vaardigheden. Beide benaderingen hebben hun waarde.’

In Nederland is Sprincean actief binnen Jong KNCV, de jongerenafdeling van de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging. Hij ziet professionele netwerken als essentieel voor steun en inspiratie. Voor zijn toekomst houdt hij verschillende opties open. Wat hem drijft, is dankbaarheid: ‘Mijn ouders hadden niet dezelfde vrijheid om hun passies te volgen. Ik wil de kansen die ik krijg zo goed mogelijk benutten.’ Uiteindelijk hoopt hij die kansen door te geven aan anderen, waar ter wereld hij zich ook bevindt.

Prijsuitreiking in drie sessies van de KHMW Jong Talent Afstudeerprijzen, samen met de KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen en de KHMW Scriptieprijs Responsible Internet, op 24 november 2025 in het Hodshonhuis door Linda Hovius en Ad IJzerman, resp. voorzitter en wetenschappelijk secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

De KHMW Jong Talent Prijzen en KHMW Scriptieprijs Responsible Internet worden toegekend door de KHMW en mogelijk gemaakt door de volgende bedrijven, stichtingen, fondsen en genootschappen: ASML, Avantium, DINL, East-West Seed, Dr. Elizabeth Schram-Mulley Stichting, Lorentzfonds, KNMP, ORTEC, PBLQ, Royal Schiphol Group, The Sharing Group, SIDN Fonds, Stichting Philips Foundation, Stichting Physica, Vaderlandsch Fonds en KHMW.

INTERVIEW

Het jurylid – Jan van Leeuwen

Jan van Leeuwen is emeritus-hoogleraar informatica en voormalig vicedecaan van de faculteit Bètawetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Hij stond aan de basis van de opleiding en het onderzoek in de informatica aldaar. Sinds 1992 is hij wetenschappelijk lid van de KHMW. In de loop der jaren nam hij deel aan meerdere jury's, maar vooral de KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen liggen hem na aan het hart. Hij was daarvan in totaal meer dan tien keer jurylid en tussen 2015 en 2025 zelfs onafgebroken. Onlangs zwaaide hij af.

U was uitzonderlijk vaak jurylid. Wat sprak u zo aan in juist de KHMW Jong Talent Aanmoedigingsprijzen?

De kern is voor mij de erkenning die ze tot uitdrukking brengen. Zo'n prijs is natuurlijk allereerst een beloning voor een concrete studieprestatie, in dit geval geleverd in het eerste studiejaar van een bèta- of techniekopleiding. Maar er zit meer achter: met de prijzen laat je als Hollandsche Maatschappij en als sponsors zien dat je bijzondere waarde hecht aan studie-inzet en academische vorming in deze opleidingen. Dat werkt niet alleen door bij de studenten zelf, maar ook bij ouders en andere betrokkenen. Het onderstreept het belang dat aan de opleidingen en aan de prestaties wordt gehecht.

Dienen de Aanmoedigingsprijzen ook een breder belang?

In de bètatechnische disciplines bestaat al jaren een spanningsveld. Er is een grote maatschappelijke vraag naar hoogopgeleide jonge mensen in deze disciplines, terwijl het steeds weer een uitdaging blijkt om voldoende studenten voor deze opleidingen te winnen. Dat was tien of twintig jaar geleden al zo, en die situatie lijkt nu weer aan de orde. De demografische vooruitzichten werken deze keer ook niet mee. Dat roept de vraag op hoe de opleidingen hun instroom kunnen versterken of, in ieder geval, op peil kunnen houden. Prijzenprogramma's zijn geen wondermiddel, maar wel een manier om belangstelling vast te houden en excellentie zichtbaar te maken. Ze dragen bij aan het beeld dat deze studies uitdagend, relevant en toekomstgericht zijn.

Welke rol ziet u hier voor de KHMW?

De Jong Talent Aanmoedigingsprijzen van de KHMW zijn een prachtig middel om inzet en kwaliteit in wetenschappelijke opleidingen te helpen bevorderen. Ik heb wel eens geopperd om niet alleen individuele studenten te belonen, maar ook bijzondere initiatieven die erop gericht zijn om jongeren voor deze opleidingen te interesseren. Denk aan speciale voorlichtingsprogramma's of curriculumvernieuwingen die als voorbeeld kunnen dienen. Het raakt aan de vraag naar een bredere talentenstrategie, die in het belang is van Nederland als kennissamenleving.

Hoe beoordeelt u het niveau van de nominaties die u als jurylid zag?

Wat mij altijd trof, is hoe hoog het niveau van de genomineerden is. Niet alleen zijn hun studieresultaten uitstekend maar vaak blijkt ook hoe gemotiveerd ze voor hun studie zijn. Niet zelden volgen ze extra vakken, bijvoorbeeld in een honoursprogramma, of doen ze een dubbele bachelor. Het laat zien hoeveel excellentie er in de studentenpopulatie schuilt.

Ziet u verschillen tussen studenten van vroeger en nu?

Dat vind ik lastig te beoordelen. Ik sta inmiddels wat verder af van het dagelijkse onderwijs; dat is ook de reden dat ik, zo'n vijftien jaar na mijn emeritaat, heb besloten te stoppen met deze jury. Wat ik wél heb gezien, is dat studenten zich bezighouden met actuele en relevante thema's. Dat was vroeger zo, en dat is nu niet anders. De cijfers zijn gemiddeld genomen zeker even hoog gebleven. Maar uiteindelijk draait het niet alleen om cijfers, maar om inzet en betrokkenheid. Plezier in de studie leidt vaak tot initiatief en verdieping, en dat zie je terug bij de prijswinnaars. Dat vind ik elk jaar weer prachtig om te zien.

Wat motiveerde u om steeds weer 'ja' te zeggen tegen een juryverzoek?

Het voelde als een manier om iets terug te doen, vanuit mijn ervaring in onderwijs en onderzoek. Tegelijkertijd bood het jurywerk een uniek inkijkje in wat er landelijk binnen opleidingen gebeurt, en de mogelijkheid om via het prijzenprogramma waardering te laten blijken voor de inzet van studenten. Het is prachtig om die inzet te zien.

Hoe ervoer u het jurywerk in de praktijk?

Bij de KHMW Jong Talent Prijzen gaat het jaarlijks om vele tientallen dossiers. Het is secuur werk om die te controleren en te beoordelen, maar het secretariaat van de KHMW doet veel voorbereidend werk, wat enorm helpt. Meestal heb je als juryleden voorafgaand aan de juryvergadering al wel contact over eventuele vragen. Het leidt vaak tot inhoudelijk interessante discussies. De uiteindelijke juryvergadering – meestal onder voorzitterschap van een van de wetenschappelijk secretarissen van de Maatschappij – verloopt dan efficiënt en doelgericht.

Zou u anderen aanraden om jurylid te worden?

Zeker. Je ziet van dichtbij hoeveel talent er in onze opleidingen is. Dat stemt altijd weer optimistisch. Dat gevoel heb ik trouwens altijd meegenomen uit mijn jaren bij de KHMW.

U bent al lang lid. Wat waardeert u het meest aan de Hollandsche Maatschappij?

De bijzondere samenstelling van het gezelschap: wetenschappelijke en maatschappelijke leden, mensen uit uiteenlopende vakgebieden en ook uit overheid en bedrijfsleven. De onderlinge gedachtewisseling heb ik altijd als zeer stimulerend ervaren. Er is in mijn ervaring een oprechte belangstelling voor elkaars perspectieven. Dat maakt de KHMW uniek.

Heeft u het gevoel dat die contacten ook buiten de muren van het Hodshonhuis worden voortgezet, en ergens toe leiden?

Ik heb regelmatig meegemaakt dat ik bij een bijeenkomst van de Maatschappij werd benaderd om daarna aan iets anders deel te nemen, buiten de Maatschappij om. Dat zijn contacten die ik anders niet zomaar had gehad. Ik vermoed dat dit voor vele leden geldt. De Maatschappij biedt een platform waar verschillende expertises en ervaringsgebieden samenkomen. Ik heb de indruk dat de laatste jaren intensiever gestuurd wordt op die ontmoeting. Dat lijkt mij waardevol, want juist dit vormt de raison d'être van de Hollandsche Maatschappij.

JURYLEDEN EN JURYVOORZITTERS

De KHMW kent jaarlijks talrijke wetenschapsprijzen toe. Wetenschappelijke leden treden daarbij op als juryleden. Sinds 2017 worden ook maatschappelijke leden enkele malen per jaar ingezet als (technisch) juryvoorzitter, bij voorkeur bij prijzen die aansluiten bij hun expertise of interesse. Daarnaast spelen maatschappelijke leden steeds vaker een rol als jurylid bij prijzen met een nadrukkelijk maatschappelijk karakter.

TWEE GENERATIES JURYLEDEN 'JE LEERT ERVAN!'

Deborah Cheng en Hans Boutellier over het jureren voor de KHMW.

Deborah Cheng en Hans Boutellier waren het afgelopen jaar lid van een van de vele jury's die voor de KHMW aan het werk zijn. Cheng deed dat voor de KHMW Hogeschool Inholland Student Ondernemersprijs, een geldprijs voor de beste pitch voor een bedrijfsplan dat maatschappelijk relevant moet zijn, duurzaam en financieel haalbaar. Boutellier was jurylid voor de KHMW Brouwer Vertrouwensprijzen, gericht op de doorontwikkeling van bestaande projecten die bijdragen aan het vertrouwen in Nederland.

Ze zijn het er al snel over eens dat het leuk is om jurylid te zijn. Cheng: 'Ik zie gemiddeld tien pitches voorbijkomen van supergemotiveerde en enthousiaste studentengroepen. Het geeft me veel inzicht in hoe jonge mensen (22-26 jaar) tegen vraagstukken aankijken en ben onder de indruk van hun creativiteit.' Boutellier: 'Voor de KHMW Brouwer Vertrouwensprijzen beoordelen we bijna zestig inzendingen. Dat is een behoorlijke klus, maar ik vind het in deze tijd ook heel troostend om te zien hoeveel maatschappelijk initiatief er is.'

Cheng en Boutellier zijn het erover eens dat de kwaliteit van de ingebrachte projecten hoog is. 'Zeker 80 procent is goed.' Cheng: 'Goed doordacht, goed onderbouwd, relevant, hoewel ze niet altijd financieel realiseerbaar zijn. Jongeren zijn nog heel vrij in het bedenken van oplossingen. Meestal is er wel een echte uitschieter, waar de jury van de Ondernemersprijs het snel over eens is.' Bij de KHMW Brouwer Vertrouwensprijzen gaat het om projecten die al langer lopen, ze zoeken eigenlijk een soort 'doorstartkapitaal'. Dat maakt dat de inzendingen nogal gevarieerd zijn, in thematiek en in ontwikkelingsfase. Boutellier: 'Het jureren is best een intensief proces. Welk criterium weegt het zwaarst, waar gaat de affiniteit naar uit, wat acht je het meest kansrijk? Veel om over te delibereren. Gelukkig is er nog een tweede prijs, dat geeft een extra mogelijkheid.'

Cheng: 'Mij valt op dat er relatief weinig verschil van inzicht is tussen de juryleden. Als dat er is, komt dat door de verschillende achtergronden. Het doorpraten over de projecten geeft daarvoor weer nieuwe inzichten, of ik hoor een andere invalshoek om tegen een oplossing aan te kijken. Dat is ook voor mijzelf verrijkend en leerzaam.' Boutellier: 'Daar ben ik het helemaal mee eens: je steekt er echt veel van op, van de projecten zelf en van het gesprek daarover.'

Prof. dr. Hans Boutellier
is bijzonder hoogleraar
Polarisatie & Veerkracht
Vrije Universiteit Amsterdam
en wetenschappelijk lid
KHMW.

Drs. Deborah Cheng
is toezichthouder,
commissaris en bestuurder
bij diverse organisaties en
maatschappelijk lid KHMW.

KHMW HOGESCHOOL INHOLLAND PRIJZEN

PAUL NIELEN

Op 27 februari 2025 ontving de KHMW voor de eerste keer een grote groep studenten van Hogeschool Inholland voor de uitreiking van twee nieuwe prijzen: een prijs voor de beste afstudeeropdracht en een studentondernemersprijs.

De organisatie van deze avond was een coproductie van het KHMW-secretariaat en studenten Eventmanagement van de hogeschool. Dat maakte het tot een bijzondere bijeenkomst, waarin Gen Z duidelijk de toon zette. De aula pulde uit, hippe muziek schalde uit de boxen en onze gevel kleurde roze. Een exclusief promotiefilmpje was al viraal gegaan. Een academische jury had zich gebogen over de ingestuurde afstudeeropdrachten. Het bleek nog best een uitdaging te zijn om de verschillende

denkwerelden bij elkaar te krijgen. De veelal in opdracht van bedrijven geschreven scripties blonken uit in praktische aanbevelingen. De jury, onder leiding van Hans-Jan Kuipers, bestuurslid van het Rengelinkfonds, kwam tot het inzicht dat zij zich in de toekomst breder zal moeten samenstellen om volledig recht te kunnen doen aan de geleverde prestaties. De uiteindelijke winnaar van de allereerste KHMW Inholland Afstudeerprijs was Floor Pastoor. In haar scriptie *Verbonden leven. Het belang van gemeenschappelijke ruimtes voor sociale binding in studentenhuisen* presenteert zij een uitgewerkt concept voor gemeenschapsruimtes. De jury was onder de indruk van de grote diepgang, de zorgvuldige uitwerking van verschillende concepten en de mooie visuals van deze scriptie. Voor de ondernemersprijs streden tien teams

van ondernemers in spe, die in het kader van de minor Ondernemerschap een businessplan hadden opgesteld. Enkele van deze plannen zijn inmiddels uitgegroeid tot een daadwerkelijk bedrijf. Tijdens een speciale pitchavond presenteerden de slimme en ambitieuze studententeams zich aan een jury van ervaren ondernemers, onder wie Marcel Belt van Marcel's Green Soap en Lydian Zoetman van Jopenbier. De jury stelde scherpe vragen en hield zich niet in bij het geven van tips. Het winnende team maakte indruk met de ReachMate, een kunststof instrument waarmee rolstoelgebruikers en andere personen met een fysiek beperking letterlijk hun bereik kunnen vergroten. Niet voor niets volgde later een krantenkop als: 'Startup ReachMate groeit door na winst Haarlem Studentondernemersprijs'.

De ReachMate is inmiddels online te koop via diverse webwinkels. De prijzen werden beschikbaar gesteld door het Rengelinkfonds, een aan Inholland gelieerde instelling die innovatieve onderwijsprojecten van Inholland ondersteunt. Het prijzenformat van de KHMW sluit daar uitstekend bij aan. De winnaars werden pas tijdens de prijsuitreiking bekend gemaakt, wat zorgde voor een mooie spanning in de zaal. De avond werd verder verrijkt door twee voordrachten van Jessica Peters-Hondelink, directeur-bestuurder van de Amsterdam Economic Board, en Max Koedijk, lead strateeg. De afsluitende borrel werd een bruisende ontmoeting van prijswinnaars, medestudenten, ouders, sprekers, bestuurders van Inholland en leden van de Hollandsche Maatschappij. Het Hodshonhuis maakte grote indruk op de aanwezigen. Een nieuwe traditie is geboren.

Afstudeerprijs

LAUREAAT Floor Pastoor
SPONSOR Rengelinkfonds
PRIJS € 1.500, jaarlijks

JURY Prof. dr. Jenny Dankelman,
dr. Hans-Jan Kuipers (Hogeschool Inholland/
Rengelinkfonds), prof. dr. Maarten Pieter Schinkel
JURYVOORZITTER Drs. Fusien Bijl de Vroe

Ondernemersprijs

LAUREAAT ReachMate (Reinout Baars, Timo Brouwer, Laurens Dulmers, Hidde Roedema, Wietse Tukkie)

SPONSOR Rengelinkfonds
PRIJS € 1.500, jaarlijks

JURY Ir. Marcel Belt, drs. Deborah Cheng,
Wouter Kroese, MSc, dr. Cees Vervoorn
(Rengelinkfonds), Lydian Zoetman (Jopen BV)
JURYVOORZITTER Mr. drs. Paul Nielen

Prijsuitreiking in het Hodshonhuis op 27 februari 2025 door Paul Nielen, bestuurslid KHMW, Gonneke Willemsen, vestigingsdirecteur Hogeschool Inholland Haarlem, Matthijs de Winter, teamleider Hogeschool Inholland Haarlem en Hans-Jan Kuipers, jurylid.

KHMW PROFIELWERKSTUK- PRIJZEN

Sinds 2002 organiseert de KHMW de wedstrijd 'Wie schrijft het beste profielwerkstuk?' voor havo- en vwo-scholieren uit Haarlem en omstreken. Dit keer zijn er 25 profielwerkstukken binnengekomen, 15 van het vwo en 10 van de havo.

Een goed profielwerkstuk moet aan allerlei criteria voldoen, zoals een heldere vraagstelling, goed onderbouwde conclusies, verschillende bronnen, vakoverstijgend onderzoek, originaliteit, vormgeving en enthousiasme. De jury was onder de indruk van de diversiteit aan onderwerpen, vaak gerelateerd aan actuele problemen en politiek-maatschappelijke kwesties. Naast de hoofdprijs (per schooltype € 500) werden er ook twee eervolle vermeldingen van € 100 toegekend.

De eervolle vermelding in de categorie havo ging naar **Siebe van Groenigen** van de VSO Daaf Geluk. Hij schreef een werkstuk over het bestrijden van mieren. 'Mieren zorgen voor overlast', zegt Siebe, 'en daar willen we vanaf.' Hij vindt het belangrijk dat het bestrijden op een milieuvriendelijke wijze gebeurt. 'Zo kun je van de problemen afkomen zonder nieuwe problemen te veroorzaken.' Siebe onderzocht van welke stoffen mieren een afkeer hebben. Hij heeft geconstateerd dat onder meer azijnzuur, muntbladeren, kruidnagels en het koper van 5-centmunten goed werken om de mieren op afstand te houden. 'Als je daarmee een barricade bouwt, lopen de mieren, in plaats van je huis binnen te dringen, liever om het huis heen.' Dat zijn handige tips, maar Siebe denkt er nog niet aan om zijn onderzoeksresultaten te publiceren. Hij wil na de havo naar het vwo, en misschien kan hij daar zijn onderzoek nog verder uitbouwen.

De eervolle vermelding in de categorie vwo was voor **Lotte Kok en Olivia Reiding** van het Ichthus Lyceum. Zij verdiepten zich in de ma-

nier waarop het schoolvak geschiedenis in het basisonderwijs aangeboden wordt, en dan specifiek het thema 'wetenschappelijke ontwikkelingen uit de wereldgeschiedenis'. Lotte en Olivia vinden kennis van de geschiedenis belangrijk en ze maken zich zorgen over de stand van het huidige geschiedenisonderwijs. Uit interviews met een historicus en een docente, en een toets die de meiden bij basisschoolleerlingen hebben afgenomen, blijkt dat leerlingen weinig algemene kennis hebben, veel fouten maken en vaak denkstappen overslaan. Daarom hebben ze een nieuwe lesmethode ontwikkeld, die ze aan scholen hebben toegestuurd. De eerste reacties zijn positief. 'De docenten vinden het leuk, en het lijkt erop dat ze er delen uit gaan gebruiken.'

Voor de havo ging de eerste prijs naar **Terre Bos** van Het Schoter. Zij deed een wel heel bijzonder onderzoek. Omdat ze fan is van Spiderman, wilde ze weten of het mogelijk is om écht als mens aan een spinnendraad te hangen en liefst nog heen en weer te slingeren. Om het antwoord op die vraag te vinden heeft ze in de tuin spinnenwebben verzameld en daar een Newtonmeter aan bevestigd, om te zien bij welke trekkracht de draad breekt. Conclusie: als een persoon van 60 kg lekker wil slingeren, zijn daar 7 miljoen spinsels voor nodig.

Bij het vwo werd het winnende profielwerkstuk geschreven door **Tate Sijbrandij** van het

Kennemer Lyceum. Tate is verrast door de uitslag. 'Ik had het niet verwacht, toen ik de competitie zag', erkent hij. 'Het niveau was aardig hoog.' Voor zijn werkstuk heeft Tate onderzocht hoe je zelf generieke pijnstillers als paracetamol en aspirine kunt maken. Hij heeft de medicijnen op school in het laboratorium vervaardigd. Daarna mocht hij gebruik maken van de faciliteiten van de Universiteit van Amsterdam op het Science Park om ze te testen. 'Dat was fenomenaal', glundert hij. Op de universiteit werd Tate met open armen begroet, en hij werd begeleid door een derdejaars student. Dankzij deze ervaring heeft Tate een beter beeld gekregen van de studierichting waar hij straks in verder wil.

SPONSOR KHMW

PRIJS 2 prijzen van elk € 500, max. 2 eervolle vermeldingen van elk € 100, jaarlijks
JURY Drs. Babs van den Bergh, MKM, jkvr. mr. Pauline van Lennep, prof. dr. Ton Nijhuis, dr. Jan Spoelder
JURYVOORZITTER Mr. drs. Paul Nielsen

Bij de prijsuitreiking op 16 april in het Hodshonshuis vertelde Jim Jansen, hoofdredacteur van het populairwetenschappelijke tijdschrift *New Scientist*, wat erbij komt kijken om een boek te schrijven. Alle genomineerden kregen een exemplaar van het boek *Als we wisten wat we deden*, heette het geen onderzoek dat Jim schreef samen met zijn broer, cabaretier en presentator Dolf Jansen.

BEURZEN & STIPENDIA

KHMW EIZENGA BEURZEN

Jaarlijks worden maximaal vijf beurzen van \$ 50.000 verstrekt, in 2025 eenmalig zes. Het beurzenprogramma wordt namens de KHMW uitgevoerd door het Fulbright Center in Amsterdam. Op de website van Fulbright wordt informatie verstrekt over het selectieproces (aanmeldtermijn, vereisten voor aanvragen). Sinds 2019 zijn 27 beurzen toegekend.

BURSALEN Laura Bronneberg – Master Quantitative Management: Business Analytics Duke University, Evert van Dam – MBA Columbia University, Evelien van Meeteren – Master Quantitative Economics New York University, Freek van Sambeek – PhD Economie University of Pennsylvania, Sybe van den Top – MPP University of Chicago, Assel Zhumatayeva – MBA Stanford University
SPONSOR Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds
PRIJS zes beurzen van \$ 50.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. Paul Hilbers, drs. Linda Hovius MBA, prof. dr. Maarten Lindeboom

De Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds is erfgenaam van de nalatenschap van prof. dr. Wietze Eizenga (1922-2017), hoogleraar staathuishoudkunde en statistiek in Leiden. Prof. Eizenga verbleef eind jaren vijftig met een Fulbright-beurs in de VS aan de University of Maryland. Daar ontwikkelde hij een grote belangstelling voor de VS en hij keerde diverse keren terug voor gastdocentschappen. Zijn voorliefde voor de VS, zijn grote belangstelling voor de economie en zijn bereidheid jonge mensen te stimuleren komen samen in zijn testament. Hierin heeft hij bepaald dat zijn nalatenschap dient te worden gebruikt voor studiebeurzen voor veelbelovende en verdienstelijke Nederlandse recent afgestudeerden, voor het volgen van een MBA of een studie economie op graduate niveau (zowel master als PhD) aan Amerikaanse universiteiten.

Laura Bronneberg – Duke University

Van kleins af aan droomde ik ervan om aan een elite-universiteit in de Verenigde Staten te studeren, om het maximale uit mijzelf te halen en een leven lang te blijven leren. Na het afronden van mijn bachelor en master aan Tilburg University en het opdoen van werkervaring in de zorg, het onderwijs en het bedrijfsleven, voelde het als het juiste moment om deze droom te verwezenlijken.

Duke University sluit naadloos aan bij mijn waarden: integriteit, ethisch leiderschap, diversiteit en samenwerking. De interactieve, team-based leeromgeving stelt mij in staat te leren van medestudenten van over de hele wereld. Als enige Nederlandse student aan de businessschool draag ik met trots mijn cultuur uit.

Gelijkwaardige kansen staan voor mij centraal. Ik ben actief in de *student government*, organiseer activiteiten en werk samen met het Career Center en het Center for International Students om medestudenten te helpen bij het opbouwen van een internationaal netwerk. Dankzij de KHMW Eizengabeurs heb ik deze kans mogen krijgen, waarvoor ik zeer dankbaar ben.

Evert van Dam – Columbia University

Ik volg sinds augustus dit jaar het MBA-programma aan Columbia Business School in New York. Zowel New York als Columbia bevallen uitstekend!

Mijn klasgenoten brengen een enorme diversiteit met zich mee, zowel in waar ze vandaan komen als in hun werkervaring. Het is ontzettend leuk en interessant om via hen mijn perspectief te verbreden.

Docenten die ik tot nu toe heb gehad waren onder andere Nobelprijswinnaar, economisch adviseur van regeringsleiders en Governor van de Fed. Colleges van hen zijn enorm interessant, zowel door hun ervaring, de Amerikaanse manier van lesgeven (veel discussie) en de koppeling met de actualiteit. Er gebeurt immers van alles...

Buiten de colleges om worden interessante gastsprekers uitgenodigd en excursies georganiseerd. Zo ben ik deze winter via Columbia naar China afgereisd voor bezoeken aan bedrijven en culturele bezienswaardigheden in Beijing, Suzhou, Shanghai, Shenzhen en Hongkong.

Ik ben enorm dankbaar voor de steun die ik hierbij heb mogen ontvangen van de KHMW en het Eizenga-Van Oosten Fonds.

Evelien van Meeteren — New York University

Van jongs af aan droomde ik ervan om in Amerika te gaan studeren. Dit is nu werkelijkheid geworden. Na het afronden van mijn bachelor in Liberal Arts and Sciences en mijn master Policy Economics aan de Erasmus Universiteit had ik sterk het gevoel dat ik mijn economische kennis verder en algemener wilde ontwikkelen.

Ik kwam toen de master Economie aan New York University tegen, en was erg enthousiast. Ze hebben hier een indrukwekkende faculteit, veel internationale studenten en interessante vakken. Vergeleken met mijn studie in Nederland is het een stuk kleinschaliger en heb je veel persoonlijk contact met professoren, wat ik erg leuk vind. Hierdoor heb je meer de mogelijkheid om echt de diepte in te gaan bij de verschillende vakken. Daarnaast heb ik ook de mogelijkheid een aantal keuzevakken aan andere faculteiten te volgen, zoals aan de Stern Business School en Wagner School of Public Service. New York is natuurlijk een stad met vele mogelijkheden, al komen er soms ook uitdagingen kijken bij het wonen in zo'n grote stad en in een land waar op dit moment zoveel gebeurt.

De KHMW Eizengabeurs heeft mij de mogelijkheid gegeven deze stap te maken, waar ik erg dankbaar voor ben. De afgelopen maanden waren erg leuk en leerzaam, en ik kijk erg uit naar de rest van deze studie.

Assel Zhumatayeva — Stanford University

De eerste maanden van mijn MBA aan de Stanford Graduate School of Business zijn zowel intensief als bijzonder inspirerend geweest. De universiteit is gelegen in het hart van Silicon Valley en het programma biedt een uniek perspectief op het mondiale technologie- en innovatie-ecosysteem. Door middel van ervaringsgericht leren en nauwe interactie met industrieleiders ontwikkel ik een dieper inzicht in hoe opkomende technologieën worden ontwikkeld, opgeschaald en op verantwoorde wijze ingezet. Deze omgeving heeft mij gestimuleerd om ambitieuzer na te denken over de rol van innovatie in duurzame economische en maatschappelijke vooruitgang.

Een belangrijk onderdeel van deze ervaring is het leren samen met uitzonderlijke medestudenten uit alle delen van de wereld, met diverse achtergronden in technologie, ondernemerschap, beleid en maatschappelijke impact. Daarnaast biedt Stanford GSB directe toegang tot leiders die de toekomst van technologie vormgeven, waaronder de CEO van Roblox en medewerkers van OpenAI. Ik ben oprecht dankbaar voor de genereuze steun van het KHMW Eizenga-Van Oosten Fonds, die het mij mogelijk maakt om mij volledig onder te dompelen in deze leeromgeving en deze inzichten om te zetten in betekenisvolle impact.

Freek van Sambeek — University of Pennsylvania

Afgelopen najaar ben ik begonnen aan een promotietraject in de economie aan de University of Pennsylvania, gesteund door de KHMW Eizengabeurs. In het eerste jaar volg je vakken, voordat je in de latere jaren van de studie aan onderzoek begint. Hiervoor werkte ik twee jaar als onderzoeksassistent voor een professor economie, dus de intensieve studie van de economische leer en statistische methoden dit jaar is een goede aanvulling op mijn toegepaste ervaring. Ook staan de deuren van de professoren hier altijd open

om onderzoeksideeën te bespreken. Ik sprak bijvoorbeeld de twee milieueconomen aan de universiteit over mijn interesses in hun onderzoeksveld, toevallig beiden Nederlanders! Verder heb ik een rijker wereldbeeld gekregen door het leren kennen van mijn diverse groep aan studiegenoten: het loopt uiteen van een wiskundig wonderkind tot een ex-helikopterpiloot in het Amerikaanse leger. Al met al zie ik veel mogelijkheden om tijdens mijn studie op persoonlijk en wetenschappelijk niveau te groeien.

Sybe van den Top — University of Chicago

Mede dankzij de KHMW Eizengabeurs kon ik mijn ambitie om Public Policy te studeren aan de University of Chicago waarmaken. ‘Where fun goes to die’: het is het onofficiële credo van de universiteit. Hoewel de soep niet zo heet gegeten wordt, ligt de lat onmiskenbaar hoog. De kracht van de ‘Chicago Methode’ zit voor mij in de wisselwerking tussen wiskundige modellen en praktische voorbeelden. Een mooi voorbeeld was een groepsonderzoek naar een nieuw stadion voor de Chicago Bears. Hier kwamen theoretische vraagstukken en dataproblemen samen: van locatiekeuze en financiering tot de lokale economische impuls. Ik kijk uit naar wat de rest van het jaar mij gaat brengen.

W.J.E. VOET STIPENDIA

Vanuit het Dr. W.J.E. Voet Fonds worden jaarlijks beurzen aan masterstudenten verstrekt voor een stage of studie in het buitenland. In 2025 werden er zes beurzen toegekend.

Djaro Bijlmakers € 2.000 ten behoeve van een stage Human Movement Sciences, specialisatie Sports and Nutrition, aan Arizona State University (VS), in vervolg op een opleiding aan de Hanzehogeschool en een master Human Movement Sciences, met als specialisatie Sports and Nutrition aan de Universiteit van Maastricht.

Emma-Lena Maris € 1.500 ten behoeve van een onderzoeksstage 'Impact of Ascending Open Surgical Repair and TEVAR on Aortic Stiffness in an Ex Vivo Porcine Model' bij de vakgroep cardiothoraco-vasculaire chirurgie in het Ospedale Maggiore in Milaan (IT), in vervolg op een BSc Biomedical Sciences, een BA Wijsbegeerte en een MSc/Doctor of Medicine/ Selective Utrecht Medical Master (SUMMA) aan de Universiteit Utrecht.

Scheikundige dr. Willem Joseph Elias Voet (1930-2009), werkzaam bij Unilever, liet de KHMW, wier activiteiten hij een warm hart toedroeg, een aanzienlijk legaat na. Deze gelden zijn ondergebracht in het Dr. W.J.E. Voet Fonds, waaruit conform de wens van de erflater financiële bijdragen kunnen worden verstrekt aan studenten die niet in staat zijn de kosten van hun universitaire studie zelf volledig te dragen. Teneinde de selectie van studenten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het fonds te faciliteren is de KHMW een samenwerking aangegaan met de Schuurman Schimmel-van Outeren Stichting te Haarlem. Uit het fonds worden jaarlijks bijdragen verstrekt voor universitaire stages of studie in het buitenland.

Gijs Bartholomeus € 2.000 ten behoeve van een stage 'Evolutie vanuit het perspectief van informatietheorie' aan Oxford University (VK). Gijs heeft drie bachelorstudies afgerond en is bezig met drie masters aan de Universiteit Utrecht: Theoretische Fysica, Mathematical Sciences en Geneeskunde.

Niels Vreeswijk € 2.000 ten behoeve van een onderzoeksstage aan het Imperial College London (VK), in het kader van zijn masterstudie Infection and Immunity aan de Universiteit Utrecht.

Sarah Eggen € 1.300 ten behoeve van een master aan Oxford University (VK) met als onderwerp 'Staatsrecht en rechtsfilosofie', op het vlak van het (vergelijkend) staatsrecht met een conceptuele insteek.

Primo Beekhuis € 1.000 ten behoeve van een master Econometrics and Mathematical Economics aan de London School of Economics (VK).

Djaro Bijlmakers — Net als in de film

In juli 2025 ben ik aan de Universiteit Maastricht afgestudeerd in de master Human Movement Sciences, met als specialisatie Sports and Nutrition. Mijn ambitie is om mijn carrière te vervolgen als sportdiëtist op het hoogste niveau, bij voorkeur bij een professioneel topsportteam. Ik was dan ook zeer verheugd dat ik in februari 2026, mede dankzij een Voet-stipendium, kon beginnen aan een stage aan Arizona State University. Deze stage biedt mij de kans om ervaring op te doen in een internationale, topsportgerichte omgeving. Inmiddels is mijn stage verlengd tot juni 2026. Studeren en werken in de Verenigde Staten betekent dat je alles zelf regelt. Huisvesting, vervoer, sportfaciliteiten en dagelijkse boodschappen komen volledig voor eigen rekening. Ik heb mijn Voet-stipendium dan ook zorgvuldig moeten inzetten. Daar staat veel tegenover. Arizona State University ademt een uitgesproken student-first cultuur. De faciliteiten zijn indrukwekkend, zeker op sportgebied. *Collegiate sports* nemen hier een unieke plaats in: universiteitsstudenten doen op het hoogste niveau mee in vrijwel alle grote sporten, spelen in volle arena's en reizen het hele land door. Als student kun je deze wedstrijden gratis bijwonen, samen met al je vrienden. Het universiteitsleven is hier echt zoals je het uit films en series kent – en in werkelijkheid misschien nog wel indrukwekkender.

Emma-Lena Maris — Nieuwe perspectieven

Als vierdejaars masterstudent Geneeskunde (SUMMA) aan de Universiteit Utrecht kreeg ik dankzij het Voet-stipendium de kans om acht maanden onderzoek te doen aan het Department of Vascular Surgery van het Fondazione IRCCS Ca' Granda Ospedale Maggiore Policlinico in Milaan. De keuze voor Milaan was voor mij een bewuste: er bestaat al langere tijd een nauwe samenwerking tussen het UMC Utrecht en de onderzoeksgroep vaatchirurgie in Milaan, met een sterke focus op aortachirurgie en translationeel onderzoek. Deze combinatie van klinische expertise en academische diepgang sprak mij enorm aan. Daarnaast heb ik een enorme liefde voor Italië, dus Milaan was voor mij een makkelijke keuze! Tijdens mijn onderzoeksperiode heb ik aan meerdere projecten gewerkt. Ik schreef een systematische review over acute longembolieën, waarin verschillende behandelstrategieën werden vergeleken, en een hoofdstuk over

acute aortasyndromen voor een internationaal leerboek. Mijn hoofdproject richtte zich op Pulse Wave Velocity (PWV) bij patiënten die een endovasculaire aorta-interventie ondergaan (EVAR of TEVAR). We onderzochten of deze ingrepen invloed hebben op vaatstijfheid, een belangrijke voorspeller van cardiovasculaire complicaties. Dit onderzoek vormt de basis van mijn masterthesis en wordt voorbereid voor publicatie.

Wat deze periode bijzonder waardevol maakte, was de combinatie van klinisch relevante vraagstukken en fundamenteel onderzoek. Naast literatuurstudie en statistische analyses verrichtte ik ook praktische metingen, waaronder ex-vivo experimenten in het laboratorium. Hierdoor heb ik niet alleen mijn academische vaardigheden, zoals het opzetten van een studie, data-analyse en wetenschappelijk schrijven, ontwikkeld, maar ook mijn technische en chirurgische vaardigheden verder verfijnd. Het verblijf in Milaan heeft mij zowel professioneel als persoonlijk verrijkt. Werken in een internationale omgeving leerde mij flexibel en zelfstandig te zijn, en gaf mij nieuwe perspectieven op samenwerking en onderzoekscultuur. De open en hartelijke sfeer binnen het team maakte dat ik mij snel thuis voelde.

Het Voet-stipendium heeft deze unieke ervaring mogelijk gemaakt. Het heeft mij geholpen om mijn interesse in vaatchirurgie en wetenschappelijk onderzoek verder te verdiepen, en een belangrijke bijdrage geleverd aan mijn ontwikkeling als toekomstig arts en onderzoeker. Daarnaast heeft het mijn liefde voor de Italiaanse cultuur versterkt, en ik zal zeker teruggaan!

PARTNERS

TEDx Haarlem Gamechangers in dire times

EVELINE CRONE

Dit jaar mocht ik namens de KHMW meedoen aan TEDx Haarlem – een ontzettend leuke en onverwachte verrassing. De uitnodiging kwam precies op het juiste moment. Het thema was 'REBOOT': samen stilstaan bij de vraag of we nog wel op de goede weg zijn in deze ingewikkelde tijd. Dat sloot naadloos aan bij ons onderzoek naar hoe jongeren goed kunnen opgroeien. Dat onderzoek is urgenter dan ooit, nu het mentaal welzijn van jongeren steeds meer onder druk staat.

In mijn lab zien we juist dat jongeren een sterke behoefte hebben om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken. Ze willen gezien en gehoord worden, en hebben behoefte aan autonomie. Misschien moeten we hun rol in de samenleving daarom anders bekijken. Wellicht zijn jongeren wel de kanaries in de kolenmijn. Ons onderzoek laat zien dat hun brein bij uitstek is toegerust om echte gamechangers te zijn voor maatschappelijke verandering. De voorbereiding op de lezing was minstens zo leuk. Ik werkte samen met een geweldige speakerscoach, Jacinta de Vogel, die uitgebreid de tijd nam om de lezing online met me door te nemen. Ik geef vaker lezingen voor een breed publiek, maar een TEDx-talk is toch anders: in precies twaalf minuten neem je het publiek mee in één idee dat écht inspireert.

De organisatie van TEDx Haarlem bestaat volledig uit vrijwilligers die zich met hart en ziel inzetten om er iets moois van te maken. Vooraf leerden we de andere sprekers kennen tijdens een diner, waar iedereen alvast een klein tipje van de sluier oplichtte over zijn of haar lezing. Een paar weken later stonden we samen in het Haarlemse theater. Extra leuk was dat mijn partner Menno achter de schermen aanwezig was – dat maakte het nog gezelliger. In de zaal zaten ook mijn familieleden, die ik in de pauze even kon opzoeken. En ik heb enorm genoten van de andere lezingen. Mijn eigen lezing werd gelukkig heel goed ontvangen, zowel op de avond zelf als later online. Ik kan iedereen aanraden om eens een TEDx-lezing te geven – zeker als het voelt alsof het precies het juiste moment is om een spannend idee uit je onderzoek te delen met een breder publiek.

Prof. dr. Eveline Crone is hoogleraar Developmental Neuroscience in Society aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, parttime hoogleraar Instituut Psychologie aan de Universiteit Leiden, bestuurer Nationaal Expertisecentrum Wetenschap & Samenleving (NEWS), oud-vicepresident European Research Council Social Sciences and Humanities en wetenschappelijk lid KHMW.

KHMW & De Nationale DenkTank

Twintig jaar samenwerken

BERNICE FRANSSSEN EN SASKIA SELEN

Wat gebeurt er als je jonge talenten vier maanden lang uitdaagt een groot maatschappelijk vraagstuk vast te pakken, ze voedt met kennis, netwerk en tools, en ze vervolgens loslaat? Sinds 2006 geeft De Nationale DenkTank (NDT) daar jaarlijks een overtuigend antwoord op.

Steeds weer buigt een groep van zo'n twintig jonge, maatschappelijk gedreven mensen zich fulltime over urgente vragen: van zorg tot onderwijs, van vergrijzing tot circulariteit. Niet om er eindeloos over te praten, maar juist om het issue écht te doorgronden, af te pellen, te verbeelden én tot concrete actie te komen. De DenkTank is daarmee tegelijk leerplek en lanceerplatform: een broedplaats voor de leiders van morgen en ideeën die doorwerken in beleid, praktijk en publiek debat. Het is een springplank voor een generatie die maatschappelijke betrokkenheid niet als bijzaak ziet.

Al vanaf het begin loopt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen (KHMW) met de Nationale DenkTank mee. Na zo'n twintig jaar verbonden te zijn is het kennispartnerschap inmiddels uitgegroeid tot een vanzelfsprekende en inhoudelijke samenwerking. De KHMW stelt haar wetenschappelijke netwerk open, deelt expertise en ervaring en biedt DenkTankers toegang tot een wereld waarin wetenschap en maatschappij elkaar vinden. Een jaarlijks hoogtepunt is het Expertforum van NDT in het Hodshonhuis in Haarlem. Op deze

bijzondere plek, waar al eeuwenlang wetenschap en maatschappelijk denken samenkomen, presenteerden ook weer in 2025, en wel op 15 oktober, jonge DenkTankers hun bevindingen. Daarnaast gingen zij in gesprek met ervaren onderzoekers en experts, waaronder KHMW-leden, uit uiteenlopende disciplines. Deze ontmoetingen zijn zonder hiërarchie, maar mét scherpte: tijdens het Expertforum worden ideeën bevestigd, aannames getest, perspectieven verschoven en ontstaan er eerste oplossingsrichtingen. Daarnaast schuiven (oud) DenkTankers geregeld aan bij lezingen en bijeenkomsten van de KHMW. Zo was Fabian Kemps Verhagen (NDT '18) tafelgast tijdens de Transition Talks over de eiwittransitie en Jacqueline van den Ende (NDT '09 én lid van KHMW) was moderator tijdens de Transition Talks over de energietransitie. Alumni Victor Claerbout (NDT '21), Barthold Hooft

Graafland (NDT '22) en Magalie van Exel (NDT '24) leverden een bijdrage tijdens de uitreiking van de KHMW Jong Talent Prijzen en de KHMW Scriptieprijs Responsible Internet 2025. Daarbij treden sinds 2022 jaarlijks twee NDT-alumni toe tot de KHMW als maatschappelijk lid. Jeroen Brouwers, alumnus van de NDT 2016 en sinds 2025 lid van de KHMW, deelt over NDT-deelname en zijn KHMW-lidmaatschap het volgende: 'Onderdeel zijn van de NDT en KHMW versterkt mijn ambitie om iets bij te dragen aan de Nederlandse maatschappij. De ontmoetingen met mensen uit heel andere vakgebieden tillen me uit boven "het hokje" van mijn vakgebied en brengen me perspectieven die ik anders niet had ontdekt.' Een ander veelzeggend initiatief is 'Op de koffie bij...'. DenkTankers worden gekoppeld aan leden van de KHMW voor een persoonlijk gesprek. Er wordt gesproken over maatschappelijke vraag-

stukken, over onderzoek en loopbanen, maar ook over twijfel, motivatie en hoe je een verschil kunt maken. Er zijn maar liefst 17 DenkTankers met KHMW-leden gematcht in 2025 en er vonden meerdere ontmoetingen plaats. Tot slot, wat De Nationale DenkTank en de KHMW verbindt, is de overtuiging dat vooruitgang ontstaat in ontmoeting en verbinding. Ervaring moet niet verstarde raken en frisheid moet niet vrijblijvend zijn. Twintig jaar samenwerking laat zien wat er mogelijk is als generaties elkaar serieus nemen en samen blijven denken, óók wanneer antwoorden op complexe vraagstukken niet voorhanden zijn. We kijken uit naar een impactvolle en vruchtbare samenwerking in 2026!

Saskia Selen en Bernice Franssen zijn respectievelijk directeur en adjunct-directeur van De Nationale DenkTank.

FINANCIEEL OVERZICHT

SAMENGEVOEGDE BALANS
PER 31-12-2025

	31/12/2025	31/12/2024
ACTIVA		
Vaste activa		
Vaste activa en overige duurzame activa	1	1
Vlottende activa		
Opgelopen rente	63.771	24.586
Overige vorderingen	32.959	19.780
	96.730	44.366
Beleggingen	27.203.589	26.060.044
Liquide middelen	775.493	3.067.816
TOTAAL ACTIVAZIJDE	28.075.813	29.172.227
PASSIVA		
Eigen vermogen KHMW	6.311.202	6.134.526
Bestemmingsfondsen op Naam		
Langerhuizen Fonds	3.311.561	3.298.518
Dr. W.J.E. Voet Fonds	675.683	670.805
Van der Knaap Fonds	151.424	148.372
Mr. J.C. Baak Fonds	28.954	33.312
Wim Drees Fonds	837.694	843.243
Schouhamer Immink Fonds	243.744	209.510
Ingrid Hoffmann Brouwer Fonds	6.769.236	6.788.934
Treub Fonds	619.866	504.782
	12.638.163	12.497.477
Eigen vermogen KHMW + Fondsen	18.949.365	18.632.003
Eigen vermogen St. Jan Brouwer Fonds	6.125.302	6.101.318
Eigen vermogen Dr. Saal van Zwanenberg St.	1.143.644	1.156.839
Eigen vermogen St. Eizenga-Van Oosten Fonds	1.766.348	2.000.889
Samengesteld vermogen	27.984.659	27.891.049
Voorzieningen	0	184.515
Kortlopende schulden		
Belastingen, premies soc. verzekeringen	10.338	9.454
Vooruitontvangen en nog te betalen	80.816	1.087.209
	91.154	1.096.663
TOTAAL PASSIVAZIJDE	28.075.813	29.172.227

SAMENGEVOEGDE REKENING
VAN BATEN EN LASTEN
OVER 2025

(alle bedragen in €)

	Realisatie 2025	Begroot 2025	Realisatie 2024
OPERATIONELE BATEN EN LASTEN			
Operationele baten			
Contributies maatschappelijke leden	59.710	55.000	53.675
Vrijwillige bijdragen wetenschappelijke leden	20.225	19.500	21.668
Prijzen en vergoedingen			
Vergoedingen	81.478	54.850	63.613
Prijzengelden	1.055.500	1.058.500	1.058.500
Beschikbaar voor prijzen uit vermogen	336.562	430.000	404.954
	1.553.476	1.617.850	1.602.409
Operationele lasten			
Organisatie:			
Salarissen en sociale lasten	447.349	438.395	380.257
Kantoorlasten algemeen	31.686	26.427	24.739
Jaarverslag, publicaties en overige communicatie	13.242	33.353	17.217
Gebruik/inrichting gebouw	36.113	25.921	25.453
Assuranties en gem.belastingen	16.744	20.242	14.659
Accountant/sal.admin.	19.844	20.973	22.137
Overige lasten	32.612	27.524	18.299
Evenementen en prijzen:			
Prijzen	1.699.512	1.685.750	1.571.754
Lasten prijsuitreikingen	98.830	105.300	110.582
Subsidies en giften	69.184	17.000	29.397
Conferenties, lezingen en (jaar)vergaderingen	86.596	74.502	99.301
	2.551.713	2.475.387	2.313.795
SALDO OPERATIONELE BATEN EN LASTEN	-998.237	-857.537	-711.386
FINANCIËLE BATEN EN LASTEN			
Financiële baten			
Directe baten uit beleggingen	470.074	372.248	383.504
Koersresultaat effecten	704.233	607.352	2.552.479
Bankrente en overige financiële vergoedingen	24.020	3.000	26.748
	1.198.328	982.600	2.962.732
Financiële lasten			
Beheer- en banklasten effecten	87.252	111.600	97.756
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	1.111.076	871.000	2.864.975
SALDO ALGEMENE BATEN EN LASTEN	112.839	13.463	2.153.590
Saldo algemene baten en lasten toegerekend aan:			
KHMW	50.029	-24.475	1.342.527
Stichting Jan Brouwer Fonds	53.984	53.537	535.626
Dr. Saal van Zwanenberg Stichting	-13.195	-20.348	97.418
Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds	22.021	4.748	178.019
	112.839	13.463	2.153.590

TOELICHTING
OP DE JAARCIJFERS 2025
EN HET BELEGGINGSBELEID

DIDIER MACLAINE PONT

Samengevoegde jaarrekening

De samengevoegde jaarrekening betreft de samenvoeging van de KHMW, van acht fondsen op naam die de KHMW beheert en van drie stichtingen die de KHMW bestuurt. De KHMW administreert de baten en lasten apart voor ieder fonds op naam en voor iedere stichting. Met ingang van 2019 geldt dat beleggingsresultaten naar rato van het vermogen aan de fondsen op naam en de stichtingen worden toegerekend. Op dezelfde manier worden organisatiekosten en kosten van vermogensbeheer toegerekend.

Resultaat samengevoegde jaarrekening

Het jaar 2025 is afgesloten met een saldo van + € 112.839 (2024: + € 2.153.590). Het saldo van operationele baten en lasten is iets gestegen ten opzichte van de begroting voor het jaar 2025. Reden hiervoor zijn de iets gestegen salarissen. Een overzicht van de prijzen staat op de volgende bladzijde.

Balans samengevoegde jaarrekening

Het samengevoegde balanstotaal bedraagt € 28.075.813 (2024 € 29.172.227) en het eigen vermogen van de KHMW inclusief de fondsen op naam bedraagt € 18.949.365 (2024 € 18.632.003) en exclusief deze fondsen € 6.311.202 (2024 € 6.134.526).

Vermogensbeheer

Het beheer van het vermogen is in 2018 uitbesteed aan twee beheerders overeenkomstig het Treasury statuut van de KHMW. In 2025 heeft het vermogen een rendement (na kosten) opgeleverd van 3,8% (2024 13,8%). Het gemiddelde rendement na kosten vanaf 2018 bedraagt 5,9 %.

Vooruitzichten

De activiteiten en de daarmee gepaard gaande inkomsten en uitgaven van de KHMW vertonen jaarlijks een vast ritme. Vooral het rendement op het vermogen zal jaarlijks bepalen of er winst of verlies wordt gemaakt. De reserves die de KHMW aanhoudt zijn voldoende om een tijd van tegenspoed door te komen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft het Beleggingsstatuut (vindplaats: website KHMW) op 30 januari 2023 vastgesteld. De doelstelling van het beleggingsbeleid is de reële waarde van het beheerde vermogen op middellange tot lange termijn (10-25 jaar), na een bijdrage in de kosten van de KHMW, in stand te laten. Deze bijdrage belooft op dit moment ongeveer 3,5% van het vermogen per jaar. De doelstelling is daarmee een rendement te behalen dat op de lange termijn circa 3,5% hoger is dan de inflatie. Daarbij past een matig offensief beleggingsprofiel met 70% risicodragende en 30% risicomijdende beleggingen als norm, waarvan binnen bepaalde bandbreedtes kan worden afgeweken.

In het statuut is verder vastgelegd dat de KHMW Environmental, Social & Governance criteria hanteert. Eind 2025 voldoet de portefeuille aan de benchmarks ESG RISK score en ESG IMPACT score die met de beheerders zijn afgesproken.

OVERZICHT PRIJZEN TOEGEKEND IN 2025

	Sponsoring	KHMW Stichtingen/ Fondsen	Totaal
Mercator Sapiens Stimulus (1 prijs)	1.000.000		1.000.000
Brouwer Vertrouwensprijzen (2 prijzen)		150.000	150.000
Jan Brouwer Scriptieprijsen (10 prijzen)		30.000	30.000
Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs (1 prijs)		25.000	25.000
Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen (3 prijzen)		6.000	6.000
KHMW Eizenga beurzen (6 beurzen)		256.562	256.562
Van der Aa Oeuvreprijs (1 prijs)		25.000	25.000
Langerhuizen Oeuvreprijs (1 prijs)		25.000	25.000
Langerhuizen Bate (1 prijs)		25.000	25.000
J.C. Baak Prijzen (2 prijzen)		4.000	4.000
Voet Stipendia (6 beurzen)		7.650	7.650
KHMW Proefschriftprijs voor de Maatschappijwetenschappen (1 prijs)		10.000	10.000
Keetje Hodshon Proefschriftprijs (1 prijs)		10.000	10.000
Martinus van Marum Proefschriftprijs (1 prijs)		10.000	10.000
Irispenning voor Wetenschapscommunicatie (1 prijs)		17.000	17.000
Profielwerkstukprijzen (4 prijzen)		1.300	1.300
KHMW Proefschriftprijs Interdisciplinariteit (1 prijs)	10.000		10.000
Scriptieprijsen Responsible Internet (2 prijzen)	4.000		4.000
Jong Talent Afstudeerprijzen:			
Biologie (1 prijs)	3.000		3.000
Chemie en Procestechnologie (1 prijs)		3.000	3.000
Data Science (1 prijs)	3.000		3.000
Health Care Innovation for underserved communities (1 prijs)	3.000		3.000
Informatica en Informatiekunde (3 prijzen)		5.000	5.000
Life Sciences (3 prijzen)		6.000	6.000
Natuurkunde (2 prijzen)		4.000	4.000
Plantenwetenschappen (1 prijs)	5.000		5.000
Sterrenkunde (2 prijzen)	6.000		6.000
Theoretische natuurkunde (1 prijs)	3.000		3.000
Werktuigbouwkunde en Materiaalkunde (1 prijs)		3.000	3.000
Wiskunde (2 prijzen)	5.000		5.000
Jong Talent Aanmoedigingsprijzen:			
Artificial Intelligence (8 prijzen)		4.000	4.000
Biologie (7 prijzen)		3.500	3.500
Biomedische technologie (3 prijzen)		1.500	1.500
Chemische technologie (3 prijzen)	1.500		1.500
Civiele en Maritieme techniek (3 prijzen)	500	1.000	1.500
Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen (4 prijzen)	2.000		2.000
Informatica & technische informatica (10 prijzen)		5.000	5.000
Lucht- en Ruimtevaarttechniek (2 prijzen)	1.000		1.000
Natuurkunde en technische natuurkunde (8 prijzen)	4.000		4.000
Scheikunde (6 prijzen)		3.000	3.000
Sterrenkunde (2 prijzen)		1.000	1.000
Werktuigbouwkunde en Materiaalkunde (3 prijzen)		1.500	1.500
Wiskunde & technische wiskunde (9 prijzen)	4.500		4.500
	1.055.500	644.012	1.699.512
Rechtstreeks door de sponsor betaald			
Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek (1 prijs)	50.000		50.000
Hogeschool Inholland Haarlem Afstudeerprijs & Ondernemersprijs (2 prijzen)	3.000		3.000
	53.000		53.00
TOTAAL TOEGEKEND PRIJZENBEDRAG (alle bedragen in €)			1.752.512

NIEUWE
MAATSCHAPPELIJKE
LEDEN

Benoemd bij de ledenvergadering
op 19 februari 2025

Drs. J. (Jan) van den Berg, MBA
voorzitter raad van commissarissen Achmea,
voorzitter raad van toezicht Nictiz, voorzitter
raad van commissarissen MyTomorrows

J.A. (Jeroen) Brouwers, MSc
CPO Vesper

Mr. S.G. (Simone) Brummelhuis
managing partner Borski Fund, lid raad van
commissarissen Royal Schiphol Group, raad van advies
Inne, raad van advies Thirona, raad van advies The
Selection Lab, raad van advies Vivolta

J.L. (Jacqueline) van den Ende
CEO & co-founder Carbon Equity

C.D. (Corinne) Goddijn-Vigreux
Co-Founder & CMO TomTom NV, Founder Codam
College

Ir. F.L. (Ferdinand) Grapperhaus
CEO Next Sense Group B.V., oprichter en bestuurder
Stichting Changing the Perspective (GESTE
Zomerschool)

Drs. W.F.A. (Willeke) de Groot
directeur Noord-Hollands Archief

Dr. E.A.A. (Elmar) Hellendoorn
zelfstandig adviseur & Senior Fellow Atlantic Council

Dr. J.G. (Gottfried) Leibbrandt, MBA
voorzitter Betaalvereniging Nederland

Prof. dr. M. (Mijntje) Lück Rath-Rovers
hoogleraar Corporate Governance TIAS School for
Business and Society, voorzitter raad van
commissarissen Pels Rijcken, kroonlid SER,
lid raad van toezicht Erasmus MC en Diergaarde
Blijdorp, lid raad van commissarissen NRC Media

Drs. P.M. (Paulien) Pistor
algemeen directeur N.V. PWN
Waterleidingbedrijf Noord-Holland

Drs. P. (Philippe) Remarque
directeur Journalistiek DPG Media

G.E. (Géke) Roelink
algemeen directeur NEMO Science Museum

M.R. (Marietje) Schaake, MSc
Fellow Cyber Policy Center and Institute
for Human-Centered Artificial Intelligence
Stanford University

Drs. Y.S. (Yardena) Shitrit
consultant bij ABDTOPConsult (ministerie
van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties),
toezichthouder bij diverse organisaties

Drs. M. (Monika) Sie Dhian Ho
directeur Nederlands Instituut voor Internationale
betrekkingen Instituut Clingendael

M.J. (Mattijs) Slee, MSc, MBA
CEO Battolyser Systems

Dr. K.W. (Kilian) Wawoe
organisatiepsycholoog verbonden aan
de Vrije Universiteit Amsterdam,
voorzitter Nieuw Sociaal Contract

Prof. dr. J.G.J. (Jan) van de Winkel
CEO Genmab, hoogleraar immunotherapie
Universiteit Utrecht

**Drs. gravin M.L.A. (Bibi) van Zuylen
van Nijeveld-den Beer Poortugael**
grootmeesteres Koninklijk Huis

NIEUWE
WETENSCHAPPELIJKE
LEDEN

Benoemd bij de ledenvergadering
op 19 februari 2025

Prof. dr. ir. D.A. (David) Abbink
hoogleraar Human-Robot Interaction Technische
Universiteit Delft, wetenschappelijk directeur FRAIM

Prof. dr. T.A. (Thom) Bogaard
hoogleraar hydrologie en geomorfologie
Technische Universiteit Delft, penningmeester
voormalige Treub-Maatschappij

Prof. dr. E.C. (Lisa) Brüggen
algemeen directeur Netspar, hoogleraar financiële
dienstverlening Universiteit Maastricht,
bijzonder hoogleraar pensioencommunicatie en
keuzebegeleiding Tilburg University

Prof. dr. T.R. (Thijn) Brummelkamp
wetenschappelijk directeur NKI, hoogleraar
experimentele genetica UMC Utrecht, groepsleider
Oncode Instituut

Prof. dr. D.G.B.J. (Dennis) Dieks
emeritus-hoogleraar wijsbegeerte en grondslagen
van de natuurwetenschappen, i.h.b. de natuurkunde
Universiteit Utrecht

Prof. dr. M. (Miranda) van Eck
hoogleraar cardiovasculaire en metabole therapieën
en wetenschappelijk directeur Leiden Academic Centre
for Drug Research (LACDR), Universiteit Leiden

Prof. dr. J. (Jingyuan) Fu
hoogleraar systeemgeneeskunde UMC Groningen,
Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. P. (Paul) ’t Hart
lid/vicevoorzitter Wetenschappelijke Raad
voor het Regeringsbeleid, hoogleraar bestuurskunde
Universiteit Utrecht

Prof. dr. M.W. (Margriet) van der Heijden
deeltijdhoogleraar wetenschapscommunicatie in de
natuurkunde Technische Universiteit Eindhoven,
wetenschapscolumnist NRC

Prof. dr. ir. F.F.J. (Felicie) Hermans
hoogleraar Computer Science Education
Vrije Universiteit Amsterdam, leraar Lyceum Kralingen
Rotterdam

Prof. dr. R. (Renske) Keizer
hoogleraar familiesociologie
Erasmus Universiteit Rotterdam

Prof. dr. M.E. (Mariska) Kret
hoogleraar Comparative Psychology and Affective
Neuroscience Universiteit Leiden

Prof. dr. F.P. (Floris) de Lange
hoogleraar waarneming en cognitie
Radboud Universiteit

Prof. dr. A.A. (Amade) M’charek
hoogleraar antropologie van de wetenschap
Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. mr. V. (Vanessa) Mak
hoogleraar burgerlijk recht Universiteit Leiden

Prof. dr. A.C. (Alicia) Montoya
hoogleraar Franse letterkunde en cultuur
Radboud Universiteit

Prof. dr. M. (Max) Nieuwdorp
hoogleraar inwendige geneeskunde
Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. M. (Marc) van Oostendorp
hoogleraar Nederlands en academische communicatie
Radboud Universiteit

Prof. dr. H.D. (Rik) Peels
hoogleraar analytische en interdisciplinaire
godsdienstfilosofie University Research Chair (URC),
Vrije Universiteit Amsterdam

Prof. dr. J. (Jochen) Peter
hoogleraar media entertainment
Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. T.S. (Tamar) Sharon
hoogleraar filosofie, digitalisering en samenleving
Radboud Universiteit, codirecteur iHub
(Interdisciplinary Hub for Digitalization and Society)

Prof. dr. P.M. (Petra) Sijpesteijn
hoogleraar Arabische taal en cultuur
Universiteit Leiden

Prof. dr. ir. A.F.W. (Ton) van der Steen
hoofd biomedische technologie Erasmus MC,
bestuurslid KNAW, bestuurslid NAE, medeoprichter
en strategisch adviseur Kaminari Medical B.V.

Prof. dr. M.I.A. (Mariëlle) Stoelinga
hoogleraar risicomanagement hightech systemen
Universiteit Twente, hoogleraar Software Science
Radboud Universiteit

Prof. dr. ir. R.C.H. (Roel) Vermeulen
Professor Environmental Epidemiology and
Exposome Science, Distinguished University Professor
Preventive and Planetary Health Universiteit Utrecht
& UMC Utrecht, Scientific Director Institute 4
Preventive Health van de strategische alliantie van de
universiteiten van Wageningen, Eindhoven, Utrecht en
het UMC Utrecht

Prof. mr. dr. M. (Michel) Vols
hoogleraar openbare-orderecht
Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. D.P. (Detlef) van Vuuren
hoogleraar Integrated Assessment of Global Change
Universiteit Utrecht, programmeleider internationaal
klimaatbeleid en nexus Planbureau voor de
Leefomgeving

NIEUWE BUITENLANDSE LEDEN

Benoemd bij de ledenvergadering
op 19 februari 2025

Prof. dr. F.J. (Frederik) Hes
diensthoofd Medische Genetica Universitair
Ziekenhuis Brussel, hoogleraar medische genetica
Vrije Universiteit Brussel, België

Prof. dr. C.E. (Charles-Edouard) Levillain
hoogleraar Britse geschiedenis Université Paris Cité,
Frankrijk

Prof. dr. ir. B. (Berend) Smit
hoogleraar scheikunde en scheikundige technologie,
Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne,
Zwitserland

WALKING DINNER

Op maandag 31 maart maakten de nieuwe leden kennis met elkaar en met het bestuur van de KHMW. Ongeveer 40 nieuwe leden vonden hun weg naar het Hodshonhuis voor dit traditionele ‘Walking Dinner’.

TWEE GENERATIES ARCHIEFCOMMISSIE BIJZONDERE PARELS ONTDEKKEN

De archiefcommissie is een van de gezelligste commissies van de KHMW. Hoewel zij geen grote hoeveelheid verantwoordelijkheid draagt, mag ze wel continu met het rijke verleden van de Maatschappij bezig zijn. De samenstelling is divers: oud en relatief minder oud, mannen en vrouwen, maatschappelijke en wetenschappelijke leden. Die verschillen vallen echter weg door de gedeelde interesse in historisch materiaal. Ieder lid heeft zijn eigen specialisme en sinds de oprichting in 2017 is een hechte groep ontstaan.

De afgelopen periode is vooral veel aandacht uitgegaan naar de bibliotheek. Iedereen weet dat deze bestaat en veel leden hebben daar wel eens een glaasje gedronken, maar dat zij ook een rijke schat aan boeken herbergt, is minder bekend.

Aan die betrekkelijke onbekendheid komt nu een einde. De archiefcommissie heeft het volledige boekenbezit geïnventariseerd. Dit overzicht zal op de website worden geplaatst, zodat leden kunnen zien wat er aanwezig is. Bovendien: onder redactie van de archiefcommissie wordt een boekje gepubliceerd waarin verschillende deskundige leden hun licht laten schijnen over enkele topstukken.

Sommige boekwerken zijn zo kostbaar dat ze niet eens meer in de bibliotheek staan, maar in de kluis opgeborgen zijn. Een bijzondere vondst is bijvoorbeeld een boekje van Galileo Galilei uit 1613: *Istoria e Dimostrazioni intorno alle Macchie Solari*. Galilei beschrijft hierin, met gedetailleerde etsen die bijna op foto's lijken, zijn waarnemingen van zonnevlekken.

Het is interessant om te zien hoe de collectie boeken samenhangt met de geschiedenis van de Maatschappij. Een van de belangrijkste uitgaven van de Maatschappij is het complete oeuvre van Christiaan Huygens. Tussen 1888 en 1950 werkten zo'n dertig leden aan dit magnum opus, dat eveneens in de bibliotheek aanwezig is. Naast vele werken van Huygens bevat de collectie ook wetenschappelijke parels van d'Alembert, Bernouilli, Newton, Stevin, Van Swinden, Leibnitz, Zeeman en Scheltema, maar ook veel zeldzame werken van minder bekende auteurs. Soms bevatten deze boeken inschrijvingen van donateurs, die weer nieuwe verhalen over de Maatschappij onthullen.

De bibliotheek van de KHMW is geen werk-bibliotheek, maar bevat wel bijzondere parels. Het is een grote vreugde voor de archiefcommissie om de oesters te openen en zichtbaar te maken.

Mr. dr. drs. Arine van der Lely-van der Steur is eigenaar antiquariaat Arine van der Steur en maatschappelijk lid KHMW. Prof. dr. Arend Soeteman is emeritus-hoogleraar encyclopedie en wijsbegeerte van het recht Vrije Universiteit Amsterdam en wetenschappelijk lid KHMW. Beiden zijn lid van de archiefcommissie van de KHMW. Arend Soeteman is voorzitter van deze commissie.

IN MEMORIAM

Bij de Algemene Vergadering werden door de voorzitter zoals gebruikelijk de sinds de vorige vergadering overleden leden herdacht. In dit verslag wil het bestuur graag drie overledenen gedenken, zonder daarmee iemand anders tekort te willen doen.

Frans Willem Saris (Leiden, 1942) was een visionair fysicus. Als enthousiast deelnemer aan het maatschappelijk debat zat hij nooit verlegen om een uitgesproken standpunt. Tegen kernenergie, voor duurzame ontwikkeling. Ik kende hem van *De Gids* en hij zat in mijn promotiecommissie. We deelden een liefde voor wetenschapsgeschiedenis en voor schrijven.

In *Dagboek van een fysicus*, zijn oratie als bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Utrecht uit 1981, rekende Saris aan de hand van eigen onderzoekservaringen af met het gewenste beeld van de waardevrije wetenschapper die zich in zijn laboratorium door nieuwsgierigheid laat leiden en louter rationeel opereert. Grote kwaal: doorgeschoten specialisatie.

Never a dull moment in het leven van Frans Saris. Als decaan van de Leidse faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen initieerde hij de jaarlijkse Tinbergenlezing, met sprekers als Richard Dawkins, Edward Wilson en Frans de Waal. Als liefhebber van moderne muziek gaf hij ter gelegenheid van de opening van een Amsterdamse ionenbundelfaciliteit componist Frances-Marie Uitti opdracht voor een muziekstuk voor ‘cello en twee slaginstrumenten’: sissende en klapperende Van de Graaff-versnellers.

Openheid stond hoog in het vaandel. Journalist Jannetje Koelewijn, toen bij *Vrij Nederland*, mocht een maand lang op zijn onderzoeksinstituut Amolf in de keuken kijken, resulterend in het magazine ‘De promotiefabriek’. Frans kon mensen bruuskeren maar was zeer benaderbaar. Grenzen waren er om te overschrijden.

Op levensbeschouwelijk terrein herkende Frans Saris zich in het ‘Deus sive Natura’ van Spinoza: God en de Natuur (het heelal) vallen samen. Uit zijn kerstbrief van 2017: ‘Is “Deus sive Natura” niet dé manier om het wonderbaarlijke te verwoorden? Het sacrale, het respect en de eerbied voor moeder natuur die bij de 21ste-eeuwse mens, de homo economicus, zo node wordt gemist?’

Dit in memoriam werd opgesteld door prof. dr. Dirk van Delft, fysicus, voormalig chef wetenschap van NRC, oud-directeur Rijksmuseum Boerhaave en emeritus-hoogleraar ergoed van de natuurwetenschappen aan de Universiteit Leiden, en wetenschappelijk lid van de KHMW.

Met het overlijden van **Andrea Evers** (Arnsberg, Duitsland, 1967) verliest de wetenschap een uitzonderlijk bevoegen onderzoeker, inspirerend leider en warm mens. Sinds haar benoeming tot hoogleraar Gezondheidspsychologie aan de Universiteit Leiden was Andrea een onmiskenbare drijvende kracht binnen en buiten haar vakgebied.

Andrea's onderzoek verrijkte ons begrip van de complexe wisselwerking tussen lichaam en geest. Zij was internationaal toonaangevend in het placebo- en nocebo-onderzoek, waarin zij liet zien hoe bewuste verwachtingen en automatische lichamelijke reacties behandeluitkomsten positief of negatief kunnen beïnvloeden. Door inzichten uit de psychologie, neurowetenschappen en gedragswetenschappen te verbinden, liet zij zien hoe eerdere behandelervaringen huidige responsen sturen en hoe deze kennis kan bijdragen aan effectievere, persoonlijkere en beter verdraagbare behandelingen, met mogelijk lagere zorgkosten.

Haar wetenschappelijke betekenis werd onderstreept door prestigieuze onderscheidingen, waaronder een ERC Advanced Grant, een Vici-beurs en de Stevinpremie van NWO. Deze erkenningen weerspiegelen niet alleen de originaliteit en kwaliteit van haar werk,

maar ook haar vermogen om nieuwe perspectieven te openen voor wetenschap en samenleving.

Andrea was echter meer dan een uitmuntend onderzoeker. Zij was een verbinder pur sang, die mensen en disciplines samenbracht. Met het door haar opgerichte Healthy Society Program gaf zij vorm aan haar overtuiging dat gezondheid een verbindende paraplu is die wetenschap, zorg en maatschappij met elkaar verbindt.

Voor haar medewerkers en promovendi was Andrea een liefdevolle en zeer betrokken leider. Met tomeloze energie, oprechte aandacht en vertrouwen wist zij anderen naar voren te schuiven en ruimte te geven om te groeien. Haar enthousiasme werkte aanstekelijk, haar betrokkenheid was oprecht en haar warmte onvergetelijk. Zelfs in de laatste dagen voor haar overlijden organiseerde ze voor al haar collega's een strandfeest, een afscheidsfeest. Ze schreef dat ze nog zou proberen om te dansen, maar niet zeker wist of dat nog zou lukken. In de ochtend ontvingen we het bericht dat ze was overleden en op het feest hebben we stilgestaan bij Andrea, die voortleeft in haar en ons werk, in ons hart, in de mensen die zij inspireerde en in alles wat zij met haar wijsheid en menselijkheid in gang heeft gezet.

Dit in memoriam werd opgesteld door prof. dr. Mariska Kret, hoogleraar Comparative Psychology and Affective Neuroscience aan de Universiteit Leiden en wetenschappelijk lid van de KHMW.

Op 16 september 2025 is **mr. Willem Dutilh** op 85-jarige leeftijd overleden.

Willem Frederik Dutilh werd op 16 mei 1940, in de nadagen van het bombardement, in Rotterdam bij kaarslicht geboren. Hij studeerde rechten van 1959–1965 in Leiden en was toen al een opmerkelijke, charmante, belangstellende en energieke man. Een hang naar gedrag, kleding en gewoonten van de vorige eeuw is hem zijn hele leven bijgebleven. Deze wat ongebruikelijke levenswijze is evenwel geen enkele barrière geweest voor een dynamisch maatschappelijk en sociaal leven.

Willem begon zijn arbeidsleven bij de Citibank en stapte na tien jaar over naar de NMB, die later samenging met de Postbank waardoor de ING ontstond. Aan het einde van zijn carrière was hij vijf jaar voorzitter van de raad van bestuur van de Crediet- en Effectenbank en hij bleef na zijn pensionering met de ING verbonden, nu in de rol van honorair consul van Polen.

Willem hield van een stijlvol leven, geënt op traditie. Dat maakte hem tot een markante persoonlijkheid. Maar hij had ook een grote

belangstelling voor de andere mens. Die eigenschappen uitten zich in een groot sociaal netwerk met trouwe deelname aan het verenigingsleven (in Haarlem en omgeving: KHMW, Trouw moet Blycken), cultuur en niet te vergeten vriendenclubs uit zijn middelbareschooltijd in Rotterdam, studententijd in Leiden of 't Haspeltijd in Aerdenhout.

Midzomer 2024 heeft Willem een beroerte gekregen, waarvan hij niet is hersteld. Na een langdurig ziekbed is hij rustig en vredig ingeslapen.

Op dinsdag 23 september 2026 hebben zijn echtgenote Hedda, zijn drie kinderen, familieleden, vele vrienden en kennissen definitief afscheid genomen van Willem in een wonderlijk kleurrijke herdenkingsdienst, geheel passend bij zijn leven.

Dit In Memoriam werd opgesteld door prof. dr. Solko Schalm en prof. mr. Martijn van Empel, beiden wetenschappelijk lid van de KHMW en dierbare vrienden van Willem Dutilh.

IN HET KALENDERJAAR 2025 OVERLEDEN:

MAATSCHAPPELIJKE LEDEN

Coen Kolff
Mr. Rein Jan Hoekstra
Nando van Ketwich Verschuur
Ir. Boudewijn van Nederveen
Dr. Pieter Biesboer
Drs. Jan Willem Holtslag
Ir. Hessel Lindenberg
Dr. Honey Wolff-Albers
Mr. Willem Dutilh
Prof. dr. Cas Smithuijsen
Mr. A.G. Adriaan Beets

WETENSCHAPPELIJKE LEDEN

Prof. dr. Ferjan Ormel
Prof. dr. Henk van Os
Prof. dr. Frans Saris
Prof. dr. Andrea Evers
Prof. dr. Elisabeth Lissenberg
Prof. dr. ir. Klaas Bom
Prof. dr. Cor Schuurmans

COMMISSIES

ADVIESCOMMISSIE BENOEMINGEN MAATSCHAPPELIJKE LEDEN ONDERNEMINGEN EN VRIJE BEROEPEN

o.l.v. bestuurslid KHMW **drs. Inge Bryan:**
Drs. Tom van Aken, CEO Avantium N.V.
Mr. Boudewijn Beerkens, CEO COFRA Holding A.G., oud-CFO SHV Holdings N.V., oud-CFO Wolters Kluwer
Drs. Marlies van Wijhe, algemeen directeur Koninklijke Van Wijhe Verf B.V.

ADVIESCOMMISSIE BENOEMINGEN MAATSCHAPPELIJKE LEDEN OVERHEID EN NON-PROFIT ORGANISATIES

o.l.v. ondervoorzitter KHMW **drs. Henk de Jong:**
Drs. Joris Luyendijk, zelfstandig schrijver
Mr. Inge Brakman, bestuurder/toezichthouder
Mr. Susi Zijderveld, extern bestuurslid Pels Rijcken, commissaris NIBC Bank N.V., bestuurslid Concertgebouw Fonds, bestuurslid Nationaal Fonds 4 en 5 mei, vml. lid raad van bestuur NS.

ADVIESCOMMISSIE BENOEMINGEN MAATSCHAPPELIJKE LEDEN KENNEMERLAND

o.l.v. bestuurslid KHMW **mr. drs. Paul Nielen:**
Drs. Tom van Aken, CEO Avantium N.V.
Mr. Bernt Schneiders, burgemeester ad interim van Noordwijk, vml. directeur VSBfonds, oud-burgemeester van Haarlem.

ADVIESCOMMISSIE BENOEMINGEN WETENSCHAPPELIJKE LEDEN ALFA/GAMMA

o.l.v. bestuurslid en wetenschappelijk secretaris KHMW **prof. dr. Wim Drees:**
Prof. dr. Peter Hagoort, hoogleraar cognitieve neurowetenschap, directeur Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek, directeur Donders Instituut for Brain, Cognition and Behaviour Radboud Universiteit
Prof. dr. Marieke de Goede, decaan Faculteit der Geesteswetenschappen, hoogleraar Politics of Security Cultures Universiteit van Amsterdam, Honorary Professor Durham University.

ADVIESCOMMISSIE BENOEMINGEN WETENSCHAPPELIJKE LEDEN BÈTA/MEDISCH

o.l.v. bestuurslid en wetenschappelijk secretaris KHMW **prof. dr. Ad IJzerman:**
Prof. dr. Joost Kok, vicedecaan Faculteit Mathematics & Computer Science Technische Universiteit Eindhoven, oud-decaan Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica Universiteit Twente
Prof. dr. Cisca Wijmenga, Lodewijk Sandkuijl distinguished University Professor, lid raad van toezicht Hanzehogeschool, lid raad van toezicht Universiteit Leiden, lid Academia Europae, raadslid Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI), voormalig rector magnificus Rijksuniversiteit Groningen.

FINANCIËLE COMMISSIE

o.l.v. bestuurslid en penningmeester
Didier Maclaine Pont, MBA:
Prof. dr. Lex Hoogduin, hoogleraar economie Rijksuniversiteit Groningen, diverse bestuurs- en toezichtfuncties, oud-directeur De Nederlandsche Bank N.V.
Mr. Wietze Reehoorn, lid raad van bestuur National Bank of Greece, Chairman Supervisory Board MUFG Bank (Europe) NV, lid raad van toezicht Rijksuniversiteit Groningen en Frans Hals Museum, oud-lid raad van bestuur ABN AMRO Bank N.V.
Ada van der Veer-Vergeer, lid managementteam Erasmus Governance Institute Erasmus Universiteit Rotterdam, voorzitter bestuur Bescherming Privacybelangen, voorzitter raad van commissarissen Stater NV, voorzitter raad van commissarissen Arcadis Nederland, voorzitter raad van toezicht Data Privacy Stichting, commissaris Nederlandse Loterij, oud-voorzitter Monitoring Commissie Accountancy, oud-voorzitter directie Staalbankiers, oud-hoofddirectielid Achmea Bank Holding, diverse commissariaten bij (semi-) publieke en private organisaties.

WETENSCHAPPELIJKE RAAD

WIM DREES FONDS

Prof. dr. Barbara Baarsma, hoofdeconoom PwC Nederland, hoogleraar toegepaste economie Universiteit van Amsterdam, voorzitter Bankraad DNB, oud-CEO Rabobank, oud-directeur SEO Economisch Onderzoek, oud-kroonlid SER
Prof. dr. Koen Caminada, hoogleraar empirische analyse van fiscale en sociale regelgeving en vicedecaan Faculteit Governance and Global Affairs Universiteit Leiden
Drs. Joost Clerx, directeur Begrotingszaken ministerie van Financiën, extern lid van de raad vanuit het ministerie van Financiën
Drs. Stephanie Holle, directeur Algemene Economische Politiek ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Prof. dr. Arjan Lejour, hoogleraar belastingen en openbare financiën Fiscaal Instituut Tilburg University, projectleider belastingen Centraal Planbureau.

ARCHIEFCOMMISSIE

o.l.v. oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen **prof. mr. Arend Soeteman:**
Prof. dr. Frits Berends, emeritus-hoogleraar theoretische natuurkunde Universiteit Leiden
Prof. dr. Jan Willem Gunning, oud-algemeen secretaris KNAW, emeritus-hoogleraar ontwikkelingseconomie Vrije Universiteit Amsterdam
Mr. dr. drs. Arine van der Lely-van der Steur, eigenaar antiquariaat Arine van der Steur, régisseuse Wijn op Dronk, secretaris Stichting Pa van der Steur in Nederland
Jkvr. mr. Pauline van Lennep, oud-bestuurslid KHMW, officier van justitie te Haarlem
Dr. Jan Spoelder, classicus en oud-rector Kennemer Lyceum.

BESTUUR EN SECRETARIAAT

PROTECTOR

Z.M. Koning Willem-Alexander

ERELEDEN

Prof. dr. Alexander Rinnooy Kan
Ir. Maarten van Veen
Prof. dr. Louise Gunning-Schepers
Mr. Rutger graaf Schimmelpenninck

BESTUUR

Drs. Linda Hovius, MBA, voorzitter (vanaf 2019)
Drs. Henk de Jong, ondervoorzitter (vanaf 2021)
Didier Maclaine Pont, MBA, penningmeester (vanaf 2024)
Prof. dr. Ad IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen (vanaf 2015)
Prof. dr. Wim B. Drees, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen (vanaf 2023)
Drs. Inge Bryan (vanaf 2020)
Prof. dr. Geert ten Dam (vanaf 2024)
Mr. drs. Paul Nielen (vanaf 2024)

SECRETARIAAT

Drs. Saskia van Manen, secretaris-directeur
Saskia de Boer, medewerker secretariaat en financiële administratie
Sanna Hoogervorst, medewerker secretariaat
Édith van Leerdam, medewerker secretariaat
Drs. Ingrid Glorie, communicatiemedewerker
Drs. Peter Beemster, RC, financial controller
Rob Pol, huismeester

BESTUUR STICHTING

JAN BROUWER FONDS

Drs. Linda Hovius, MBA, voorzitter
Didier Maclaine Pont, MBA, penningmeester
Prof. dr. Wim B. Drees, secretaris
Drs. Inge Bryan
Prof. dr. Geert ten Dam
Drs. Henk de Jong
Mr. drs. Paul Nielen
Prof. dr. Ad IJzerman

BESTUUR DR. SAAL

VAN ZWANENBERG STICHTING

Drs. Linda Hovius, MBA, voorzitter
Didier Maclaine Pont, MBA, penningmeester
Prof. dr. Ad IJzerman, secretaris
Drs. Inge Bryan
Prof. dr. Geert ten Dam
Prof. dr. Wim B. Drees
Drs. Henk de Jong
Mr. drs. Paul Nielen

BESTUUR STICHTING EIZENGA-

VAN OOSTEN FONDS

Drs. Linda Hovius, MBA, voorzitter
Didier Maclaine Pont, MBA, penningmeester
Drs. Inge Bryan
Prof. dr. Geert ten Dam
Prof. dr. Wim B. Drees
Drs. Henk de Jong
Mr. drs. Paul Nielen
Prof. dr. Ad IJzerman

VRIJWILLIGERS

Hans Pol, Connie Steenkist-Pol,
Roelie Offenberg-Wiersema,
Lenie van den Eijkhoff-van der Veldt,
Elize Zorgman
catering en andere hand-
en spandiensten

CONTACT

Spaarne 17
2011 CD Haarlem
023 5321773
secretaris@khmw.nl
www.khmw.nl

IBAN: NL49ABNA0561115966
BIC: ABNANL2A

COLOFON

Fotografie

Mika Baumeister: p. 7
Arjan Bronkhorst: p. 13
Niels Busch: p. 62
Rob van Esch: cover voor en achter, binnenkant cover
voor en achter, p. 2, p. 19, p. 24, p. 73, p. 95, p. 131
Vincent van den Hoogen: p. 64
Eva Huizing: p. 112-113
Harmen de Jong: p. 22-25
Shannon Kanhai: p. 111
Toussaint Kluiters (Haarlems Dagblad): p. 68
Bastiaan van Musscher: p. 26-27, p. 91, p. 100-101
Maarten Nauw: p. 80
Roemer Overdiep: p. 59-60
Iris Rijsman: p. 14
Anja Robertus: p. 20, p. 31, p. 32-33, p. 35, p. 36,
p. 40, p. 46, p. 50-52, p. 56-57, p. 72, p. 121
Dario de Ruiter: p. 98-99
Marlise Steeman: p. 26, p. 28, p. 42-43
Elize Zorgman: p. 41

Redactie

Geert ten Dam, Saskia van Manen, Ingrid Glorie

Vormgeving

Coen Mulder, Willemse en Mulder

Druk

Wilco boeken en tijdschriften

Sponsors

Universiteiten
van Nederland

Schiphol
Group

Philips
Foundation

W&M
De Academie van Wetenschap & Technologie

Lorentz
fonds

The
Sharing
Group

ORTEC
OPPERVAART VERKEER ONDERZOEK

Stichting
Digitale Infrastructuur
Nederland

Stichting
De Quay Ruffen
voorheen GITP

Nederlandsch Fonds
ter aanmoediging van v.-lands oeffening

mijndomein

KNMP

Stichting Fonds
voor de
Geld- en Effectenhandel

IPN
ICT-ONDERZOEK
PLATFORM
NEDERLAND

b
rijksmuseum
boeken

PBLQ

EAST WEST SEE
EAST WEST SEE

SIDNfunds

STICHTING HARTWIG FOUNDATION

avantium

ASML

STICHTING PHYSICA
(opgericht 24 December 1948)

VAN
WIJHE
VERF
1871-1971

Erasmus Schoneveld Foundation
Education • Research • Preservation

COLOFON

Fotografie

Mika Baumeister: p. 7
Arjan Bronkhorst: p. 13
Niels Busch: p. 62
Rob van Esch: cover voor en achter, binnenkant cover
voor en achter, p. 2, p. 19, p. 24, p. 73, p. 95, p. 131
Vincent van den Hoogen: p. 64
Eva Huizing: p. 112-113
Harmen de Jong: p. 22-25
Shannon Kanhai: p. 111
Toussaint Kluiters (Haarlems Dagblad): p. 68
Bastiaan van Musscher: p. 26-27, p. 91, p. 100-101
Maarten Nauw: p. 80
Roemer Overdiep: p. 59-60
Iris Rijsman: p. 14
Anja Robertus: p. 20, p. 31, p. 32-33, p. 35, p. 36,
p. 40, p. 46, p. 50-52, p. 56-57, p. 72, p. 121
Dario de Ruiter: p. 98-99
Marlise Steeman: p. 26, p. 28, p. 42-43
Elize Zorgman: p. 41

Redactie

Geert ten Dam, Saskia van Manen, Ingrid Glorie

Vormgeving

Coen Mulder, Willemse en Mulder

Druk

Wilco boeken en tijdschriften

Voor Wetenschap
en Samenleving.
Sinds 1752.